

**T.C.
İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**FUTBOL OYNAYAN KIZ ÇOCUKLARININ DENEYİMLERİNİN
TOPLUMSAL CİNSİYET PERSPEKTİFİNDEN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Baran UCAL

Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Tezli Yüksek Lisans Programı

ŞUBAT 2021

**T.C.
İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**FUTBOL OYNAYAN KIZ ÇOCUKLARININ DENEYİMLERİNİN
TOPLUMSAL CİNSİYET PERSPEKTİFİNDEN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Baran UCAL
(181208001)**

Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Tezli Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Nilay UTLU

ŞUBAT 2021

T.C.
İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek Lisans Tez Onay Belgesi

Enstitümüz, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Tezli Yüksek Lisans Programı 181208001 numaralı öğrencisi Baran UCAL'ın "Futbol Oynayan Kız Çocuklarının Deneyimlerinin Toplumsal Cinsiyet Perspektifinden İncelenmesi" adlı tez çalışması 26.02.2021 tarihinde yapılan tez savunma sınavında aşağıdaki jüri tarafından **Oy Çokluğu** ile Yüksek Lisans tezi olarak **Kabul** edilmiştir.

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

İmzası

1)Tez Danışmanı:

.....

2) Jüri Üyesi :

.....

3) Jüri Üyesi :

.....

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Futbol Oynayan Kız Çocuklarının Deneyimlerinin Toplumsal Cinsiyet Perspektifinden İncelenmesi” adlı çalışmanın, proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim. (26/02/2021)

Baran UCAL

ÖNSÖZ

Öncelikle “Futbol Oynayan Kız Çocuklarının Deneyimlerinin Toplumsal Cinsiyet Perspektifinden İncelenmesi” konulu araştırmada danışmanlığımı yapan, sayın Dr. Öğr. Üyesi Nilay UTLU’ya en içten teşekkürlerimi sunarım.

Lisans öğrencisiyken tanıştığım, birlikte lisans bitirme tezimi yazdığım ve spora farklı bir bakış açısı ile bakabilmemi sağlayan, yüksek lisans eğitimim boyunca bana güvenen, tezin her aşamasında her türlü desteği veren değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi İlknur HACISOFTAOĞLU’na en içten ve sonsuz teşekkür ederim.

Her anlamda bana çok şey katan, sıkıştığım zamanlarda beni destekleyen, bilgi ve görüşleri ile bana yol gösteren, hep yanımda olan değerli hocam Safter ELMAS’a, tezimi yazma sürecinde karamsarlığa kapıldığımda farklı alanlarda bana destek olan arkadaşlarım Merve’ye, Hasret’e, Nilay’a, Nil’e, Tarık’a, İsmigül’e, Yusuf’a, Gökhan’a ve değerli eniştem Nedret’e çok teşekkürler.

Hayatlarımı benimle paylaşan ve çalışmanın sonuçlanmasında çok önemli katkılar sunan değerli futbol oynayan kız çocuklarına, ailelerine ve antrenörlerimize sonsuz teşekkür ederim.

Yaşamım boyunca hep yanımda olan, bana güvenen, beni destekleyen değerli aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Canım anneme...

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ	iv
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR	vii
ÇİZELGE LİSTESİ	viii
ŞEKİL LİSTESİ	ix
ÖZET	x
ABSTRACT	xi
1. GİRİŞ	1
1.1 Araştırmanın Amacı	3
1.2 Problem	3
1.3 Alt Problemler	3
1.4 Araştırmanın Önemi	3
1.5 Sayıtlılar	4
1.6 Tanımlar	4
2. GENEL BİLGİLER	5
2.1 Toplumsal Cinsiyet ve Spor	5
2.2 Kadınların Spora Katılımı	8
2.3 Toplumsal Cinsiyet ve Futbol	10
2.4 Bir Saha Olarak Türkiye’de Kadın Futbolu	13
3. GEREÇLER VE YÖNTEM	17
3.1 Araştırma Yaklaşımı.....	17
3.2 Araştırma Grubu	17
3.3 Veri Toplama Tekniği ve Süreci	20
3.3.1 Bireysel görüşmeler	20
3.4 Araştırmanın Sınırlılıkları	23
3.5 Araştırmada Karşılaşılan Yöntemsel Güçlükler	23
3.6 Verilerin Analizi	24
4. BULGULAR VE TARTIŞMA	26
4.1 Futbol Alanına Giriş	26
4.1.1 Futbolla sosyalleşmede erkek araçılar	27
4.1.2 Toplumsal cinsiyet normları ile karşılaşma	29
4.1.2.1 Anne ve diğer aile üyeleri ile karşılaşma	29
4.1.2.2 Sokakta ve okulda oğlan çocukları ile karşılaşma.....	33
4.1.2.3 Sokakta ve okulda kız çocukları ile karşılaşma	35
4.2 Futbol Alanında Yapısal Eşitsizlik	37
4.2.1 Toplumun kadın futboluna bakış açısı.....	37
4.2.2 Medya: futbolda görünemeyen kızlar ve kadınlar	40
4.2.3 Türkiye futbol federasyonu’nun yaklaşımı.....	42
4.2.3.1 Deneyimde eşitsizlik	44
4.2.3.2 Mali eşitsizlikler	46
Ücretsizlik, güvencesizlik ve yurt dışı hayali.....	46

4.2.3.3 Lojistik eşitsizlik	52
4.3 Futbolla Kurulan Duygusal Bağ.....	55
4.3.1 İçerden gelen futbol duygusu: “sevgi, heyecan, hayal, zevk, tutku, aşk”..	55
4.3.2 Alan yaratma: tutku, mücadele ve var olma	57
4.4 Toplumsal Cinsiyet Normlarını Sarsan Bir Pratik Olarak Futbol	61
4.4.1 Futbol: hepimizin oyunu.....	61
4.4.2 İnanç, mücadele ve başarı: güçlenmek	64
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	70
5.1 Sonuç	70
5.2 Öneriler.....	72
KAYNAKLAR	74
EKLER.....	79
ÖZGEÇMİŞ.....	91

KISALTMALAR

FIFA	: Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği
KASFAD	: Kadınlar için Spor ve Fiziksel Aktivite Derneği
TFF	: Türkiye Futbol Federasyonu
UEFA	: Avrupa Futbol Federasyonları Birliği

ÇİZELGE LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Çizelge 2.1: 2005-2011 Yılları Kadın Takımı ve Oyuncu Sayısı İstatistikleri.....	13
Çizelge 2.2: 2011-2012 Yılları Kadın Takımı ve Oyuncu Sayıları İstatistikleri.....	14
Çizelge 3.1: Liglere, Takımlara ve Görüşülen Kişilere Göre Dağılım.....	18
Çizelge 3.2: Futbol Oynayan Kız Çocuklarının Kişisel Bilgileri	19
Çizelge 3.3: Ailelerin Kişisel Bilgileri	19
Çizelge 3.4: Antrenörlerin Kişisel Bilgileri.....	19
Çizelge 3.5: Bireysel Görüşme Konu Başlıkları.....	22
Çizelge 3.6: Araştırma Verileri İle İlgili Detaylar.....	23

ŞEKİL LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 3.1: Nitel Analiz Süreci	25
Şekil 4.1: Analiz Sonucunda Elde Edilen Tema ve Alt Temalar	26

FUTBOL OYNAYAN KIZ ÇOCUKLARININ DENEYİMLERİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET PERSPEKTİFİNDEN İNCELENMESİ

ÖZET

Bu araştırmanın amacı cinsiyetlendirilmiş alan olan futbolda, futbol oynayan kız çocuklarının deneyimlerini incelemektir. Bu anlamda bu çalışmada Türkiye'deki toplumsal cinsiyet düzeninin futbol oynayan kız çocuklarının deneyimlerini nasıl etkilediği incelenmiştir. Çalışmada katılımcıların deneyimlerinin derinlemesine anlamak için nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak bireysel görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2019-2020 sezonunda üç kadın liginde futbol oynayan altı kız çocuğu, altı aile ve dört antrenör oluşturmaktadır. Bu katılımcılarla 16 bireysel görüşme yapılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler içerik analizi yoluyla analiz edilmiştir. Analiz sonucunda dört farklı tema ortaya çıkmıştır: 1) futbol alanına giriş, 2) futbol alanında yapısal eşitsizlikler, 3) futbolla kurulan duygusal bağ, 4) toplumsal normları sarsan bir pratik olarak futbol. Sonuç olarak Türkiye'deki toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin futbol oynayan kız çocuklarının deneyimlerini doğrudan etkilediği ortaya çıkmıştır. Araştırmanın sonucunda kız çocuklarının futbol alanındaki yaşadıkları sınırlılıkları ve katılımını teşvik eden faktörler tespit edilmiş ve kız çocuklarının futbola katılımını destekleyen öneriler geliştirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Futbol, Toplumsal cinsiyet, Spor*

THE ANALYSIS OF THE EXPERIENCES OF FOOTBALL PLAYING GIRLS FROM GENDER PERSPECTIVE

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the experiences of girls playing soccer in the gendered field of football. In this sense, how it affects daughters experiences of gender order in Turkey who played football in this study was investigated. The qualitative research method was used to understand the participants' experiences in depth. And individual interview technique was used as a data collection tool. The study group of the research consists of six girls playing football in three women's leagues, six families and four coaches in the 2019-2020 season. 16 individual interviews were conducted with these participants. The data obtained in the research were analyzed through content analysis. Four different themes emerged as a result of the analysis: 1) introduction to the field of football, 2) structural inequalities in the field of football, 3) emotional bond with football, 4) football as a practice that shakes social norms. As a result, the girls who play soccer experience of gender inequality in Turkey have emerged that affect them directly. Moreover the limitations experienced by girls in the field of football and the factors that encourage their participation were determined and suggestions were tried to be developed to support girls' participation in football.

Keywords: *Football, Gender, Sport*

1. GİRİŞ

Spor, hızlı bir dönüşüm içerisinde giderek toplumsal bir kurum haline gelmektedir. Sanattan, ekonomiye, eğitimden siyasete, hukuktan uluslararası diplomasiye kadar geniş konulara sirayet etmektedir (Kenyon ve Loy, 1965). Spor bir anlamda toplumun en küçük ölçekli yapı taşı olarak düşünülebilir). Bu anlamda toplumsal ölçekte gerçekleşen eşitsizlikler, benzer olarak toplumun bir ölçeğini yansıtan sporda da görülebilmektedir (Serra, 2015). Böylece spor, toplumsal düzlemde gerçekleşen birçok soruna ışık tutabilmektedir. Spor kurumu, diğer toplumsal alanlar dinamik etkileşim içerisinde. Bireyler sporun farklı bileşenleri içerisinde kimi zaman sporcu, kimi zaman antrenör/yönetici, kimi zamanda izleyici olarak bulunmaktadır. Bedensel etkinlikler sporun en önemli parçasından bir tanesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bedensel faaliyetler doğrudan biyolojik cinsiyet ve toplumsal cinsiyet tartışmalarına kapı aralamaktadır.

Sosyoloji inceleme alanı olarak toplumsal eylemleri ve toplumsal yapıyı ele almaktadır. Toplumsal yapıyı içeren toplum, bireylerin birbirleri ile bağlar kurmasını sağlayarak onlara birer anlam dünyası sunmaktadır. Sosyoloji de bireylerin bu toplumsal yapıdan nasıl etkilendiklerini ve bu yapıları nasıl dönüştürdüklerini incelemektedir (Giddens, 2009, s. 11) Doğal olarak bu kadar kapsamlı bir toplumsal kurum olan sporun, sosyolojiden bağımsız düşünülebilmesi mümkün görünmemektedir. Bu anlamda spor sosyolojisi en geniş tanımı ile birlikte toplumsal davranışların spor bağlamında incelenmesini mümkün kılmaktadır (Kenyon ve Loy). Spor sosyolojisi, kültür ve kültürel değerlerin spor üzerindeki etkisini iki taraflı olarak ele almaktadır (Serra, 2015). Bu anlamda kültürel değerlerin sporu nasıl anlamlandırdığı ele alındığı gibi sporun da kültürel değerlere nasıl bir etki yaptığı incelenmektedir.

Sporun sosyolojik bir konu olarak incelenmesini önemli kılan üç noktanın olduğu ifade edilmektedir (Serra,2015). Bunlardan ilki olan sporun bireylerin hayatındaki merkezi rolüne odaklanır. Spor insanların hayatlarında çok önemli bir rol oynayabilmektedir. Bu anlamda bireylerin yaşamlarını şekillendirir. İkinci olarak

spor, hayatın anlamı ile doğrudan bağlantılıdır. Bireylerin toplumsal olayları yorumlarken yararlandıkları belirli dünya görüşleri vardır. Bu dünya görüşleri spor ve toplum arasındaki bağlantıyı değerlendirme açısından önemlidir. Dünya görüşleri yani ideolojilerin, spor faaliyeti ile birlikte değerlendirildiğinde toplumsal cinsiyet, ırk ve sınıf kavramları ön plana yerleşmektedir (Serra, 2015, s. 59). Toplumsal cinsiyet, maskülenlik ve feminenlik kavramları ile kadın-erkek arasındaki fikirlere vurgu yapmayı gerektirir. Bu anlamda, erkek ve kadına ilişkin toplumsal roller, kültürel değerler tarafından yeniden üretilir. Toplumsal bir kurum olan spor, toplumsal cinsiyetten bağımsız düşünülemez. Üçüncü ve son olarak spor, toplumsal hayatın diğer kurumları ile ilişki içerisindedir. Bu kurumlar, din, aile, ekonomi, siyaset olarak karşımıza çıkmaktadır. Spor, bu toplumsal kurumlar tarafından sürekli olarak dönüştürülmektedir.

Futbol, milyonlarca insan tarafından oynanan hem de izlenen küresel bir oyun olarak ifade edilebilir. Bu anlamda futbol, spor sosyolojisinin de çok önemli araştırma nesnelereinden biri olmaktadır. Çokça belirtildiği gibi futbol, toplumsal, kültürel, siyasal ve dinsel ayrımları aşar ve toplumsal uyuma hizmet edebildiği gibi toplumsal ayrışma ve dışlama da yaratmaktadır (Cleland, 2015). Futbol, toplumsal cinsiyet tarafından şekillendirilmiş bir sportif faaliyet olarak karşımıza çıkmaktadır. Futbolun dinamikleri, işleyiş ilkeleri, ticari değerleri ve çıkarları, erkeksilik ideali tarafından kuşatılmıştır (Parker, 2006).

Türkiye’de futbol, “hayatın kendisi” olabilecek düzeyde toplumsal kültürün çok güçlü bir parçası olmanın yanında “erkekler için”, “erkeklerle göre” ve “erkekler tarafından” oynanan, konuşulan, tartışılan ve tüketilen bir alan olma özelliğiyle de toplumsal cinsiyet düzenine yönelik güçlü kodlar barındırmaktadır (Birkalan-Gedik, 2010). Hem dünyada hem Türkiye’de erkek egemen bir alan olarak kurumsallaşmasını gerçekleştiren futbolda kadınların “oyuna” dahil olabilmeleri, yer alabilmeleri, kendilerini kabul ettirebilmeleri ve güçlenebilmeleri tarihsel, toplumsal, kültürel ve kurumsal olarak oluşturulmuş bariyerler sebebiyle zor, çetrefilli, kırılğan gözükmektedir. Buna rağmen, özellikle 2000’li yıllar itibariyle kadınların kamusal, sosyal, sportif ve diğer tüm alanlarda hem mücadelesinin güçlenerek büyümesi hem de görünürlüğünün artması sayesinde (Pfister, 2015), erkeklere kapısı ardına kadar açık olan futbol alanında kadınların kapıyı aralamaları, içeriye girebilmeleri, oyunu oynamaları ve futbolla güçlenmelerine yönelik imkanlar oluşmaktadır.

Bu araştırmada, bir yandan Türkiye’de futbol oynayan kadınların alanın bir bütün erkek egemen oluşu sebebiyle karşı karşıya kaldıkları zorluklara odaklanırken diğer yandan tüm zorluklara ve bariyerlere rağmen futbola olan bağlılık, tutku, heves gibi duygular ve futbolculuğa dair inanç ve azim sayesinde kadınların futbol alanındaki kazanımlarını ve güçlendikleri noktaları mercek altına almak amaçlanmıştır. Bu amaçla, kadın futbolcu olarak futbol alanında var olmanın hem baskılayıcı hem de güçlendirici yanını birlikte ortaya koyma yaklaşımıyla araştırma yürütülmektedir.

1.1 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı cinsiyetlendirilmiş alan olan futbolda, futbol oynayan kız çocuklarının deneyimlerini incelemektir. Bu çalışmada Türkiye’deki toplumsal cinsiyet düzeninin futbol oynayan kız çocuklarının deneyimlerini nasıl etkilediği incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda kız çocuklarının futbol alanındaki yaşadıkları sınırlılıkları ve katılımını teşvik eden faktörler tespit edilmiş ve kız çocuklarının futbola katılımını destekleyen öneriler geliştirilmeye çalışılmıştır.

1.2 Problem

Futbol oynayan kız çocuklarının futbol alanındaki deneyimlerinin toplumsal cinsiyet kimlikleriyle ilişkisi nasıldır?

1.3 Alt Problemler

- Futbol oynayan kız çocuklarının futbola yönelme nedenlerinde toplumsal cinsiyet kimliklerinin ilişkisi var mıdır?
- Ailelerin, arkadaşlarının ve futbol alanındaki uzmanların çocukların futbol etkinliğine yaklaşımları nedir?

1.4 Araştırmanın nemi

Ülkemizde, kadın futbolcuların futbol alanındaki deneyimleri üzerine yapılmış az sayıda nitel çalışma mevcuttur (ztrk, 2017; Seroğlu, 2017). Bununla birlikte, futbol oynanan kız çocuklarının deneyimleri üzerine herhangi bir nitel çalışma bulunmamaktadır. Bu nedenle çalışmada, cinsiyetlendirilmiş bir alan olan futbolda, bu etkinliğe katılan kız çocuklarının deneyimleri toplumsal cinsiyet perspektifinden incelenerek ele alınmıştır. Elde edilen veriler ışığında futbol oynayan kız

çocuklarının, futbol alanında yaşadıkları sınırlılıklar tespit edilmeye çalışılmış ve kız çocuklarının katılımlarını teşvik eden öneriler geliştirilmeye çalışılmıştır. Bu çalışma ile birlikte, toplumsal cinsiyet ve futbol üzerine yapılacak çalışmalar için araştırmacılara ve bu alanın tüm bileşenlere katkı sunmayı hedeflemektedir. Bu çalışmanın bir diğer amacı da kadınların ikinci plana yerleştirildiği futbol oyununun, erkek egemen söylemine karşı bir bakış açısı oluşturmaktır. Bu çalışma, kız çocuklarının futbol oyunu ile ilgili deneyimlerini toplumsal cinsiyet perspektifinden değerlendirmesi bakımından önemli görünmektedir. Bu araştırmayla birlikte toplumsal cinsiyet normları bir bariyer olarak karşılaşılan kız çocukları, bu normlara meydan okuyarak, cinsiyetlendirilmiş futbol alanında mücadele verdikleri ortaya çıkarılmıştır. Bu çalışmayla birlikte, Türkiye’de futbol oynayan kız çocuklarının, futbol alanındaki deneyimlerine dair daha fazla ilginin oluşması beklenmektedir.

1.5 Sayıtlar

Katılımcıların bireysel görüşmelerde yöneltilen sorulara samimi olarak cevap verdikleri varsayılmıştır.

1.6 Tanımlar

Cinsiyet: Kadın ve erkek arasındaki biyolojik farklılıkları ifade etmektedir.

Cinsiyet Kimliği: Bireyin kendini ait hissettiği ve ifade ettiği hali olarak tanımlanmaktadır.

Cinsel Yönelim (Sexual Orientation): Belli bir cinsiyetteki bireye süregelen duygusal, romantik ve cinsel çekim olarak tanımlanmaktadır.

Toplumsal Cinsiyet: Kadınlara ve erkeklere toplumsal olarak yüklenen roller ve sorumluluklardır.

Toplumsal Cinsiyet Düzeni: Toplumsal cinsiyet düzeni, herhangi bir toplumda toplumsal cinsiyet ilişkilerinin geliştiği genel sistem olarak tanımlanmaktadır.

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği: Bireyin cinsiyeti nedeniyle; kaynakların ayrılmasında ve o kaynakların kullanımında, verilen hizmetlere ulaşmada ve yararlanmada herhangi bir ayrımcılığa maruz kalmamasıdır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1 Toplumsal Cinsiyet ve Spor

Kadın ve erkek arasındaki biyolojik farklılık cinsiyeti ifade ederken, bireyin kendini ait hissettiği ve ifade ettiği hali cinsiyet kimliğini tanımlamaktadır (Koca, 2018). Türk'e göre cinsiyet kavramı biyolojik farklılıklar temelinde tanımlanırken, toplumsal cinsiyet kavramı cinsiyetin tarihsel, toplumsal ve kültürel özelliklerinin ortaya çıkardığı farklılaştırıcı etkileri olarak tanımlamaktadır (Türk, 2008). Caudwell ise toplumsal cinsiyetin sosyal olarak inşa edilmiş ve üretilmiş olarak algılanmaktadır. Bununla birlikte, toplumsal cinsiyet, belirli durumlarda yalnızca kadınlar ile erkekler arasındaki değil, kadınlarla kadınlar veya erkeklerle erkekler arasındaki inşa edilmiş ve üretilmiş farklılıkları anlatmak için de açıklayıcı bir terim işlevi gördüğünü ifade etmektedir (Caudwell, 2011).

Toplumsal cinsiyet kavramı, toplum bilimleri içerisinde önemli bir konuma sahiptir. Bununla birlikte kavram üzerinde net bir tanıma varmak mümkün değildir (Lindqvist ve arkadaşları, 2020, s. 2). Diğer taraftan, toplumsal cinsiyet kadın ve erkek arasındaki rollerin ve ilişkilerin toplumsal inşasını ifade etmektedir (Hardin ve Greer, 2009). Bu anlamda toplumsal cinsiyet, kadın ve erkeğe yüklenen toplumsal roller ve sorumlulukları içermektedir. Toplumsal cinsiyet, sadece kadınlar üzerine odaklanmaktan ziyade kadınlar ve erkekler arasındaki eşitsizlikleri ön plana çıkarmaktadır. Bu anlamda toplumsal cinsiyet, feminizm ve kadın çalışmaları ile doğrudan bağlantılı görülse de aynı anlama gelmemektedir (Connell, 2008). Toplumsal cinsiyet kavramı, toplumda kadın ve erkek rollerine ilişkin gerekçesiz yargılara işaret etmektedir (Prinz ve diğerleri, 2016).

Ataerkillik, erkeklerin kadınlar üzerinde tahakküm kurduğu ve kadınları sömürdüğü bir sistemdir. Walby'e göre ev içi üretim, ücretli iş, erkek şiddeti, cinsellik ve kültür kadınların sömürülmesinin neden olan sebeplerdir (Akt.,Pilcher, 2001, 115). Bozok'a (2011) göre ataerkillik, erkek egemen toplumsal yapıdır. Bu yapı kadınlar ve queer bireylerin erkek egemen sistem içerisinde ezilmesine ve ikincilleştirilmesine yol

açmaktadır (Bozok, 2011). Connell ise “hegemonik erkekliğin” kadınlar ve diğer erkekler üzerinde hakimiyet kurduğuna dikkat çekmektedir (Akt.,Pilcher, 2001).

Kadının ve erkeğin; aile, spor, eğitim, iş hayatı, siyaset, sağlık, din vb. toplumsal alanlarda var olan kaynakları, fırsatları vb. şeyleri kullanmakta eşit koşullara sahip olması toplumsal cinsiyet eşitliğini ifade ederken, toplumsal alanlarda birinin başka birine göre eşitsiz konumu toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ifade etmektedir (Ecevit, 2003). Toplumsal cinsiyet eşitliği en geniş tanımıyla, kadınların ve erkeklerin, kız ve oğlan çocuklarının aynı haklara, kaynaklara ve fırsatlara sahip olmasını ifade etmektedir (UNICEF, 2011). Toplumsal cinsiyet eşitsizliği kadın ve erkek arasında yapay olarak oluşturulan toplumsal rollerin bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır (Prinz ve diğerleri, 2016, s. 2).

Toplumsal cinsiyet düzeni, kadınlık ve erkeklik tanımları yoluyla erkeğin kadın üzerindeki üstün konumunu savunan, kadın ve erkek arasındaki tarihsel, kültürel olarak oluşturulan iktidar (güç) ilişkilerini açıklamaktadır. Toplumsal cinsiyet düzeni içinde kadının spor deneyiminin sınırlılığını normalleştiren ve meşrulaştıran ideolojik süreç, kadın ve erkek arasındaki biyolojik fark ve bu farkın yarattığı erkek üstünlüğü düşüncesi ile başlar; bu düşüncelyi sürekli yeniden üreterek sağlamlaştırır (Eccles, 2011). Cinsiyetler arası biyolojik indirgemeci yaklaşım, kadının erkek üstünlüğü karşısında “zayıf”, “edilgen” ve “öteki” olarak tanımlanan toplumsal ikincillik fikrine dönüşümüne zemin hazırlamaktadır. Kadının spor alanındaki toplumsal konumu, biyolojik farklılığı besleyen sportif etkinlik, yüksek düzeyde performans, üstün fiziksel özellikler, yetenek, başarı, hırs ve rekorlar üzerinden değerlendirilmektedir. Kadınların bu sportif amaçların ve hedeflerin uzağında ya da dışında kalacağına inanılmakta ve biyolojik farklılıklar normalleştirilerek kadınların toplumsal konumu ötelenmekte ve ikincilleşmektedir (Koca ve Bulgu, 2005).

Türkiye’de kadınların spora katılımını arttırmak için faaliyet yürüten bir sivil toplum kuruluşu olan Kadınlar İçin Spor ve Beden Hareketi Derneği’nin 2012 raporunda da kadınların spor ortamında yaşadığı eşitsizliklere yönelik önemli bir çalışma yapmıştır. Derneğin eşitsizlik olarak değerlendirdiği kriterler arasında, sporun her alanında var olan hakların kullanımı, kaynaklara erişim, kariyer planlaması yapabilmeye kadının dezavantajlı bir pozisyonda olması gibi göstergeler dikkate alınmaktadır (KASFAD, 2012).

Kadınlar İçin Spor ve Fiziksel Aktivite Derneğini ile Kızlar Sahada Platformunun (KASFAD, 2020) yayınladığı Türkiye’de Sporda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği İzleme Raporu verilerine göre:

- Lisanslı erkek sporcu 4.178.051 (%68,6), kadın sporcu sayısı 1.910.167 (%31,4)’dür. Erkek sporcu oranının en yüksek olduğu ilk 5 spor dalı futbol, güreş, bilardo, e-spor ve otomobil sporları iken kadın sporcu oranının en yüksek olduğu ilk 5 spor dalı voleybol, dans sporları, cimnastik, buz pateni ve biniciliktir. Engelli erkek sporcu 34.913 (%77,7), engelli kadın sporcu 10.012 (22,3)’tür.
- Spor Federasyonlarında başkanların cinsiyet dağılımına bakıldığında; 2020 yılında 65 federasyon başkanının 3’ü kadın iken 62’si erkektir. 65 spor federasyonunun genel sekreteri pozisyonunda 8 kadın (%12), 57 erkek (%88) görev yapmaktadır. Yönetim kurullarının cinsiyet dağılımında kadınlar 49 (%4,3) iken erkekler 1082 (%95,7)’dir.
- Türkiye’de 59 spor federasyonuna bağlı toplam antrenör sayısı 282.571’dir. Türkiye’de 203.261 (%71,9) erkek antrenör, 79.310 (% 28,1) kadın antrenör vardır. Antrenörlük kademelerine göre kadın erkek sayısına bakıldığında erkeklerin her kademedede daha önde olduğu görünmektedir. Cimnastik, herkes için spor ve buz pateni branşlarında kadın antrenörlerin sayısı erkek antrenörlerden daha fazladır. Kadın antrenör sayısının en az olduğu ilk 5 spor federasyonu ise futbol, hava sporları, güreş, bilardo ve boks federasyonudur.

Toplumun toplumsal cinsiyet normlarına ve rollerine göre düzenlenmesi toplumsal cinsiyet eşitsizliğini meydana getirmektedir. Bu yapıda bir taraf avantaj sağlarken diğer taraf dezavantajlı duruma düşmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitliği bireylerin tam katılımını engelleyen ayrımcı politikaların sonlandırılmasıdır. Kişinin cinsiyeti, kimliği, dili vb. ne olursa olsun her türlü fiziksel aktivite, spor vs. alanlarda eşit koşullarda katılma hakkına sahiptir (TFF, 2010).

Öztürk ve Koca (2018), evrensel insan hakları belgeleri ve kadın hakları belgeleri, toplumsal cinsiyet eşitliğini içeren uluslararası spor ve toplumsal cinsiyet eşitliği politika belgeleri, uluslararası spor ve toplumsal cinsiyet eşitliği politika belgeleri gibi uluslararası geçerliliği olan bu belgelerin bireyin cinsiyeti, cinsel yönelimi, inancı vb. ne olursa olsun bu politikaların referans alınmasıyla toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasında katkı sağlayacağını ortaya koymuştur. (Öztürk ve Koca, 2018)

2.2 Kadınların Spora Katılımı

Sanayi devrimi sonrası geleneksel toplumdan moderniteye geçiş hızlı olmasına rağmen, erkeğin egemen olduğu ataerkil düzenin aynı hızda değişmesi çok mümkün olmamıştır ve toplumsal cinsiyet düzeninin ortaya çıkardığı tarihsel, kültürel ve toplumsal eşitsizlikler modern zamanlarda da kadınların aleyhine seyretmeye devam etmiştir. Kadınların 20. yüzyılın başlarında kamusal alanda görünürlüğü oldukça kısıtlı iken spor alanına katılımı da toplumsal roller, stereotipler, sınırlamalar ve engeller sebebiyle oldukça yavaş gerçekleşmiştir (Gündüz, 2010). Evrensel hukukun kadınlara eşit haklar veren düzenlemelere gitmesi, 1960'lı ve 70'li yıllarda ortaya çıkan feminist kadın hareketleri, kadınların bu yıllardan itibaren spora katılımlarını arttırmada en etkili dönemlerden olmuştur (Birkalan-Gedik, 2010).

Kadın hareketlerinin güçlü bir şekilde kendini göstermesi ve Türkiye'de 90'lı yıllarla birlikte güçlenen neoliberal ekonomik düzen, belirli ölçülerde toplumsal değişimi beraberinde getirmiş olsa da, yarışmacı karakterli sporlarda, güce dayalı sporlarda ve temasa dayalı sporlarda kadınların spora katılımının önünde toplumsal cinsiyete dayalı sınırlamalar, inanışlar ve tutumlar varlığını sürdürmeye devam etmektedir. Kültürel ve ekonomik anlamda refah toplumu denebilecek ülkelerin dışındaki toplumlarda kadın, doğurganlık, domestik yaşamın içinde çocuk ve ev bakımı gibi gündelik yaşantısında kendine ait zamanı bulamayacak kadar meşguldür ve bunlar kadının asli görevi olarak düşünülmektedir (Sofuoğlu, 2006). Bu sebeple, kamusal alanda ve spor alanında daha az yer bulan kadın, erkeklere nazaran daha az sosyalleşmekte ve daha az sportif deneyim yaşamaktadır. Kadınlar, spora katıldığında ise tenis, yüzme, paten, jimnastik, voleybol gibi cinsiyet özelliklerine "uygun" olan artistik ve estetik branşlara yönlendirilmektedir. Bunun temel sebeplerinden biri, toplumsal cinsiyet düzeni içinde belirli spor branşlarının kadınlara kapalı olmasıdır. Söz gelimi, 1990'lı yılların başında sayısı 50'yi bulan kadın futbol takımlarının oluşturduğu Kadın Futbol Ligi, federasyonun yeterli bütçe ayırmaması, sponsorsuzluk ve medyanın ilgisizliğin yüzünden önce birçok takımın feshedilmesi ve sonrasında da ligin kapatılması ile sonuçlanmıştır (Koca ve Bulgu, 2005). Futbol gibi agresif, sert temaslı, rekabete dayalı ve erkek egemen kültürün olduğu branşa kadınların yönelmesi ve katılması toplumsal olarak belirli kalıpyargıları çok hızlı ve refleksif şekilde ortaya çıkarmaktadır (Boiché ve diğerleri 2014; Romaine ve diğerleri, 2016). Bu durum, kadınların futbol gibi "erkeklere göre", "erkekler için"

branşlara katılımını zorlaştırmakta, böylece kadınlar toplumsal cinsiyet düzenine dayalı sportif etkinliklere daha fazla yönelmektedirler.

Spor yoluyla toplumsallaşma sürecinde de oğlan çocuklarının erkeklik özelliklerini öğrenebilmeleri ve geliştirebilmeleri için spora katılımları aileler tarafından teşvik edilmekte, kız çocuklarının ise vücutlarını korumaları ve kadınsı özelliklerini kaybetmemeleri için yarışma sporlarından uzak tutulduğu görülmektedir (Koca ve Bulgu, 2005). Söz gelimi, özellikle yarışmacı spor aktivitelerinde ebeveynlere göre oğlan çocuklarının kız çocuklarına nazaran yeterliğinin daha fazla, ilgilerinin daha yoğun olduğu; bu sebeple oğlan çocuklarının kendilerini sporda yeterliliği daha yüksek olarak gördükleri ortaya konmuştur (Fredericks ve Eccles, 2004; Boiché ve diğerleri, 2014). Özellikle çok erken yaşlarda çocukların spora yönelik davranışlarında toplumsal cinsiyet farklılıklarının gözlenmesi; bu farklılıkların “doğal” yetenek farklılıklarından ziyade toplumsal cinsiyete dayalı rollerin öğretildiği sosyalleşme sürecinin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. “Çocukluk ve Ergenlik Dönemi Çocuklarda Aileler ve Toplumsal Cinsiyet Sosyalleşmesi” başlıklı çalışmalarında, Eccles ve arkadaşları (1993) altı yaşında bir oğlan çocuğunun sportif bir beceriyi “tam” ve “doğru” yapmasının ya da kız çocuğundan daha iyi yapmasının onun “doğal” yeteneği ile ilgili olmadığını, ebeveynleri tarafından toplumsal cinsiyete dayalı farklı fırsatlar sunulmasının bir sonucu olduğunu ortaya koymaktadır. Buradaki göstergeler, kadınların ve kız çocuklarının spora katılım fırsatları ve spor yoluyla sosyalleşme konusunda oldukça dezavantajlı konumda olduklarını göstermekte, bu dezavantajlı durumu ortaya çıkaran ilk kurumun da aile kurumu olduğu anlaşılmaktadır. Fakat son yıllarda sosyalleşme ve spora katılım süreçlerinin bu kadar katı ve keskin olmadığı söylenebilir. Etkinlik tercihleri yine de toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına göre belirleniyor olsa da kızların spora yönlendirilmelerinde bir artış söz konusudur. Genç kızların ve kadınların spora katılımlarında geçmişe nazaran bir artış olsa da, genel olarak toplumsal cinsiyete dayalı kalıpyargılar, ebeveynlerin sportif yeteneği çocuğunun cinsiyeti üzerinden değerlendirmesi, erkeği ve erkekliği destekleyici düşünceler, kız çocuklarının ve kadınların sporu bırakma niyetini güçlü bir şekilde etkilemektedir (Koca ve Bulgu, 2005; Boiché ve diğerleri., 2014).

Bununla birlikte, kadınlar ve erkeklerin spora katılım fırsatlarını etkileyen daha birçok toplumsal cinsiyet sorunu bulunmaktadır. Günümüzde kadın sporculara

yönelik kıyafet kuralları kadınların iradelerine göre değil bağlı buldukları toplumun ve kurumların (federasyonlar, kulüpler) kültürel kodlarına ve hassasiyetlerine göre belirlenmektedir. Bu durum, uluslararası sportif platformlarda bir anlaşmazlığı ortaya çıkardığı için kadınlar karar verici olamadıkları oyunun içerisine dahil olurken de cinsiyetlerine atfedilen yasa ve yasakların “kurbanı” olmaktadır. Söz gelimi, Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği (FIFA) erkek izleyicileri çekmek için kadın futbolcuları bedenleri üzerinden nesneleştirerek “seksi” kıyafetler giymeye zorlamak için çaba sarf eder ve kadınların futbol becerisi ve performansı bu noktada ikincil konuma düşer. Öte yandan bazı spor federasyonları kadın sporcuların dini gerekliliklerini her koşulda ve platformda yerine getirmesini şart koşar ve “İslami kıyafetler” giymesini zorunlu kılar. Ayrıca Müslüman kadınlar kendi inançlarını “cisimleştirmeyi” ve sporlara katılırken başörtüsü takmayı tercih edebilirler (Pfister, 2010). Tüm bu süreçler, kurallar, kısıtlar kadınların kendi iradeleri ile değil onlar yerine karar veren ve gücünü erkek egemen toplumsal düzenden alan iktidar sahipleri tarafından şekillenir.

Buna rağmen, spor ortamında özellikle de futbol alanında kadına ve kadınlığa karşı toplumsal cinsiyet rejimine yönelik yaklaşımlar, kadınların bu alana girmek konusundaki isteği, ısrarı, inancı ve mücadelesi sayesinde 2000’li yıllarla birlikte evrilmeye başlamıştır. Spora ve egzersize katılım kadının hem toplumsal hem fiziksel hem de psikolojik olarak güçlenmesine imkan tanıdığı için, kadınlar kendi fiziksel becerilerini değerlendirebilir, deneyimleme sayesinde başarı duygusu geliştirebilir ve kendi bedenlerini yeniden keşfedilirler. Kadınların spora katılımının bu yönü, mücadele boyutuyla kadının güçlenmesi olarak da ifade edilebilir. Bu bağlamda, sporun kadınların özgürlüğünde bir aracı olabilme potansiyeli, kadınların bu alanda ezilme deneyimlerinden değil, kendi bedenlerinin ve iradelerinin erkek egemen ideolojiden bağımsız/özgür olduğu deneyimlerden kaynaklanma imkanına sahiptir (Koca ve Bulgu, 2005).

2.3 Toplumsal Cinsiyet ve Futbol

Futbolu analiz eden birçok sosyolojik araştırma vardır. Fakat erkek araştırmacıların egemenliğindeki futbol “erkeklerin oyunu” olarak ifade edilirken, kadınlar bu alanda ihmal edilmektedir. Feminist ve eleştirel yaklaşımlar ile 1970’den itibaren kadın futbolu üzerine çalışmalar yapılmaya başlanmıştır (Öztürk ve Koca, 2017)

Toplumsal cinsiyet ve futbol alanındaki mevcut çalışmalar, birçok başarıya imza atmış ve bu alanlarda süren tüm mücadelelerin yanı sıra elde edilen başarılar da belgelenmiştir. Bu çalışmalarda, toplumsal cinsiyet genellikle liberal bir perspektiften değerlendirilmiş ve iktidarla kurulan bir sosyal bağıntı olarak ele alınmıştır. Bu ilişkiel dinamik içinde, oyundaki önemli pozisyonları kullanma ve bu olanaklara erişim sağlama hakkı/ yetkisi erkeklerin ve oğlan çocuklarıdır. Bu egemenlik anlayışı "doğal olarak" gelişen bir fenomen olarak ele alındığı gerekçesiyle liberal feministler tarafından eleştirilerek ifşa edilmiştir. Sosyo-kültürel süreçler erkeklerin ve oğlan çocuklarının futbola katılımını normalleştirirken, kadınlar "ötekileştirilmiştir". Böyle bir ikili cinsiyet sisteminde, bir cinsiyetin 'öteki' üzerinde egemenliğe sahip olması daha fazla güç barındırmasıyla özdeşleştirilir (Caudwell, 2011).

Kız çocukları futbola yönelik toplumsallaşmada, farklı özelliklerdeki ve ortamlardaki araçları sayesinde futbola katılmaya başlamaktadır. Avustralya'da yapılan çalışmada kız çocuklarının futbola başlama yolculuğunda babanın önemli bir role sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Norveç, İngiltere ve Almanya kültürlerinde yapılmış çalışmada ise kız çocukları alana dahil olurken baba, ağabey ve erkek arkadaşları tarafından cesaretlendirdiği belirtilmiştir (Scraton ve arkadaşları, 1999). Öztürk'ün 2017'de yaptığı çalışmada da arkadaşlar, kuzenler ve ağabeylerin futbola başlama sürecinde rol aldığı ortaya çıkmıştır (Öztürk, 2017).

Kız çocukları futbol alanına dâhil olurken farklı kişiler aracılığıyla toplumsal cinsiyet normlarıyla bir bariyer olarak karşı karşıya da kalabilmektedir. Bazı aileler kültürel olarak uygun olmaması gerekçesiyle kız çocuğunun futbol oynamasına izin vermemektedir. Suudi Arabistan'da yapılan bir çalışmada aile kurumunun kız çocuklarının futbol ortamında bulunmasına engelleyici ve kısıtlayıcı bir rol üstlendiği ortaya çıkmıştır (Lysa, 2020). ; Erkekler genellikle kadınların "narin", "zayıf", bedensel olarak "güçsüz" olmaları ve "hanımefendi" özellikleri sebebiyle agresif olmamaları sebebiyle futbol oynayamayacağını düşünmektedirler (McDowell ve Schaffner,2011).

Futbol, birçok ülkede erkeklere özgü bir alandır ve "geç gelen" ve yabancı olan kadınlar ve kızlar genellikle hoş karşılanmaz. Futbola "erkek" etiketi vuruldukça oğlan çocuklar ve erkekler kendi kendilerini olumlarken, kadın oyuncular bir erkek veya hatta "lezbiyen" oyunu oynama tercihlerini savunmak durumunda bırakılır.

Fakat kadınların futbola artan ilgisi, oyunun görünüşündeki doğal “toplumsal cinsiyetinin” gerisindeki toplumsal yapıları gösterir (Pfister, 2015). Kavasoglu ve Yaşar’ın 2016’da yaptığı çalışmada erkeksi olarak algılanan spor branşlarında kadınların varlığının kültürel kalıpların engellerine takıldığı görülmüştür. Almanya’da yapılan başka bir çalışmada da önyargı ve kiliselerden dolayı kadın futbolunun sosyal engellerle karşılaştığı ortaya çıkmıştır (Weigelt ve Kanoh, 2006). Öztürk’de çalışmasında karşılaştığı “kadınlık vurgusu”, “futbolcuların hal ve hareketlerinin düzgün olması”, “ağırbaşlı davranmaları”, “kadınsı görünümünü koruması”, “saçların uzun olması” gibi tanımların futbolun kadınlar için nasıl kurgulandığını ifade etmektedir (Öztürk, 2017).

Sporun bu şekilde bir heteroseksüel yapıda olması ve bu durumun sporla ilgilenen insanlar tarafından korunmaya çalışılması, futbol alanındaki kadın sporcuların, antrenörler, yöneticiler, takım arkadaşları vb. kişiler tarafından cinsiyetçi ve homofobik tutumlarla karşılaşmalarına neden olmaktadır. Bununla birlikte, kadın sporcuların “feminen” olmaması, “erkeksi” davranışlar göstermesi onların arkadaşları ve antrenörleri tarafından dışlanmasına, eşcinsellikle ilgili uygun olmayan sözlerle ve şakalarla karşı karşıya kalmasına, şiddete maruz kalmasına ve kariyer planlamalarını yapmada zorlanmasına sebebiyet vermektedir (Saraç, 2008).

Futbol alanında toplumsal cinsiyet normları ile karşılaşan kız çocukları alandaki ayrımcı, ötekileştirici, cinsiyetçi olan yaklaşımlara rağmen alanda kalabilmek için mücadele etmektedirler. Bir etkinlikten zevk almak, tutku ile eylemi gerçekleştirmek, bağlı olmak gibi içsel değerler motivasyonu yükseltebildiğinden bireyler bu faaliyeti içlerinde hissedebilmektedir (Myrold ve Ullrich, 2017). Kız çocuklarının ve kadınların vazgeçmeden futbola tutunması, oynamaya devam etmesi ve mücadele etmesiyle kadın futbolu görünür olmaya başlamıştır (McDowell ve Schaffner, 2011). Ayrıca futbol kızların ve kadınların öz bilinçlerini kuvvetlendirdiğini ve sosyal bir grubun parçası olduğunu hissettirebilmektedir (Kugelmann ve Möhwald, Akt., Weigelt ve Kanoh, 2006).

Kadınların futbol oynama hakkını elde etmesi, orada yer edinmesi ve güçlenerek devam etmesi, kadınların diğer toplumsal haklarını elde etmesi söz konusudur (McDowell ve Schaffner, 2011). Avustralya’da yapılmış bir çalışmada futbol oynayan genç kadınların kendilerini güçlü, savunmacı ve yetenekli gördüklerini ve böylelikle kız çocukları sporu geleneksel ritüellere karşı bir direniş aracı olarak

kullanabildiklerini belirtmiştir. Ayrıca kız çocuklarının futbol oynamaya başlaması ile oğlanlara karşı sosyal bir güç elde ettiklerini belirtmektedir. (Wedgwood, 2004).

2.4 Bir Saha Olarak Türkiye’de Kadın Futbolu

Türkiye’de bilinen ilk kadın futbol takımı İstanbul Kız Futbol takımıdır. 13 sporcudan oluşan takım 1973 yılında Dostlukspor adını almıştır. Dostlukspor’dan sonra İzmir, Ankara, Bursa, Samsun ve Kocaeli’de başka takımlar kurulmaya başlanmıştır. Kadın futbolunun resmen başlatılması kararı 1993 yılında TFF tarafından kararlaştırılır. 1993-1994 sezonunda düzenlenen kadınlar liginin ilk şampiyonu Dinarsu olmuştur (TFF,2010). Finansal, idari ve sosyal problemlerden dolayı kadın futbolu düşüşe geçmiş, kadın futbol kulüpleri kapatılmış ve 2003-2004 sezonunda Kadın Ligine ara verilmiştir (Orta, 2014, s. 90). 2005-2006 sezonunda kadın ligi yeniden başlamıştır ve 2009 yılından bu yana kadınlar ligi şampiyonu UEFA Kadınlar Şampiyonlar Ligi’ne katılmaya hak kazanmıştır (TFF, 2012).

Çizelge 2.1: 2005-2011 Yılları Kadın Takımı ve Oyuncu Sayısı İstatistikleri

Yıllar	Takım Sayısı	Oyuncu Sayısı
2005-2006	7 kadın futbol takımı	130 kadın futbolcu
2006-2007	15 kadın futbol takımı	296 kadın futbolcu
2007-2008	25 kadın futbol takımı	600 kadın futbolcu
2008-2009	50 kadın futbol takımı	1000 kadın futbolcu
2009-2010	54 kadın futbol takımı	1080 kadın futbolcu
2010-2011	72 kadın futbol takımı	1500 kadın futbolcu

Kaynak: (TFF, 2012)

Öztürk’ün “Kadın Futbolcuların Futbol Alanındaki Deneyimleri” üzerine 2017 yılında yaptığı doktora tezindeki aktardığı verilere göre 2011- 2016 yıllarındaki kadın futbol takımı ve oyuncu sayıları:

Çizelge 2.2: 2011-2012 Yılları Kadın Takımı ve Oyuncu Sayıları İstatistikleri

Yıllar	Takım Sayısı	Oyuncu Sayısı
2011-2012	102 kadın futbol takımı	1836 kadın futbolcu
2012-2013	81 kadın futbol takımı	2700 kadın futbolcu
2013-2014	87 kadın futbol takımı	3337 kadın futbolcu
2014-2015	86 kadın futbol takımı	4138 kadın futbolcu
2015-2016	104 kadın futbol takımı	5087 kadın futbolcu

Kaynak: (Öztürk, 2017)

FIFA'nın (2019)'da yayımladığı "Women's Football Member Associations Survey Report" raporuna göre:

- 78, 655, 000 nüfusun içinde organize bir şekilde futbol oynayan kadın oyuncu sayısı 98,560'dır. Kayıtlı yetişkin ve genç kadın futbol ise 2,936'dır.
- Lisanslı antrenör sayısı 12,679'dur. Bu sayının %1'lik (98) kısmı kadın antrenördür.
- Lisanslı hakem sayısı 7,913'tür. Bu sayının %16'lık (1,235) kısmı kadın hakemdir.
- U15, U16, U17, U19 ve A takım olmak üzere Milli takım kategorileri vardır.
- Türkiye 2018 küresel cinsiyet eksikliği sıralamasında 130'uncu iken 2019 yılında FIFA'nın kadın futbolu sıralamasında 61'inci sıradadır.

2019-2020 Kadın Futbol Ligleri Özge Kanbay Sezonu Müsabakalar Statüsü incelendiğinde; Kadınlar 1.Ligi, Kadınlar 2.Ligi, Kadınlar 3.Ligi, Yıldız Kızlar Türkiye Şampiyonası ve U-13 Yerel Kızlar Şampiyonları kategorilerinin yer aldığı gözükmektedir.

Türkiye Futbol Federasyonun (2020), resmi internet sitesinden kadın futbol ligleri sayfası incelendiğinde 2019-2020 sezonunda Kadınlar 1.Ligi'nde 12 takım, 2.Ligi'nde 13 takım ve 3.Ligi'nde 79 takım olmak üzere toplamda 104 kadın futbol kulübü bulunmaktadır. Bu futbol kulüpleri İstanbul, Adana, Ankara, İzmir, Antalya, Sakarya, Bursa, Kayseri, Samsun, Trabzon, Diyarbakır, Van, Erzurum ve Malatya bölgeleri olarak 45 ilde yer aldığı gözükmektedir. 2019-2020 Kadın Futbol Ligleri Özge Kanbay Sezonu Müsabaka Statüsü verilerine göre kadın futbol liglerine dair detaylar aşağıdaki gibidir:

- Kadınlar 1.Ligi'nde 2019-2020 sezonunda 01.01.1991 ile 31.12.2003 tarihleri arasında doğmuş futbolcular oynayabilirken 31.12.1990 ve daha önce doğmuş olan en fazla beş kadın futbolcuda oynatılabilmektedir. 1. Ligde yer alan takımların Yıldız Kızlar kategorisine katılma zorunluluğu vardır. Takımlar en fazla beş yabancı uyruklu futbolcu tescil ettirebilmektedir. Kadınlar 1.Ligi'nde şampiyon olan takım UEFA Kadınlar Şampiyonlar Ligi'ne katılmaya hak kazanırken ligi son iki sırada tamamlayan takımlar Kadınlar 2.Ligi'ne düşmektedir.
- Kadınlar 2.Ligi'nde 2019-2020 sezonunda 01.01.1991 ile 31.12.2004 tarihleri arasında doğmuş futbolcular oynayabilirken 31.12.1990 ve daha önce doğmuş olan en fazla beş kadın futbolcuda oynatılabilmektedir, 01.01.2001 ile 31.12.2003 tarihleri arasında kadın futbolculardan beşinin müsabaka listesinde en az üçünün de oyunda olması zorunlu tutulmaktadır. Kadınlar 2. Ligi'nde yer alan takımların Yıldız Kızlar kategorisine katılma zorunluluğu vardır. Takımlarda yabancı uyruklu futbolcu oynatılmamaktadır. Kadınlar 2.Ligi'nde sezon bittiğinde ligde ilk iki sırayı alan takımlar Kadınlar 1.Ligi'ne yükselirken ligi son üç sırada tamamlayan takımlar Kadınlar 3.Ligi'ne düşmektedir.
- Kadınlar 3.Ligi'nde 2019-2020 sezonunda 01.01.1991 ile 31.12.2004 tarihleri arasında doğmuş futbolcular oynayabilirken 31.12.1990 ve daha önce doğmuş olan en fazla beş kadın futbolcuda oynatılabilmektedir, 01.01.2001 ile 31.12.2003 tarihleri arasında kadın futbolculardan beşinin müsabaka listesinde en az üçünün de oyunda olması zorunlu tutulmaktadır. Kadınlar 3. Ligi'nde yer alan takımların bir önceki sezon Genç Yıldız Kızlar Türkiye Şampiyonlarından herhangi birine katılmayan kulüpler Kadınlar 3.Ligi'ne alınmamaktadır ve 2019-2020 sezonunda Yıldız Kızlar Turnuvasına katılmaları zorunludur. Takımlarda yabancı uyruklu futbolcu oynatılmamaktadır. Kadınlar 3.Ligi'nde düşme yoktur.
- Yıldız Kızlar Türkiye Şampiyonası müsabakalarında, 01.01.2004 ile 31.12.2006 tarihleri arasında doğmuş lisanslı futbolcular oynayabilmektedir. Takımlarda yabancı uyruklu futbolcular oynayamamaktadır.
- U13 Yerel Kızlar Şampiyonaları müsabakalarında, 01.01.2006 ile 31.12.2008 tarihleri arasında doğmuş lisanslı futbolcular oynayabilmektedir. Bu kategorinin düzenlenebilmesi için o ilde en az dört kulübün katılması gerekmektedir.

- Türkiye Futbol Federasyonu'nun 2019-2020 kadın ligleri statüsüne göre Türkiye'de 18 yaş altı futbol oynayan kızların oynayabileceği iki kategori bulunmaktadır. 13-16 yaş grubu Yıldız Kızlar Türkiye Őampiyonasında oynayabilirken, 11-13 yaş grubu U13 Yerel Kızlar Şampiyonları kategorisinde oynayabilmektedir.

3. GEREÇLER VE YÖNTEM

Bu bölümde çalışmanın; araştırma yaklaşımı, araştırma grubu, veri toplama araçları ve verilen toplanması ve verilerin analizi yer almaktadır.

3.1 Araştırma Yaklaşımı

Nitel araştırmanın merkezinde bireylerin deneyimlerine, şartlara ve var olan durumlara verdikleri mana vardır. Nitel araştırmacılar sözcüklerin içerisindeki anlamları bulmaya çalışmaktadır. Bundan dolayı araştırmacıları, elde ettikleri verilerden anlam çıkararak bilgiye ulaşmaya çalışmaktadır. Bireyin içinde yaşadığı evreni ve deneyimlerini anlamaya çalıştıklarından dolayı deneyimlere müdahalede bulunmadan anlamak istemektedir(Koca, 2017). Bu çalışmada futbol oynayan kız çocuklarının, ailelerinin ve antrenörlerinin deneyimlerinin öznel özellikler taşıması ve bu deneyimlerin derinlemesine anlaşılmasını sağlamak için nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir.

3.2 Araştırma Grubu

Patton'a göre nitel araştırma yöntemiyle gerçekleştirilen çalışmalarda yorumlayıcı bir noktada bulunmak önem arz ettiğinden, örneklem grubu da bu çerçevede belirlenmektedir. (Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2004, s.56). Yıldırım ve Şimşek'e göre amaçsal örneklemenin amacı, çalışmaya dâhil edilecek bireylerin, çalışmanın gayesine uygun olarak, hedefsel ve taktiksel olarak zengin bilgi elde ettirebilecek bireyler arasından seçilmesidir. Maksimum çeşitlilik örneklemede gaye görelilik olarak ufak olan bir örneklem oluşturmak ve bu örneklemede çalışılan soruna taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum derece yansıtmaktır(Akt. Karaçam, 2005, s.32).

Araştırmanın amacı açısından, amaçlı örnekleme yöntemi olan maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda bireysel görüşmelerin yapılacağı kişiler belirlenirken örneklem seçiminde doğru örnekleme ulaşabilmek için verinin en zengin biçimde elde edileceği ve araştırmacının

gözlemlerine dayanarak daha derinlemesine bilgi edinilebileceği düşünülmüştür. Bu çalışmada da Patton'un söylediğine benzer bir biçimde yorumlayıcı bir yaklaşım benimsenmiş ve araştırmaya en zengin veri sağlayacağı düşünülen grup olarak ligler ayrıştırılmış ve araştırma grubu Kadınlar 1.Lig, 2.Lig ve 3.Ligi'nden katılımcılar seçilmiştir. Üç farklı ligden seçilmiş olması farklı seviyelerde olmasını sağlamıştır. Futbolla kurduğu ilişkinin yoğunluğunun farklı olması bize alanın farklı bölümlerinde bulunan kişilerden bilgi edinmemizi sağlayarak daha bütünsel bir bakış açısı elde etmemizi sağlamıştır. Araştırmada maksimum çeşitliliği sağlamak amacıyla aileler ve antrenörler katılımcı grubuna dâhil edilmiştir.

Araştırmaya 2019-2020 sezonunda İstanbul ilinde yer alan Kadınlar 1.Lig, 2.Lig ve 3.Ligi'ndeki A,B,C,D,E,F takımlarında futbol oynayan 12-18 yaş kız çocukları, aileleri ve antrenörleri katılmıştır.

Çizelge 3.1: Liglere, Takımlara ve Görüşülen Kişilere Göre Dağılım

Lig	Takım	Katılımcı
Kadınlar 1.Ligi	D ve E	2 futbol oynayan kız çocuğu, 2 aile, 1 antrenör
Kadınlar 2.Ligi	B ve C	2 futbol oynayan kız çocuğu, 2 aile, 2 antrenör
Kadınlar 3.Ligi	A ve F	2 futbol oynayan kız çocuğu, 2 aile, 1 antrenör

Futbol oynayan kız çocuklarının; en küçüğü 14, en büyüğü 17 yaşındadır. Çocukların altısı da İstanbul'da doğmuş ve yaşamaktadır. Katılımcıların ortaokul ve lisede eğitimlerine devam ettikleri görülmüştür. Futbol deneyim yılına bakıldığında lisanslı olarak en az 2, en fazla 10 yıl oynadıkları görülmüştür (Çizelge 3.2.)

Görüşülen ailelerden en ufağı 25, en büyüğü 58 yaşındadır. Üçü İstanbul'da, biri Bursa'da ve biri Samsun'da ve biri Adıyaman'da doğmuştur. Katılımcıların dördü kadın, ikisi erkektir. Eğitim durumları incelendiğinde ise; ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite mezunu oldukları görülmüştür. Spor deneyimine bakıldığında ise; iki velinin lisanslı sporcu geçmişi (Atletizm/Futbol) varken dört velinin sporcu geçmişi yoktur (Çizelge 3.3.)

Çizelge 3.2: Futbol Oynayan Kız Çocuklarının Kişisel Bilgileri

Kişisel Bilgiler		Eğitim		Futbol Deneyim			Aile			
Yaş	Doğum Yeri	Eğitim Durumu	Deneyim Yılı	Takım	Takımda Kaç Yıl	Pozisyon	Anne Eğitim/Meslek	Baba Eğitim/Meslek	Kardeş Sayısı	
1	14	İstanbul	8.Sınıf- Devam Etmekte	2	A	2	Orta Saha	Lisans/Halkla İlişkiler	Lisans/Belediye Personeli	2
2	15	İstanbul	10.Sınıf-Devam Etmekte	2	B	2	Orta Saha	İlkokul/Ev Kadını	Ortaokul/ İşçi	3
3	15	İstanbul	10.Sınıf-Devam Etmekte	3	C	3	Kaleci	İlkokul/Tekstil	İlkokul/Serbest	2
4	15	İstanbul	10.Sınıf-Devam Etmekte	4	D	4	Orta Saha	İlkokul/Ev Kadını	İlkokul/Serbest	5
5	16	İstanbul	7.Sınıf-Devam Etmekte	10	E	10	Orta Saha	Lise/ Güvenlik Görevlisi	Lise/Esnaf	2
6	17	İstanbul	11.Sınıf-Devam Etmekte	7	F	7	Forvet	Okur Yazar Değil/Ev Kadını	İlkokul/Serbest	8

Çizelge 3.3: Ailelerin Kişisel Bilgileri

Kişisel Bilgiler			Eğitim Durumu		Meslek		Spor Deneyimi			Ekonomi			
Yaş	Doğum Yeri	Cinsiyet	Çocuk Sayısı	Sizin	Eşinizin	Sizin	Eşinizin	Branş	Deneyim Yılı	Takım	Lisanlı Yıl	Aylık Toplam Gelir	
1	44	Bursa	Kadın	2	Lisans	Lisans	Halkla İlişkiler/Çalışmıyor	Belediye Personeli/Çalışıyor	Atletizm	3 yıl	Okul Takımı	3 yıl	6.000 TL
2	30	Samsun	Erkek	3	Ortaokul	İlkokul	İşçi/Çalışıyor	Ev Kadını/Çalışmıyor	-	-	-	-	3.000 TL
3	35	İstanbul	Kadın	2	İlkokul	İlkokul	Tekstil/Çalışıyor	Serbest Meslek/Çalışıyor	-	-	-	-	5.000 TL
4	58	Adıyaman	Kadın	5	İlkokul	İlkokul	Ev Kadını/Çalışmıyor	Serbest Meslek/Çalışıyor	-	-	-	-	3.000 TL
5	39	İstanbul	Kadın	2	Lise	Lise	Güvenlik/Çalışıyor	Esnaf/Çalışıyor	-	-	-	-	4.000 TL
6	25	İstanbul	Erkek	-	Lise	-	Futbolcu	-	Futbol	10 yıl	Kulüp Takımı	10 yıl	4.000 TL

Çizelge 3.4: Antrenörlerin Kişisel Bilgileri

Kişisel Bilgiler			Eğitim Durumu		Meslek		Spor Deneyimi			Antrenörlük		Ekonomi
Yaş	Doğum Yeri	Cinsiyet	Eğitimi	Meslek	Branş	Deneyim Yılı	Lisanlı Yıl	Deneyim Yılı	Takım	Aylık Toplam Gelir		
1	25	İstanbul	Kadın	Lisans	Futbol Antrenörü	Futbol	5	5	3	A	2.400 TL	
2	30	İstanbul	Erkek	Lisans	Futbol Antrenörü	Futbol	15	10	10	B	4.000 TL	
3	43	Bursa	Kadın	Lise	Futbol Antrenörü	Futbol	19	10	5	C	5.000 TL	
4	22	Diyarbakır	Kadın	Lisans/4.Sınıf	Futbol Antrenörü	Futbol	5	5	4	D	2.500 TL	

Antrenörlerin yaşlarına bakıldığında; en ufağı 22, en büyüğü 43'dür. Antrenörlerin 2'si İstanbul'da, 1'i Bursa'da ve 1'i Diyarbakır'da doğmuştur. Görüşülenlerin 3'ü kadın, 1'i erkektir. Eğitim durumları incelendiğinde ise; 2'si üniversite mezunu, 1'i lise mezunu ve 1'i üniversite 4.sınıfta eğitimine devam etmektedir. Futbol deneyim yılına bakıldığında en az 5 yıl, en fazla 10 yıl lisanslı futbol oynadıkları görülmektedir. Katılımcıların en az 3 yıl, en fazla 10 yıldır antrenörlük yapıldığı görülmüştür (Çizelge 3.4.)

3.3 Veri Toplama Tekniği ve Süreci

Nitel araştırmalarda veri toplama aşaması araştırmanın en önemli süreçlerindedir. Nitel araştırmalarda veri oluşturma teknikleri genel olarak gözlem ve görüşme yöntemleri kullanılarak yapılmaktadır (Kuş, 2012; Kümbetoğlu, 2005). Görüşme yönteminde araştırmacının duygudaşlık kurabilmesi ve katılımcı ile arasında statü farkının olmaması gerekmektedir. Böylelikle araştırmacı görüşülen kişiye güven vermekte, bireyin kendini özgürce ifade edebileceği bir alan yaratmaktadır. Bununla birlikte araştırmacı katılımcının görüşlerini dinleyebilmekte, anlayabilmekte ve süreci kavrayabilmektedir (Zoonen, 1994. Akt.,Hacısoftaoğlu, 2012, s.105). Bu çalışma kapsamında belirlenen yöntem ise görüşme yönteminin tekniği olan bireysel görüşmelerdir.

3.3.1 Bireysel görüşmeler

Gözlem ve görüşme tekniği nitel araştırma yöntemi içinde katılımcıların kendi ifadelerine başvurmayı sağlamaktadır. Böylelikle olayın farklı boyutlarıyla irdelenmesini ve derinliklerine inilerek anlaşılmasını sağlayacaktır. Araştırmacı bu yöntemde katılımcı ile bir bağ oluşturarak ve bireyin üzerinde empozenin olmaması için önlemler oluşturmaktadır (Kuş, 2012).

Nitel araştırmalarda bireysel görüşme tekniği belirlendiği zaman, birbirinden farklı üç görüşme yöntemi ve buna yönelik görüşme formları hazırlanmaktadır. Bunlar, yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış ve yapılandırılmamış görüşmelerdir. Yalçınoğlu'na (2013) göre yarı yapılandırılmış görüşmede nitel araştırma yapan araştırmacılar, araştırmaya bazı görüşme soruları ile başlar ve araştırma süreci boyunca onları yeniden şekillendirmeye ve yeni sorular eklemeye açık olurlar yarı-yapılandırılmış görüşmede, görüşülene kendini ifade etme imkanı, gerektiğinde

derinlemesine bilgi sağlama gibi süreçler ortaya çıkmaktadır (Büyüköztürk ve ark., 2013).

Araştırma kapsamında yarı yapılandırılmış görüşme tercih edilmiştir. Araştırma grubu içerisinde farklılıklar olduğundan dolayı her grup için ayrı görüşme formu hazırlanmıştır. Buna göre; futbol oynayan kız çocuğu bireysel görüşme formu, aile bireysel görüşme formu ve antrenör görüşme formları hazırlanmıştır. Soruların hazırlanmasında Pınar Öztürk'ün "Kadın Futbolcuların Futbol Alanındaki Deneyimleri" doktora tezinden, futbol alanından yapılan diğer çalışmalardan ve nitel yöntem kitaplarından faydalanılmıştır.

Futbol oynayan kız çocukları ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşme formu dört bölümden oluşturulmuştur. Birinci bölümde bireysel özelliklerine yönelik sorular sorulmuştur. İkinci bölümde ise futbol deneyimine; tanışma, aile ve sosyal çevrenin tepkisi/beklentisine yönelik sorular sorulmuştur. Üçüncü bölümde futbol ve toplumsal cinsiyet ilişkisi; neden futbol oynanmakta, nasıl bir oyundur ve beden/performans ilişkisine yönelik sorular sorulmuştur. Dördüncü bölümde ise Türkiye'de kadın futboluna bakış açısını, imkânları ve TFF'nin kadın futboluna yaklaşımına dair sorular sorulmuştur (Bkz. EK-7)

Aileler ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşme formu dört bölümden oluşturulmuştur. Birinci bölümde bireysel özelliklerine; yaşantı, spor geçmişi, futbol ilgisine yönelik sorular sorulmuştur. İkinci bölümde ise; çocuklarının futbol tanışması, aile ve sosyal çevrenin tepkisi/beklentisine yönelik sorular sorulmuştur. Üçüncü bölümde futbol ve toplumsal cinsiyet ilişkisi; çocuğunun neden futbol oynadığına, futbolun nasıl bir oyun olduğuna ve beden/performans ilişkisine yönelik sorular sorulmuştur. Dördüncü bölümde ise Türkiye'de kadın futboluna bakış açısını, imkânları ve TFF'nin kadın futboluna yaklaşımına dair sorular sorulmuştur (Bkz. EK-9)

Antrenörler ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşme formu dört bölümden oluşturulmuştur. Birinci bölümde bireysel özelliklerine; yaşantı, spor geçmişi, futbol ilgisine yönelik sorular sorulmuştur. İkinci bölümde ise; antrenörlük yapmaya nasıl başladığına, neden futbol antrenörlüğü yaptığına ve bu alandaki deneyimlerine yönelik sorular sorulmuştur. Üçüncü bölümde futbol ve toplumsal cinsiyet ilişkisi; neden kadın takımı, futbolun nasıl bir oyun olduğuna ve beden/performans ilişkisine yönelik sorular sorulmuştur. Dördüncü bölümde ise Türkiye'de kadın futboluna

bakış açısını, imkânları ve TFF'nin kadın futboluna yaklaşımına dair sorular sorulmuştur (Bkz. EK-11)

Çizelge 3.5: Bireysel Görüşme Konu Başlıkları

Bireysel Görüşmelerin Konu Başlıkları		
Futbol Oynayan Kız Çocuğu	Aile	Antrenör
1. Bireysel Özellikler <ul style="list-style-type: none">• Kişisel özellikler• İlişkiler• Yaşantı	1. Bireysel Özellikler <ul style="list-style-type: none">• Kişisel özellikler• Yaşantı• Spor Yaşantısı• Futbol ilgisi	1. Bireysel Özellikler <ul style="list-style-type: none">• Kişisel özellikler• Yaşantı• Futbol ilgisi
2. Futbol Deneyimi <ul style="list-style-type: none">• Futbolla tanışma• Aile ve sosyal çevrenin tepkisi• Aile ve sosyal çevrenin beklentisi	2. Aile ve Futbol <ul style="list-style-type: none">• Çocuğunun futbolla tanışma• Aile ve sosyal çevrenin tepkisi• Aile ve sosyal çevrenin beklentisi	2. Antrenörlük Deneyimi ve Futbol <ul style="list-style-type: none">• Ne zaman ve nasıl başladı• Neden futbol• Alanda deneyim• Aile ve sosyal çevrenin beklentisi üzerine deneyimler
3.Futbol ve Toplumsal Cinsiyet <ul style="list-style-type: none">• Neden futbol• Nasıl bir oyun• Beden ve performans	3.Futbol ve Toplumsal Cinsiyet <ul style="list-style-type: none">• Çocuğunuz neden futbol• Nasıl bir oyun• Beden ve performans	3.Futbol ve Toplumsal Cinsiyet <ul style="list-style-type: none">• Neden kadın takımı• Neler hissediliyor• Nasıl bir oyun• Beden ve performans
4. Türkiye’de Kadın Futboluna Bakış Açısı <ul style="list-style-type: none">• Bakış açısı• İmkânlar(Tesis, ücret, kariyer planlaması)• TFF’nin kadın futboluna yaklaşımı	4. Türkiye’de Kadın Futboluna Bakış Açısı <ul style="list-style-type: none">• Bakış açısı• İmkânlar(Tesis, ücret, kariyer planlaması)• TFF’nin kadın futboluna yaklaşımı	4. Türkiye’de Kadın Futboluna Bakış Açısı <ul style="list-style-type: none">• Bakış açısı• İmkânlar(Tesis, ücret, kariyer planlaması)• TFF’nin kadın futboluna yaklaşımı

Araştırmanın gerçekleştirilebilmesi için İstanbul Gedik Üniversitesi Etik Kurul Komisyonundan etik kurul onayı (EK-1) alındıktan sonra saha çalışması başlamıştır. Öncelikle İstanbul’da yer alan Kadınlar 1. Lig, 2.Lig ve 3.Lig takımları araştırılmış ve futbol takımı antrenörleri ve yöneticileri ile tanışılmıştır. Antrenörlere ve yöneticilere çalışmanın amacı, içeriği ve yöntemi hakkında detaylı bilgi verilmiştir. Kulüplerden izin alınmış ve “Kulüp İzin Formu” (EK-2) doldurulmuştur. Araştırmacı; antrenör ve yöneticiler aracılığıyla katılımcılarla tanıştırılmıştır. Katılımcılara görüşmelerden önce çalışmanın amacı, içeriği ve yöntemi hakkında detaylı bilgi verilmiştir. 14-18 yaş futbol oynayan kız çocuklarına “Rıza Formu” (EK-3) ve ailelerine “Veli Bilgilendirme Formu” (EK-4), 18 yaşından büyük

katılımcılara (aile/antrenör) “Gönüllü Katılımcı Formu” (EK-5) verilmiş ve doldurmaları istenmiştir.

Çalışma kapsamında 2019-2020 futbol sezonunda Kadınlar 3.Ligi’nden 1 takım, Kadınlar 2.Ligi’nden 2 takım ve Kadınlar 1.Ligi’nden 1 takım olmak üzere toplamdan altı takımdan 16 kişi ile görüşme yapılmıştır. Bu görüşmelerin altısı futbol oynayan kız çocuklarıyla, altısı ailelerle ve dördü antrenörlerle gerçekleştirilmiştir. Saha çalışması; Mart 2020 tarihinde başlamış ve Ocak 2021’ de sona ermiştir.

Görüşmeler gerçekleştirilirken katılımcıların kendilerini rahat ve güvende hissedebileceği ortamlarda olmasına dikkat edilmiştir. Katılımcılarla görüşülen mekânlar farklılık göstermektedir. Futbol oynayan kız çocuklarıyla yapılan görüşmelerin; biri futbol oynadıkları tesis binasında, biri bir okul binasında ve üçü çevrimiçi ortamda gerçekleşmiştir. Aile görüşmeleri ise; biri kulüp binasında, biri bir okul binasında ve dördü çevrimiçi ortamda gerçekleştirilmiştir. Antrenörler ile yapılan görüşmeleri ise; üçü çevrimiçi ortamda ve biri yaşadığı sitenin kafeteryasında gerçekleştirilmiştir. Yüz yüze yapılan görüşmelerde Yeni Koronavirüs’den (Covid-19) dolayı katılımcı ve araştırmacı maske takmış, en az 2 metre fiziksel mesafeyi korumuş ve hijyen kurallarına dikkat edilmiştir. Görüşmelerin hepsinde katılımcıların izni alınarak ses kayıt cihazı kullanılmıştır.

Çizelge 3.6: Araştırma Verileri İle İlgili Detaylar

	Çocuk	Aile	Antrenör	Toplam
Görüşme	6 saat 20	4 saat 29	3 saat 36	14 saat 22
Süresi	dakika	dakika	dakika	dakika
Metin	98 sayfa	67 sayfa	70 sayfa	234 sayfa

3.4 Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma İstanbul ilinde yer alan Kadınlar 1. Ligi, Kadınlar 2.Ligi ve Kadınlar 3.Ligi’nde mücadele eden altı futbol kulübü içerisindeki futbol oynayan kız çocukları, aileleri ve antrenörleri olmak üzere toplam 16 katılımcı ile sınırlandırılmıştır.

3.5 Araştırmada Karşılaşılan Yöntemsel Güçlükler

Yeni Koronavirüs (Covid-19) pandemisinden dolayı araştırmacının zorlandığı noktalar aşağıdaki gibidir:

- Araştırmacı sekiz yıldır futbol antrenörlüğü yapmaktadır. Alanın içinde bulunan bir araştırmacı olarak; futbol kulüplerine ve antrenörlere erişmek, antrenmanlar sırasında katılımcılara ulaşabilmek çok daha kolay olmaktadır. Pandemi sürecinin getirdikleri nedeniyle bu konuda zorlanılmıştır.
- Veri toplama sürecinde gözlem bir teknik olarak yer almıştır. Fakat süreçten dolayı bu veri toplama tekniği kullanılamamıştır.
- Bazı görüşmeler çevrimiçi ortamda gerçekleştirilmiştir. İmkânlardan dolayı çevrimiçi araçlara erişemeyen birçok aile vardır. Bundan dolayı çocuklar ve aileler ile gerçekleştirilmek istenen görüşmelerin bazıları gerçekleştirilememiştir.
- Bazı ailelerin çevrimiçi araçları kullanmaya çok istekli olmadığı görülmüştür.
- Bazı antrenörlerin çevrimiçi araçlar kullanmaya çok istekli olmadığı görülmüştür.
- 18 yaş altında kız çocukları ile çevrimiçi ortamda görüşmeler gerçekleştirildiğinde aileden birinin çocuğun yanında olmasından dolayı katılımcı kendini rahatlıkla ifade edememiş olabileceği düşünülmektedir.

Bir erkek araştırmacı olarak özellikle futbol oynayan kız çocukları ile yapılan görüşmelerde bir sınırlama olarak görülebilir. Yeni Koronaviüs (Covid-19) nedeniyle gözlem tekniğinin kullanılamaması, katılımcılar ile daha uzun süre zaman geçirilememiş olması bu durumların nedeni olmuş olabilir.

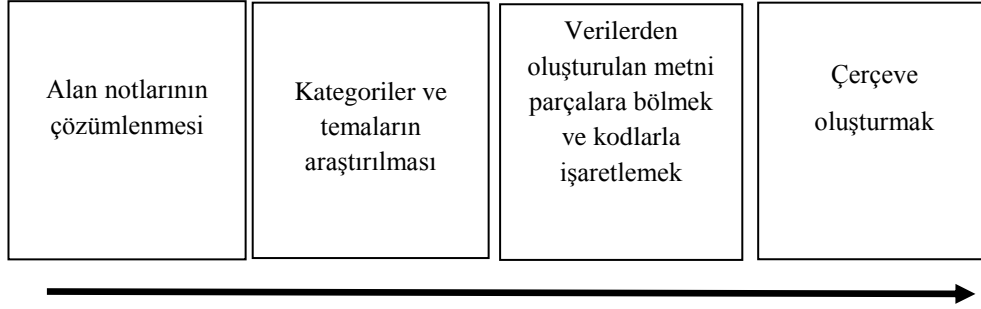
Görüşmeyi gerçekleştiren kişi olarak bireysel görüşlerimin katılımcıları etkileme ihtimali vardır. Bireysel görüşmeler esnasında katılımcıları etkilememeye özen gösterilmiştir. Her ne kadar dikkatli olunsa da araştırmanın bir sınırlılığı olarak karışımıza çıkabilir.

3.6 Verilerin Analizi

Patton'a göre nitel araştırmada elde edilen neticelerin şeffaf olması gerekmektedir. Önerdiği sistemli analiz süreci; tanımlama, kodlama, kategori oluşturma, sınıflandırma ve temalaştırma (Patton, 2002. Akt. Karaçam, 2015, s.38).

Her bir görüşmeci için ayrı görüşme formu oluşturulmuş ve görüşmecilere takma isimler verilmiştir. Ses kayıtları sözcük sözcük bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Görüşmeler bir kez okunmuştur ve ikinci okuma ile birlikte metnin kenarlarına notlar alınmış kodlar oluşturulmuştur. Görüşmelerin hepsi okunduktan ve kodlandıktan sonra kod listesi oluşturulmuştur. Anlamlı kodlar kendi arasında kategorileştirilmiş

ve tematik kodlama yapılmıştır. Yapılan bu sınıflandırmalar sonucu elde edilen temalar birbirleriyle karşılaştırılmış ve bu temalar kapsamında veriler üzerinde tekrar bir analiz yapılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2004). Fielding'in nitel araştırma sürecinde belirlemiş olduğu analiz süreci nitel çalışma yapan araştırmacılar için yardımcı olmaktadır:

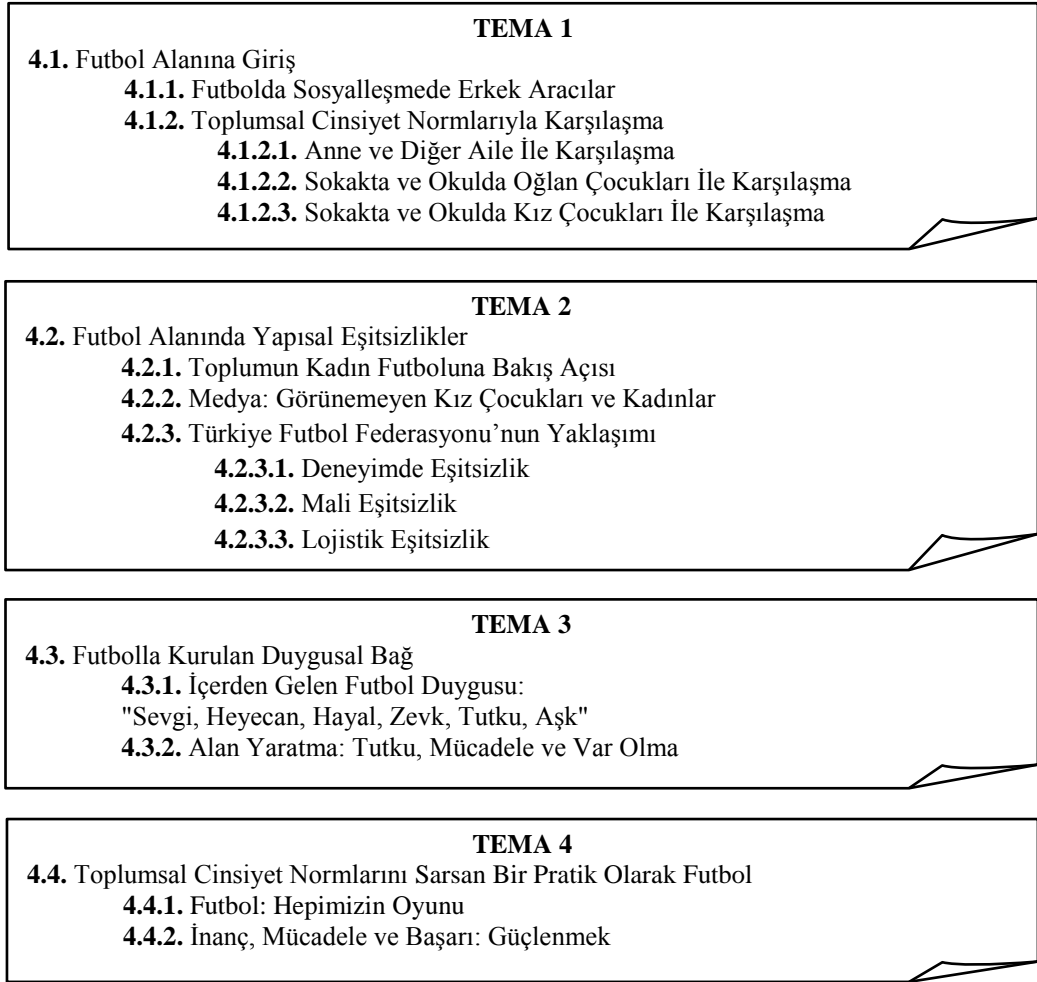

Şekil 3.1: Nitel Analiz Süreci

Kaynak: (Akt., Kümbetoğlu, 2005, 152).

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

Verilerin analizinden elde edilen sonuçlara göre bulgular; futbol alanına giriş, futbol alanında yapısal eşitsizlikler, futbolla kurulan duygusal bağ ve kız çocukları için toplumsal cinsiyet normlarını sarsan bir pratik olarak futbol olmak üzere dört ana tema oluşmuştur.

Şekil 4.1: Analiz Sonucunda Elde Edilen Tema ve Alt Temalar

4.1 Futbol Alanına Giriş

Bu bölümde kız çocuklarının futbola nasıl başladıkları ve futbola başlamasıyla birlikte ne gibi toplumsal cinsiyet normlarıyla karşılaştıkları tespit edilmiştir. Futbol

alanına giriş teması (1) Futbolda Sosyalleşmede Erkek Aracılar ve (2) Toplumsal Cinsiyet Normlarıyla Karşılaşma alt temaları altında incelenecektir:

4.1.1 Futbolla sosyalleşmede erkek aracılar

Araştırmaya katılan altı kız çocuğu kulüp seviyesinde futbol oynamaya başlamadan önce futbol oynamaya sokaklarda başladığını belirtmektedir. Görüşmecilerden ikisi “baba”, ikisi “ağabey”, birisi “dayı” ve birisi “kuzen” gibi bir erkek aracılığıyla futbol alanına dâhil olma ve oynayabilme imkânı yakaladıklarını ifade etmiştir.

Görüşmelerde kız çocuklarının futbola başlamasında babanın rolünün etkili olduğu ortaya çıkmıştır. Görüşmecilerden Asya futbola nasıl başladığına yönelik soruya verdiği cevapta bize bunu göstermektedir: *“Ben aslında futbola ilgim önceden biraz şeydi ama **babamla ilk ilgi duymaya başladım... .. Mesela babamla evde. Evin salonu genişti, küçük plastik toplar olurdu, babam onları bana yuvarlardı, ben de ayağımla vurmaya çalışırdım**”* (Asya, Oyuncu, 14). Asya’nın annesi ise kızının futbolla ilk temasında babasından etkilenme sürecini şu şekilde ifade etmektedir: *“Babası onu böyle koltuk altından tutardı, daha yürüyemezken topa böyle vurdururdu. Öyle oyunlar oynardı. Babası her zaman **“bırak nasıl yaşamak istiyorsa, bağırarak istiyorsa bağırır çocuk var bu evde”** derdi. Rahattı **babasıyla başlangıçtan etkilenerek bence futbola merak saldı**”*(Merve, Anne, 44). Görüşmecilerden Canan ise babasının desteğini ve varlığını şu sözlerle ifade etmektedir: *“Benim arkamdaki tek kişi **babamdı**. Hiç kimse istemiyordu. Hiç kimse derken belli başlı akrabalarım **kız neden top oynar** diyordu. Arkamda hayatındaki en sevdin erkek varken yapamayacağım hiçbir şey yok. Hayatımın büyük bir bölümünü zaten babama veriyorum. O benle arkamda **destek oldukça, benimle gurur duydukça o da beni futbol oynamaya itti zaten**”* (Canan, Oyuncu, 15).

Bireysel görüşme yapılan Güneş ise dayıları ile büyüdüğünü belirtmiş ve futbola başlarken onların etkisini şu şekilde ifade etmiştir: *“Küçüklüğümden beri sokak futbolu arkadaşlar, ben ailemde **dayılarımla büyüdüm futbola bu şekilde girdim**. Onların sayesinde hep beni aralarında büyüttüler. Hem küçüklüğümden bir yatkım var”* (Güneş, Oyuncu, 15). Güneş’in annesi ise kızının dayılarıyla sokakta başlayan futbol hikâyesini şöyle anlatmaktadır: *“5-6 yaşında **dayılarından sokakta oynaya oynaya bana böyle bir yansıtma yaptı**”* (Damla, Anne, 35).

Beş yaşında ağabeyleri ile birlikte Fenerbahçe maçlarına gitmeye başlayan ve sonrasında futbola başlama sürecinde onların desteğini alan Yağmur geçmişte yaşadığı deneyimi şu şekilde ifade etmektedir: “İlk 5 yaşında **abimler ile Fenerbahçe'nin maçlarına** gitmişim. Oraya gittiğimde bayağı tutkulu bir heyecanla gidiyordum. Sonra her maçı gittiğimden dolayı heyecanlıydım ve kendi kendime diyordum ben de bir futbolcu olabilirim futbol oynayabilirim diyordum. Sonra dışarıda oynamaya başladım erkek arkadaşlarımla futbolu. Böyle bir süre erkek arkadaşlarımla dışarıda futbol oynuyordum ve ortaokula geldiğimde beden öğretmenimiz bayan futsal takımı kurdu okulda. Ona katıldım orada oynadım birkaç yıl orda oynadım 7 sınıftan 8 sınıfa kadar orada oynadım. Sonra kulübe geçtim “D” spor kulübünde oynamaya başladım... .. **Abimler** duyduklarında daha çok futbol doğuda falan vardı. Daha çok doğuda oynandığı için burada fazla yoktu. Bir de yabancı ülkelerde vardı. Hani şey dediler bana **yapabilirsin, biz arkadayız** falan dediler. Dene şansını olmasa da yine bir şansını dene dediler. Abimlerde **arkamda olduğu için ben de şansımı denedim ve başardım bunu**”(Yağmur, Oyuncu, 15). Yağmur'un annesi ise ağabeylerin o zamanki desteğini şu sözlerle belirtmiştir: “**Abileri oynuyordu o da gidip katılıyordu** küçükken giderdi. Geçende kızdım abisi de bana kızdı bırak kızı dedi. Özgür olsun dedi nereye isterse gitsin dedi. Hani maç olsun, okul olsun bırak gitsin dedi” (Hasret, Anne, 58). Bir başka oyuncu Fatma'nın abisi ise kardeşinin futbola başlamasını garip bulmadığını aksine mutlu olduğunu şu şekilde ifade etmiştir: “**Sıkıntılı insanların bilirsiniz hayalleri biraz büyük olur. Yani arkasında kimseyi görmez, hedefine kilitlenir. Kardeşimde de öyle bir özellik var. Bana futbol oynayacağına dair bir şeyler söylediğinde aslında hiç garip bulmadım, aksine mutlu oldum**” (Atlas, Ağabey, 25).

Futbolcu olan dayısının oğlu ile parkta futbol oynamaya başlayan Simge futbola başlama sürecini şu sözlerle ifade etmektedir: “İlk spor yapmaya başladığım zaman açıkçası baya küçüktüm. Benim **kuzenim var Altınordu'da oynuyor. Onunla beraber parkta çok oynardık** hani arkadaşlarımızla birlikte. Oradan öyle esinlendim böyle devam etti... .. Aynı yaştayız **kuzenimle işte sürekli parkta oynuyorduk ben de öyle çok hevesleniyordum oynayınca ve beraber halı sahaya gidiyorduk öyle oynuyorduk. O da bana bir şeyler öğretiyordu onun da çok katkısı var üzerimde. Öyle öyle ben de buralara kadar geldi.**” (Simge, Oyuncu, 16). Simgenin annesi kızının kuzeni ile beraber büyüdüğünü ve mahallede beraber futbol oynamaya

başladıklarını söylemiştir: “*Şöyle benim abimin oğlu da futbol oynuyor ki beraber büyüdüler ikiz gibi hani böyle aynı yaşta. Belki ondan çok heveslendi bilmiyorum, mahalle içerisinde futbol oynamaya falan başladı. Hiçbir oyun oynamıyordu kız oyunlarını mesela. Mahallede herkesin dikkatini çekmeye başladı. Hani çok başladı. Çünkü çok ciddi futbol oynuyordu falan*” (Ceylan, Anne, 39)

Yukarıdaki ifadelerde de aktarıldığı gibi futbola yönelik toplumsallaşmada, bireylerin farklı özelliklerdeki ve ortamlardaki toplumsallaşma araçları sayesinde futbola katılmaya başladığı görülmektedir. Görüşmecilerin ifadesinde başta baba olmak üzere dayı, dayıoğlu, ağabey gibi erkek araçların kız çocuklarının futbola ilk başladıkları dönemde daha destekleyici bir pozisyonda olduğu anlaşılmaktadır. Çalışmamızın bulgularına benzer şekilde, Wedgwood’un 2004 yılında Avustralya’da yapmış olduğu çalışmada da özellikle babaların kız çocuklarının futbol oynamasına yönelik olumlu tutumları olduğu ifade edilmiştir. Söz gelimi, babaların kızlarıyla futbol oynaması, futbol izlemesi ve futbol konuşması; kızlarının maçlarını heyecanla takip etmesi, futbol ekipmanlarını temin etmesi ve çocuklarının antrenörlerinden sürekli geri bildirimler alması gibi tutum ve davranışları onların destekleyici rollerini ortaya koymuştur (Wedgwood, 2004). Buna benzer bir şekilde Scraton ve arkadaşlarının (1999) Norveç, İngiltere ve Almanya kültürlerinde yapmış oldukları çalışmada ise kız çocuklarının ve kadınların “erkeklerin alanı” olarak görülen futbol alanına dâhil olurken babaları, ağabeyleri ve erkek arkadaşları tarafından cesaretlendirildiği ifade edilmiştir. Türkiye’de kadın futbolu üzerine yapılan bir başka çalışmada ise, yine bizim çalışmamıza benzer bir biçimde arkadaşlar, kuzenler, ağabeyler gibi erkekler aracılığıyla futbola başladıkları ortaya çıkmıştır (Öztürk, 2017).

4.1.2 Toplumsal cinsiyet normları ile karşılaşma

4.1.2.1 Anne ve diğer aile üyeleri ile karşılaşma

“Bizim kulüpte çok başarılı şu an yurt dışına çıkmak üzere olan bir kız var ve kız gelememişti bir süre çünkü kız futbol oynar mı baskısı altında kaldı. Bizim başkanımız çok bizim arkamızda durduğu için onun ailesine gittik. Bunu anlattık onlar eve hani kız üzülüyordu. Çünkü çok yetenekli biriydi ve ailesi sadece kız futbol oynar mı gibisinden ona yargı yaptılar. Aynı şekilde benim kulüpten şey okuldan arkadaşım da çok istiyor ama ailesi şu an izin vermiyor

yani **bizim kültürümüz değil de** öyle demişlerdi bize uygun değil bir **kızın top oynaması demişler** ve o yüzden şu an devam edemiyor buna” (Güneş, Oyuncu, 15).

Her ne kadar yukarıda alana girmiş kız çocuklarının aldıkları destek aktarılmış olsa da elbette katılımcıların hem kendi deneyimleri hem de çevrelerine dair gözlemlerinden aktardıkları farklı kişiler aracılığıyla toplumsal cinsiyet normlarıyla bir bariyer olarak karşı karşıya kaldıklarını ortaya koymaktadır. Araştırma kapsamında katılımcıların vermiş oldukları cevaplara göre bazı aileler kültürel olarak uygun olmaması gerekçesiyle kız çocuğunun futbol oynamasına izin vermemektedir. Katılımcılara göre aileler tarafından bu düşünce iki temel gerekçe ile dile getirilmektedir; kız çocuğunun ona uygun bulunmayan bir mekân olarak sokakta futbol oynaması ve ikinci olarak üstelik bu mekânda kız çocuğunun sokakta oğlanlarla futbol oynamasıdır.

Katılımcılardan bir anne çocuğunun futbol oynamasını desteklerken, beş anne ise başlarda kızını futbol oynamak istediğinde “kız futbol mu oynar”, “oğlanlarla sokakta futbol mu oynanır” ve “sağlıklarını düşünüyorum” gerekçeleri karşı çıktığını ifade etmiştir.

Fatma annesinin tepkisini şöyle açıklamaktadır: “*Annem ilgileniyordu ilk zaman o da şeydi pek doğru bakmıyordu işte istemiyordu falan. Sadece annem biraz tepki verdi. O da hani çok normal tabii **kız futbol oynar mı** falan filan diyordu ama abim istiyordu benim oynamamı. Sadece niye oynuyorsun. Sadece **erkekler oynuyor kadın futbol oynar mı** falan filan öyle söylerdi yani hep aynı şeyler*” (Fatma, Oyuncu, 17).

Fatma'nın hikâyesine benzer bir durumla karşılaşan Yağmur'un annesi de futbolu kadınların girebileceği bir alan olarak görmediğini kızına ifade etmiş ve önce başka bir spora yönlendirmek istemiştir. Yağmur annesinin düşüncesini şu şekilde açıklamıştır: “*Annem şey demişti **kadın futbolcu falan olur mu** demişti. **Kız olarak futbol mu oynanır**. Başka spor mu yoktu falan dediler. Annem basketbol oynamamı istedi ama ben basketbolu seçmedim futbolu seçtim. Yani kızlar futbol mu oynar falan dediler ama ben hiçbirini takmadım yani*” (Yağmur, Oyuncu, 15). Yine görüşmecilerimizden olan Yağmur'un annesi ise sadece futbol oynamasını istemediği için değil aynı zamanda futbol oynaması için yapması gereken yolculukta tek başına olacak olmasının da onu endişelendirdiğini belirtmiştir: “*Ben **kızıyordum kızım sen kızın erkekler için de ne işin var**. Gel eve top oynama. Yok diyor ben*

oynayacağım. Kız çocuğu olduğu için. İstanbul'u biliyorsun ne bileyim tek başına gidip geliyor korkuyordum. Acaba ne oldu, yolda biri bir şey yapar hep bu korku vardı içimde o yüzden” (Hasret, Anne, 58).

Sokakta oğlanlar ile futbol oynamasından ve sağlık problemleri gerekçesiyle kızının futbol oynamasına karşı çıkan anne o zamanlar yaşadıklarını şu şekilde ifade etmekte: “Bunda hastalığı vardı bacağında kalça çıkıklığı dönmedi ama kalçası geriden kısıydı biz bunun para ile bacağına uzattık yani yurt dışından ilaçlar falan geldi. Bunun normalde koşup zıplaması futbol oynamaması gerekiyordu. Doktorun tabiri ile bu kemik hastanesine götür getirdik biz bunu... .. Biz ilk başta bunun top oynamasına biraz ondan karşı çıktık istemedik. **İleride başına bir şey gelir falan. Bu tabii bizi dinlemedi. İlk başta biz bunu sokakta kızıyordum ben bunu erkeklerle niye oynuyorsun**” (Damla, Anne, 35). Güneş ise annesinin karşı çıkmasının ve istememesinin onda yarattığı duygusal durumu şu sözlerle ifade etmektedir: “Hep bir yerlere mi kırardım, kolumu kırardım her idmandan her yerim yaralı. Bu durum annemi üzüyordu istemiyordu bu konudan zarar gördüğüm için öyle düşünüyordu hep zarar gördüğümü bir fayda olarak görmüyordu futbolu benim için... .. O doktor vesaire bilindik kalıp kadınların olduğu meslek kalıplarıyla bir baskı ile o bilinçle beni uyarıyordu. İstemiyordu içten içe ve bu şey oluyordu mesela idmana gidiyorsun ama **anneniz istemiyor biraz burukluk oluyor içinizde.** Hani evde onlara fark ettirmesiniz falan da hani arkanızda durmadıklarını bilmek kötü bir histi ama sonrasında anladıklarında sizin arkanızda durması onun vereceği etkinin 10 kat daha iyisiyd.” (Güneş, Oyuncu, 15). Canan’a da benzer bir gerekçe ile annesi karşı çıkmaktadır: “Annem istemedi beni düşünerek sağlığıma düşünerek ama babamda hayalimin olduğunu biliyordu en çok babam destek çıktı. Zaten babam destek çıkmasaydı ben şuna burada değildim ya da oyun oynamıyordum. Annem benim **kalp rahatsızlığım** vardı. Çok basitti ama yine de bana bir şey olur korkusuyla hem şiddetli top gelir kalbime diye istemedi ve **kız çocuğu olduğum** içinde zaten o da istemiyordu kız çocuğu olduğum için” (Canan, Oyuncu, 15).

Asya’nın annesi ise genç yasta futbol oynamanın kızının bedensel görünümüne ve bedenine zarar verdiği düşüncesiyle futbol oynamasına karşı çıkmıştır: “Genç yaşta futbol oynarsak **bacakların çarpılır, içe döner falan** öyle değişik bir algı vardı. O yüzden annem biraz fiziki anlamda istemedi veya sakatlanırım falan diye” (Asya, Oyuncu, 14)

Futbol oynayan kız çocukları sadece anne değil diğer aile bireylerinden de farklı tepkiler almıştır. Bu tepkilerin bir bölümü sınır koyucu tepkilerdir. Yukarıdaki aktarılanlara benzer bir biçimde diğer aile üyeleri de futbolu kızların girmemesi gereken bir alan olarak gördüklerini belirtmişlerdir. Ayrıca katılımcılar bazı aile üyelerinin futbolun gerektirdiği giysilerin toplumsal ve ahlaki normlara uymadığını söylediğini, bazılarının oğlanlarla birlikte oynanmasının hoş karşılamadığını, bazıları ise kız çocuğunun yaralanmasından korktuğu için istemediğini söylediğini ifade etmişlerdir.

Görüşmecilerden Güneş dayılarının başlangıçta futbol oynamasına karşı çıktığını belirtmiştir: *“Dayılarım şey oldu ilk başta onlarla büyüdüğüm için şey oldu istememek kıskançlık gibi bir durum. O saatte çıkmasın duruma dışarı yok bir şey olur gibisinden “* (Güneş, Oyuncu). Canan ise dayılarından aldığı tepkiyi şu şekilde ifade etmektedir: *“Kız çocuğu top oynar mı, kız çocuğu düşer, kız çocuğu şort giyemez dikkat etmeli, yere düşer, gol olur en çok dayımlarda duymuştum ben bu tepkiyi”* (Canan, Oyuncu, 15). Canan’ın babası ise kızının ilk futbola başladığı süreçte dayılarının verdiği tepkiyi şu şekilde anlatmaktadır: *“Haliyle kız çocuğu dediler. Biz kapalı insanlarız. Bizim çocuk böyle şort giyebilecek mi? Şunu yapabilecek mi? Dedim her şeyin bir zamanı, vakti var. Eğer şort giymesi gerekiyorsa benim çocuğum şort giyecek dedim. Eğer şortun altına tayt giymesinin bir sakıncası yoksa tayt da giyecek dedim. Eğer kapanmasında bir sıkıntı yoksa ve çocuğum kapanmak isterse kapanabilir de”* (Can, Baba, 36). Yağmur’un amcası da kız çocuğu futbol mu oynar düşüncesi ile tepki verdiğini şu sözlerle anlatmaktadır: *“Tek amcamlar falan böyle köyde amcam var o duyduğunda futbol mu diye böyle tepki vermişti. Şöyle kız çocuğu futbol mu oynar gibi tepki gösterdi futbol mu o ne yani başka spor mu yok futbol diyerek”* (Yağmur, Oyuncu, 15). Fatma’nın ağabeyi Atlas ise akrabalarının verdiği tepkiyi şu şekilde ifade etmektedir: *“Yaşadığımız yer olarak söyleyeyim insanlar biraz böyle farkındalık şeklinde davranmıyorlar mesela böyle bir abes kaçıyor sanki onlara böyle kızların top oynaması falan, kız çocuğu işte toptan ne anlar, gitsin evinde temizlik yapsın, yok işte annesinin yanında dursun”* (Atlas, Ağabey, 25). Antrenör Kardelen ise oğlan çocukları ile futbol oynamasından dolayı anneannesinin düşüncesini şu şekilde ifade etmektedir: *“Ben erkeklerle futbol oynadığım zaman, kulüp çok yakındı balkondan bakınca görünüyordu ben sabah 9’dan öğlen 2’ye kadar bütün yaş gruplarıyla futbol*

oynuyordum. En küçükten en büyük işte 17-18 yaşına kadar. Fakat anneannem balkondan bakınca **benim erkeklerle fingirdediğimi** düşünüyordu” (Kardelen, Antrenör, 25).

Katılımcılarımızdan Güneş’in anneannesi ise yukarıdaki yaklaşımlardan farklı olarak futbol oynayan torununu başlangıçtan itibaren desteklemiştir. Futbola başladığı süreçte anneannesinin hep arkasında olduğunu belirten Güneş anneanne desteğini şu şekilde anlatmaktadır: “Anneannem zaten beni büyüten kadın her zaman her şeyim de arkamda durdu. En çok desteği de o verdi diyebilirim benim ailemde bir ara beni bazı şeyler yüzünden almak istemişti. Yani derslerim aksıyor gibisinden. Aslında aksamasın sebebi o değildi ama onlar öyle düşünüyordu. Anneannem o zaman mesela yapmayın kızım gitsin. Hani o ikisini birlikte yürütebilir onun mesleği o gitsin onlara benim için çok destek verdi.” (Güneş, Oyuncu, 15). Damla Hanım ise annesinin kızına destek olduğunu belirtmiştir: “Özellikle **annem çok buna destek çıktı**. Gitsin değişik olur niye çocuğun önünü kapanmasın yani istiyorsa yapsın. Anneannesi biraz der ona **kızım maça gidiyorsun bari uzun giyin ne öyle şortla gidiyorsun başına bir şey gelir**” (Damla, Anne, 35).

4.1.2.2 Sokakta ve okulda oğlan çocukları ile karşılaşma

Çalışmaya katılan kız çocukları sokakta ve okulda oğlanlarla futbol oynamaya başladıklarında oğlanların “garipsediği”, “şaşırdığı”, “yadırgadığı” ve “futbol oynayan kız çocuğumu olur” diye tepkiler verdiğini belirtmişlerdir. Bununla birlikte destekleyici arkadaş davranışlarının da olduğu aktarılmıştır.

Görüşmecilerden Asya parka kramponları ile futbol oynamaya gittiğinde çevresindeki oğlan çocuklarının şaşırdığını ve garipsediğini ifade etmektedir: “Yaz tatillerinde benim gittiğim bir spor parkı vardı. Orada da bir spor alanı vardı. Küçük futsal, oraya kramponlarımı giyip giderdim ve bazen bazı büyük erkek çocuklar şey derdi:”**İşte kramponlu kız görüyorum**” falan veya onun gibi şeyler derlerdi, “**işte futbol oynayan kız olur mu**” diye... .. İlkokulda hep erkeklerle oynuyordum, kızlar sadece yandan bakıp izleyenlerden oluyorlardı veya saçma oyunlar oynuyorlardı hala anlam veremiyorum neden oynuyorlar. Ortaokula başladığımda yine o algının altında kaldım. İşte yine o tepkiler “**oha kıza bak, işte nasıl oynuyor falan filan**” rahatsız ediciydi, baya rahatsız ediciydi... .. Aslında ilk başta kızın onlarla futbol oynamasını baya **garipsediler**. Hatta işte “**sen oynayabiliyor musun?**” falan çok şey

oluyordu ama yapabildiklerimi gördüklerinde yüzlerindeki ifadeyi görmek efsane bir şeydi. Şunu duyuyordum “**Yok artık kıza bak**”. Çok şeydi yani aslında böyle tepki vermeleri yanlış bir şey. Tabi ki şaşkınlıklarına seviniyordum ama bir kızında onların yapabileceği her şeyi hatta daha fazlasını yapabileceğini görmeleri normal bir şey olmalıydı” (Asya, Oyuncu, 14). Asya’nın ifadelerine benzer bir şekilde Simge’de şaşkınlıkla karşılandığını belirtmekte: “Okulda kız futbol takımı vardı. Herkes çok **şaşıyor** da açıkçası. Ben baya iyi oynuyordum çünkü okuldakiler den çok daha iyiydim. O yüzden çok bayağı bir **şaşkınlık** oluşuyordu” (Simge, Oyuncu, 16).

Güneş kız olduğu için oğlan çocuklarının ilk etapta aralarına almadığını ve yadırgandığını düşünmekte: “Ya şöyle bir **yadırgamalar** oldu ilk başta erkekler sizi aranızı almıyor **sen kızsın, sen top oynayamazsın** gibi sokakta okulda sonrasında işte bu size çok şey oluyor oynayamayacağımı sanıyorsun ya da gitsem beni aralarına alırlar mı” (Güneş, Oyuncu, 15). Asya bir arkadaşının oğlanlar tarafından aşağılandığı için futbol oynamaktan uzaklaştığını ifade etmedir: “Benim bir arkadaşım vardı. O da bir ara benimle okulun bahçesinde futbol oynadı erkeklerle. Fakat şöyle bir şey oldu, birkaç hafta bizimle oynamayı bıraktı ve ben de biraz endişelendim acaba bir şey mi oldu diye, sonra gidip sordum neden oynamıyorsun diye. O da bana şöyle karşılık verdi, çünkü beni **aşağılıyorlar**. O kadar üzücü bir durumdu ki” (Asya, Oyuncu, 14).

Sokakta futbol oynamaya başlayan Yağmur iyi performansından dolayı oğlan çocuklarının şaşırıldığını belirtmekte: “**İlk sokakta oynamaya** başladım. Erkek arkadaşlarımla oynamaya başladım sokakta. Onların içlerinde oynuyordum bazı kız arkadaşlarım genelde böyle bebekleri falan vardı dışarıda oynuyordu ama ben erkek arkadaşlarımla futbol oynuyordum ya da paslaşıyorduk bir şeyler yapıyorduk ama genelde erkek arkadaşlarımla top oynuyordum hiç böyle kızların yanında değildim fazla. Giderdim ama çok nadiren genelde maç yapardık erkeklerle... .. Sokakta ilk futbol oynadığım da böyle biraz erkek arkadaşlarım vardı. Birkaç kişiden daha iyi oynuyordum ve onlar tepki gösteriyordu. **Nasıl böyle iyi oynayabiliyorsun** ve o zamanlar kulübede gitmiyordum, küçüktüm. Bu küçük yaşta **nasıl böyle oynayabiliyorsun bir kız olarak** diye böyle söylentiler söylüyorlardı ama ben hiçbirini dinlemiyordum ve başarabileceğine inanıyordum daha iyi olabileceğime inanıyordum oynuyordum” (Yağmur, Oyuncu, 15).

Yukarıdaki ifadelerin dışında arkadaşının olumlu desteğinden duyduğu mutluluğu şu sözlerle paylaşıyor Güneş: “Benim arkadaşlarım işte okul arkadaşım demiştin futbola ve içlerini alan bir arkadaşım var. Benim 1. sınıftan beri arkadaşım ve hala arkadaşım. O çok destek oldu yani destek oldu. Her ders beni hani gel oyna beni istemiyorlardı erkekler. Onların isteme ve amacıyla kötü değil sert oynarız, canları acır gibisindendi ama o acısın bir şey olmaz öğreysin gibi beni sürekli bu işe teşvik ediyordu. **O çok güzel karşıladı hatta her başarım da bana destek olmuştur bir insan**” (Güneş, Oyuncu, 15). Canan ise oğlanlarla futbol oynamanın kendini geliştirdiğini ve özgüvenini yükselttiğini ifade etmedir: “Ben kendimi bildim bileli zaten **sokakta top oynuyorum** arkadaşlarımla. Sokak arasında oturuyorum erkeklerle birlikte sürekli beni aralarına alıyorlardı zaten. Orda başladım. Ben kızlarla oynadığımda bir yere kadar oynayabiliyordum ama erkeklerle **kendimi aştığımı** düşünüyorum. Bir yerde sabit kalmıyordum kız şunu yapabilir gözüyle bakarken. Futbol oynadığımda kendimi yeterince açmışım sadece buraya gelmemle kulüpte oynamam değil dışarıda erkeklerle birlikte oynayabilmek de zaten benim **özgüvenimi yeterince geliştirmişti** bu yönden de çok olumluydu“ (Canan, Oyuncu, 15).

4.1.2.3 Sokakta ve okulda kız çocukları ile karşılaşma

Futbol oynayan kız çocukları, okulda ve sokakta kız arkadaşları ile karşılaşmalarında “erkek gibi olmak”, “erkeğe benzemek”, “aşağılanmak” ve “dalga geçilmek” gibi olumsuz durumlarla ve destekleyici tavırlarla karşı karşıya kaldıkları görüşmeciler tarafından ifade edilmiştir. Görüşmeciler futbola başladığınızda kız arkadaşlarınız nasıl tepki verdiler sorusuna verdiği cevaplar aşağıdaki gibidir:

Asya saçlarının kısa olmasının ve futbol oynamasının kız arkadaşları tarafından doğal karşılanmadığını belirtmekte: “Ben ilkokulda iken yine oğlanlarla futbol oynuyordum. Bir maç sonrası sınıfa çıkıyordum. Elimi, yüzümü yıkamak için lavaboya gittim. Arkamdan da çok sevmediğim başka sınıftan iki kız geldi. O zamanlar **yine saçımı kısa kestirmiştim**, bu nedenle zaten benimle **erkeğe benziyorsun diye dalga geçenler** olmuştu. Sonra bu kızlar yanıma geldi ve lavaboda gerçekten beni aşağıladılar.” **İşte saça bak falan dediler, sen erkeklerle oynuyorsun bu normal değil dediler, senin gibi kız mı olur dediler**” ve bu beni çok üzmüştü. Hatta bir keresinde o lavaboda ağlamaya başladığımı hatırlıyorum. Onlar

*gittikten sonra hüngür hüngür ağlamıştım. Çok kötü bir histi hiç birisinin yaşamasını istemem” (Asya, Oyuncu, 14). Antrenör Kardelen ise bir oyuncusunun saç boyutundan dolayı başka bir takım arkadaşı tarafından rahatsız edildiğini söylemektedir: “Kız takımında aynı soyunma odasını kullanıyorlar kız çocukları. Tabi aynı yerde giyinmek istemeyen kız çocuğuna diyorum hani tuvalette giyinebilirsin orada da bir alan var sana. Yeni bir oyuncu geldi “X” diye. “X’in” böyle saçı biraz daha kısaydı işte “Y” diye bir oyuncum şey yaptı işte **“bu ne böyle erkek gibisin, işte ben senin yanında giyinmek istemiyorum”** falan gibi şeyler yapmış X’e. İşte sonra hani X üzülmüş zoruna gitmiş. Sonra bu tekrarlanmış. “X” bu olayı anlatırken mesela “aa annem bana şey demişti kızım bunu böyle yapma demişti” diye anlatmış, Ecrin mesela durup şey demiş “ay annen sana kızım mı diyor? sen hani işte kızım diyor mu ki sana?” falan gibi şeyler söylemiş, “X” çok kötü hissetti kendini. “X” kendine çocukluğundan beri hep böyle şey hissediyormuş **“bana herkes diyor, ben futbol oynuyorum ve kız gibi değilsin diyorlar bana hani erkek gibisin diyorlar”** (Kardelen, Antrenör, 25).*

Asya oğlan çocukları ile oynadığı için aşağılandığını söylemekte: *“Mesela normal kız tanımında futbola yatkınlık çok görülmez ama ben o tanımın biraz dışındayım. Hem futbola hem basketbola biraz ilgim var. Genellikle erkekler oynuyorum ve bu farklılığımdan genelde kızlar tarafından **asağılanıyorum**. Kızlar söyle bir tepki veriyordu **“kesin erkeklere yaklaşmak için yapıyor”** (Asya, Oyuncu, 14). Fatma başlangıçta arkadaşlarının tepki verdiğini daha sonra bazı arkadaşlarının fikrini değiştiğini belirtmektedir: “Bazıları **güzel tepki** veriyordu. Bazıları da ne bileyim onlar oynamadığı için belki **kıskanıyorlardı** ya da **çekiniyorlardı** yapamadıkları beceremedikleri için falan bazıları işte diyordu **kız futbol mu oynar** falan filan hep aynı şeyler yani **kız futbol mu oynar** gibisinden ama böyle hani bazıları bayanların yapabilecekleri şeyi gördükleri zaman ister istemez çok mutlu oluyorlar” (Fatma, Oyuncu, 17).*

Yağmur kız arkadaşları barbie bebekle oynadığı için oğlanlarla futbol oynadığını belirtmekte: *“İlk sokakta oynamaya başladım. Erkek arkadaşlarımla oynamaya başladım sokakta. Onların içlerinde oynuyordum **bazı kız arkadaşlarım genelde böyle bebekleri falan vardı** dışarıda oynuyordu ama ben erkek arkadaşlarımla futbol oynuyordum ya da paslaşıyorduk bir şeyler yapıyorduk ama genelde erkek arkadaşlarımla top oynuyordum hiç böyle kızların yanında değildim fazla. Giderdim*

ama çok nadiren genelde maç yapardık erkeklerle”(Yağmur, Oyuncu, 14). Yağmur’a benzer bir şekilde Simge’de barbie bebeklerle oynamayıp futbol oynamayı tercih ettiğini ifade etmekte: “Küçükken baya seviyordum aslında mesela kız arkadaşlarım barbie’lerle oynarken ben futbol topu alıyordum”(Simge, Oyuncu, 16).

Yukarıdaki ifadelerde de aktarıldığı gibi futbola başlama sürecinde, kız çocukları birtakım toplumsal cinsiyet normları ile karşı karşıya kaldıkları görülmektedir. Görüşmecilerin ifadesinde evde anne ve diğer aile üyeleri, sokakta/okulda kız ve oğlan çocukları tarafından futbola ilk başladıkları dönemde karşılaşmalarla karşı karşıya kaldıkları anlaşılmaktadır. Araştırmamızın bulgularına benzer bir şekilde, Türkiye ile aynı coğrafyada bulunan ve toplumsal cinsiyet rejimine yönelik daha baskılayıcı kültürel özellikler barındıran başka bir Ortadoğu ülkesi olan Suudi Arabistan’da Lysa’nın (2020) yapmış olduğu çalışmada da aile kurumunun kız çocuklarının futbol ortamında bulunmasında engelleyici ve kısıtlayıcı rol üstlendiği görülmektedir. Çalışmaya göre, kız çocukları ve kadınlar futbol oynama imkanına çok kısıtlı bir şekilde ulaşabilmekte; aileleri olmadan herhangi bir faaliyette bulunamamaktadırlar (Lysa, 2020). Bununla birlikte McDowell, J. ve Schaffner, S. (2011) yapmış oldukları çalışmada; erkekler kadınların "narin", "zayıf", bedensel olarak "güçsüz" olmaları ve "hanımefendi" özellikleri sebebiyle agresif olmamaları sebebiyle futbol oynayamayacağını düşünmektedirler.

4.2 Futbol Alanında Yapısal Eşitsizlik

Bu bölümde futbol oynayan kız çocuklarının ne gibi eşitsizliklerle karşı karşıya kaldığı incelenecektir. Bu tema (1) Toplumun Kadın Futboluna Bakış Açısı, (2) Medya: Görünemeyen Kız Çocukları ve Kadınlar, (3) Türkiye Futbol Federasyonu’nun Yaklaşımı alt temalarıyla incelenecektir.

4.2.1 Toplumun kadın futboluna bakış açısı

İstanbul’da kadınlar 1.Ligi’nde futbol oynayan ve aynı zamanda milli takımda yer alan 17 yaşındaki Fatma ayrımcılığın olduğunu ve kadın-erkek eşitliğinin futbolda olmadığını şu sözlerle ifade etmiştir:

“Bu tam olarak ayrımcılık gibi bir şey söyleyeyim size. Yani kadın-erkek zaten böyle bir eşitlik yok futbolda. Kadın erkek eşitliği falan yok. Erkekler daha iyi diyorlar ama bayan isterse her şeyi yapar yani isterse gerçekten isterse içten

isterse her şeyi yapabilir bence. Sadece erkeklerin bir oyunu değil. Tam olarak erkeklerin bir oyunu değil. Çünkü evet yeteneğe dayalı, hani güç, kuvvet, başarı ya bunların alabildiği şeyler futbol sadece erkeklerin işi değil bayanların da işi olabilir neden olmasın mesela yani öyle de bir şey var neden olmasın niye olmasın” (Fatma, Oyuncu, 17).

14 yaşındaki Asya ilkokuldaki unutamadığı anısını şu şekilde anlatmakta: “*Ben ilkokulda iken yine oğlanlarla futbol oynuyordum. Bir maç sonrası sınıfa çıkıyordum. Elimi, yüzümü yıkamak için lavaboya gittim. Arkamdan da çok sevmediğim başka sınıftan iki kız geldi. O zamanlar yine saçımı kısa kestirmiştım, bu nedenle zaten benimle **erkeğe benziyorsun diye dalga geçenler** olmuştu. Sonra bu kızlar yanıma geldi ve lavaboda gerçekten beni aşağıladılar.”**İşte saça bak falan dediler, sen erkeklerle oynuyorsun bu normal değil dediler, senin gibi kız mı olur dediler**” ve bu beni çok üzmüştü. Hatta bir keresinde o lavaboda ağlamaya başladığımı hatırlıyorum. Onlar gittikten sonra hüngür hüngür ağlamıştım. Çok kötü bir histi hiç birisinin yaşamasını istemem.” (Asya, Oyuncu, 14). Antrenör Nehir kız çocuklarının saç boyutuyla ilgili yorumu: “*Geçmiş dönemde bizim milli takımların da “X” Hanım diye bir kadın gelmişti teknik direktör olarak geldiği gün itibariyle bütün **liglere kız çocuklarına saç uzatma zorunluluğu getirdi. Kısa saçlı bir kişiyi ligde oynattırmayacağım dedi ve 1 sene herkesin saçını uzattı***” (Nehir, Antrenör, 43).*

Fatma'nın ağabeyi şehir dışından çok iyi bir transfer teklifi alan kardeşinin gönderilmemesi ile ilgili süreci şu sözlerle ifade etmektedir: “*Şöyle **eşcinsellik durumu olduğu için. Bu konuda tabii biraz biz de bu konulara dikkat ettiğimiz için. Tabii güveniyoruz Ben her zaman kız kardeşime güvenen biriyim yani bu sene gönderilmemesini istedi ben o eşcinsellik olaylarına bağlanmadığım için hani bir sakatlık süreci yaşadığı için göndermedim yoksa ben kız kardeşimi gözüm kapalı her yere bırakırım ona güvenmem deki en büyük olay insan bence kendini aldatır karşısındakini değil o konuda içim rahat öyle söyleyeyim***” (Atlas, Ağabey). Takım arkadaşıyla yaşadığı eşcinsel ilişkinin öğrenilmesi üzerine şiddet gören ve futboldan uzaklaştırılan oyuncusunun deneyimini antrenör Nehir şu şekle ifade etmiştir: “*Annesi yakalamış bir kızla yani hem de takımdan biz şok geçirdik. Annesi yanımızda öyle bir dövdü ki kızı alamadık elinden. Bu sefer de **çalışma hayatından da aldı okuldan da aldı bu şekilde yansıyor ve bir sene göndermediler okula da takımada***” (Nehir, Antrenör, 43).

Antrenör Kardelen tribünlerden yükselen cinsiyetçi küfürlere vurgu yapmaktadır: *“Maçlara gittiğimiz zaman tribünde taraftarlar deplasmandaki takımı sahaya çağırıyorlar ve **annelerine küfür ediyorlar. Bir kadın futbol maçı ve annelerine küfür ediyorlar. Yani bir sürü çok işte cinsiyetçi, çok seksist küfürler vs. ediyor ve ben şok oldum.**”*(Kardelen, Antrenör, 25). 16 yaşındaki Simge ise bir gün tribünde erkek takımının maçını izlerken yaşadığı deneyimi şu şekilde ifade etmiştir: *“Bizim hafta sonları maçlarımız oluyor. İşte bizden önce erkek takımının maçları oluyor. İşte biz orada maçı izlerken hani tribünden **kız gibi vurma topa gibisinden bağırıyorlar.**”* (Simge, Oyuncu, 16). Kızının antrenmanını izleyen Ceylan Hanım *“kız futbol mu oynar, kızıdan hakem mi olur”* gibi cinsiyetçi ifadelerle karşılaştığını şu şekilde belirtmiştir: *“O zaman Sarıyer'deydik kızların idmanları vardı. İdmanlarını seyretmeye gidiyordum. Orada oturan bir bayan arkadan işte bir **kız futbol oynar mı, işte bir kız çocuğu vücudu erkek gibi olacak işte belirli bir yaştan sonra vücudu şöyle olacak böyle olacak gibi yorumları olmuştu... .. Bazı halı saha maçlarında kız hakemler oluyor yan hakemler ben oradan geçerken erkeklerin dalga geçtiğini biliyorum görüyorum. **Kızıdan hakem olur mu, işte o ona bak bak kıza bak gelmiş hakemlik yapıyor, işte yok yan hakem. Dalga geçiliyor yani**”*** (Ceylan, Anne, 39).

Yukarıdaki ifadelerde de aktarıldığı gibi toplumun kadın futboluna bakış açısında; *“futbolda ayrımcılığın olması”, “futbolda kadın erkek eşitliğinin olmaması”, futbol oynayan kız çocuklarının erkeğe benzetilmesi”* ve *“cinsiyetçi ve homofobik yaklaşımların olması”* söz konusudur. Çalışmamızın bulgularına benzer bir şekilde, Weigelt ve Kanoh 2006’Almanya’da yaptığı çalışmada kadın futbolundaki önyargı ve klişelerden dolayı sosyal engellerin varlığından söz etmektedir. (Weigelt ve Kanoh, 2006). Koca ve Demirhan’ın 2005 yılında Ankara’da ilköğretim öğrencileri ile yapmış olduğu çalışmada kız ve oğlan katılımcılar çoğunluğu branş seçiminde kendi toplumsal cinsiyetlerinin uygunluğuna göre tercih etmeleri gerektiğini belirtilmiştir. Erkekler için; güreş, boks, halter, basketbol ve futbol uygun görülürken, kadınlar içinde jimnastik, step-aerobik, voleybol, yüzme, buz pateni, tenis ve yürüyüş gibi sporlar uygun görülmektedir. Örneğin; kız çocuklarının futbolu tercih etmesi ve oynamasının “Erkek Fatma” olarak nitelendirilmesine neden olduğu görülmektedir (Koca ve Demirhan, 2005). Kavasoglu ve Yaşar’ın 2016’da yaptığı çalışmada erkeksi olarak algılanan spor branşlarında kadınların varlığının kültürel kalıpların engellerine takıldığı görülmüştür.

Öztürk'ün (2017)'da alan çalışması süresince karşılaştığı “kadınlık vurgusu”, “futbolcuların hal ve hareketlerinin düzgün olması”, “ağırbaşlı davranmaları”, “kadınsı görünümelerini koruması”, “saçların uzun olması” gibi tanımların futbolun kadınlar için nasıl kurgulandığını ifade etmektedir. Çalışmamızda da buna benzer bir şekilde saç boyutunun kısa olmasından dolayı arkadaşı tarafından aşağılanan bir sporcu *"bana herkes diyor, ben futbol oynuyorum ve kız gibi değilsin diyorlar bana hani erkek gibisin diyorlar"* derken aynı şekilde saçlarını kısa kestiren ve futbol oynayan Asya'nın arkadaşları tarafından dalga geçildiği .*"İşte saçta bak falan dediler, sen erkeklerle oynuyorsun bu normal değil dediler, senin gibi kız mı olur dediler"* dile getirilmiştir.

Geleneksel toplumsal inaçlar ve değerler çerçevesinde de değerlendirildiğinde kadınların sporda eşdeğer güce erişmelerinin kabul edilmediği belirtilmektedir. Bu kalıplaşmış yargılara karşı çıkan kadınların “gerçek” kadın ya da “gerçek” erkek olmadıkları tarzında damgalandığı ifade edilmektedir (Saraç, 2008, s.106). Bununla birlikte Öztürk'ün 2017'deki kadın futbolcularla yaptığı çalışmada, futbolcu kadınların kadınlığı öğrenmeleri ve eylemleriyle alanda girebildiklerini, böylece futbolun “lezbiyenleştireceği” yaklaşımında önüne geçilebileceği bulgularında ortaya çıkmıştır (Öztürk, 2017). Araştırmamızda da; futbol oynayan kız çocukları aile tarafından önyargılardan dolayı şehir dışındaki transfer teklifini reddetme ve eşcinsel ilişkinin öğrenilmesinden dolayı futbolda uzaklaştırıldığı ortaya çıkmıştır.

4.2.2 Medya: futbolda görünemeyen kızlar ve kadınlar

Görüşmecilerden Yağmur kadın futbol maçlarının medyada yer almadığını ve erkeklerin ön planda olduğunu düşünmektedir: *"Mesela bir erkek sporcuların maçı olduğunda genelde böyle televizyonlarda yayınlıyorlar ya da bütün internet sitelerinde söyleniyor şu takımla şu takımın maçı var şu kanalda falan diyerek. Neden bir kadının maçı olduğunda televizyonlarda onu göstermiyorlar canlı yayın olarak ya da başka şey olarak ya da internet sitelerinde söylenmiyor şu takımla su takımın bayan takımının maça var diyerek. Bence göz önünde bunun için erkek takımı daha çok"* (Yağmur, Oyuncu, 15). Canan ise cinsiyetçi tutumu şu sözlerle ifade etmiştir: *"O konu hakkında daha çok yine erkeklere yapıyorlar bunu. **Haydi, çocuklar sahaya derken bile fotoğraflarda erkek çocuğu var. O yüzden onlar için daha çok öndeler. Kadınlar için yeterli olduğunu düşünmüyorum"*** (Canan,

Oyuncu, 15). Güneş yurt dışındaki kadın maçlarını izleyebildiğini fakat ülkesindeki maçları izleyemediğini düşünürken TFF'nin daha eşitlikçi bir tutuma sahip olması gerektiği söylemektedir: *“Yani ben Türkiye’de yaşıyorum ve yurt dışında bir kadının futbolunu ben izleyebiliyorum televizyondan veriyor bazı haberler zorunlu yayın ulusal kanallarda o maç izlemek zorunda yurt dışında. **Ben açıp onu izliyorum kendi ülkeminkini izleyemiyorum çok buruk bir şey... .. İlk başta TFF’nin birazcık eşitlik davranmasını çok isterim. Yani orada bizde televizyonda izletilmesini, insanların bizi televizyonda gördükçe evet algılarının iyi yöne gidebileceğini düşünüyorum. Yani bir kız çocuğunu belki babasının algısı ya da ailesinin algısı yüzünden futbol oynayamıyor. O çok kızın babası o TFF televizyonda verdiği için o kız belki de futbol oynayabilir. Böyle öngörülerin belirlenmesini istiyorum. Ne olabilir ki günde 90 dakika televizyonda bir kadın futbolu izlensin”*** (Güneş, Oyuncu, 15).

Anne Damla ve antrenör Kardelen’in düşünceleri de aşağıdaki gibidir:

*“**Hiç kadın futbolu seyretmiyoruz. Görmüyoruz televizyonlardan o yüzden her şeye erkekler için dönüyor. Dediğim gibi televizyonlarda olsun maçlarda olsun hep onlar öne çıktığı için her şey onların şeyinde dönüyor çerçeve alanında dönüyor hani bayan olarak bir yerde şimdi kızım gitmese ben bilmezdim nereden bileceğim çalışıyorum bir de ilkokul mezunuyum zaten”** (Damla, Anne, 35).*

*“Medyada mesela bunda çok önemlidir. Bir kız çocuğu bir kadın futbolunu görmezse ekranda hep erkeklerin hep oğlanların oynadığını görürse, hep işte babası diyelim maç izliyor, sokakta oğlan çocukları maç oynuyorlar ve onu aralarına almayıp o da bunu görmüyorsa eğer **medyadan ya da başka bir yerden ister istemez o toplum içerisinde o da onun farkına varmadan bundan vazgeçiyor olabilir”** (Kardelen, Antrenör, 25).*

Görüşmecilerin ifadelerine göre Türkiye medyasında kadın futboluna yer verilmediği, medyada da erkek futbolunun daha fazla yer aldığı belirtilmiştir. Kadın sporcular erkek sporculara oranla medyada çok az yer almaktadır. Yapılan haberlerde ise kadınların toplumsal cinsiyetten bağımsız sunulmadığı görülmüştür. Spor medyasında kadınların ve erkeklerin yer aldığı branşlar farklılık göstermektedir. Kadınlar spor haberlerinde atletizm, halter ve tenis branşlarında yer alırken, erkeklerin büyük çoğunluğu futbolla birlikte daha fazla alanda yer aldığı

görülmektedir (Arslan ve Koca, 2006). Sosyal engeller olarak örneğin spor magazinlerinde kadın futboluna yeteri kadar yer ayrılmıyor, daha çok erkek futboluna yer veriliyor. Örneğin kadın futbolu başarılı bir şekilde oynanmasına rağmen ulusal kanallarda değil de yerel televizyon kanallarında gösteriliyor. (Weigelt ve Kanoh, 2006). Kadın futbolunun medyada yer almaması ile birlikte sponsorların kadın futboluna ilgi göstermemesine yol açmaktadır. Böylece kadın futbolunun gelişimine engel olmaktadır (Pfister, 2010; Hardin ve Greer, 2009).

4.2.3 Türkiye futbol federasyonu'nun yaklaşımı

Uzun yıllar futbol içerisinde olan antrenör Nehir ise kadın futbolunun amatör statüde geçmesinden kaynaklı olarak gelişimde bir takım engellerin olduğunu ifade etmektedir:

“Profesyonel bir lig var onlar için. Gelecek var. Yani şöyle düşünüyor kadınlarda şu an amatör statüde profesyonel statüde bir çocuk diyor ki ailesi ebeveyni diyor ki; ben oğlum futbolcu yapacağım diyor. Çünkü ileride kazanabileceği çok para var. Bir hayat var. Kendi geleceği var. Bir yetişme tarzı olacak. Her şeyi etken. Ondan çok fazla fedakârlık yapıyor. O yüzden de diyor ki erkekler çoğunlukta gözükiyor. Çünkü daha fazla aileler teşvik ediyor. Şimdi kadın futbolunda aynı şey olsa biz bugün binlerce kız çocuğu atılım yapar futbolcu okulları altyapısında hepsi başlasa bir hedefi olsa ben inanıyorum ki kadın erkek eşitlenecektir yani sayıda hani futbol oynama sayısı mutlaka çok yakın olacaktır tam eşit belki olmaz ama erkeklere oranla çok yaklaşacaktır. Ama maalesef biz amatöre geçtiğimiz için, onların profesyonel hedefleri olduğu için ve ulaşabilecekleri şu an Türkiye’de en azından bir hedefe olduğu için maalesef aileler bu şekilde görüyor ve erkek futbolu gibi gördükleri kavram bu yüzden ön plana çıkıyor erkekler fazlalıkta gözükiyor” (Nehir, Antrenör, 43).

Yağmur ve Güneş TFF’nin kadın futboluna “bakmayı bile unuttuğunu” ve “kızlar ve kadınlar hakkında” konuşmadığını düşünmektedir:

“Federasyon fazla böyle kızlar hakkında konuşma yapmıyor kadın futbol takımı hakkında konuşma yapmıyor. Genelde erkek takımı ile ilgili konuşma yapıyor. Bence bir kadın futbolcu hakkında da bir konuşma yapmalı böyle ilerleyecek böyle olacak diye. Genelde hep erkekler üzerinde konuşma oluyor

olaylar oluyor ama kadının üzerine de olmalı futbol oynayan oyuncular üzerine de olmalı yani...

*Bence **bizim yapamayacağımızı düşünüyorlar** yani nasıl desem **küçük görüyorlar** bizi. Federasyonun bence daha çok kadınlara baskın olması desteklemesi isterdim tek ben değil bütün kadınlar bunu isterdi futbol oynayan ya da başka spor başka sporları da bence kadınlar şey yapmıyorlar bence basketbol olsun ya da voleybol olsun genelde erkekler üzerine konuşmalar oluyor. Neden bir kadın üzerine ya da kadınların oynadığı sporla ilgili konuşma yok görmüyorum ben fazla yani. Ayda yılda bir kere oluyor. Yani o da bir erkeğin konuşmasına göre az ayda bir kere ne ki daha fazla böyle konuşulmalı daha öne çıkarılmalı. Çünkü yani yapabiliriz bunu bir erkek futbol oyunu yapabiliyorsa biz de yapabiliriz bence konuşulmalı bu konuda” (Yağmur, Oyuncu, 15).*

*“**Bence bakmaya bile unutuyorlar** bazen. Çünkü aralarında kadın bir yöneticinin olması gerekiyor ve bu yani kesinlikle çünkü orada işi yaşayan kimse yok bu zorlukları bilen kimse yok. Çünkü hepsi erkek lafta biri çıkıp diyor kadınlar zor durumda ama hepsi lafta geliyor bana izliyorum. Çünkü orda bir kadın yönetici olmalı ki oradaki zorlukları bizim zorluklarımızı onlara aktarabilsin ve önlemler alınsın. Hani bu işi önce içlerine bir futbolla ilgilenmiş kadın yönetmen, başkan, herhangi bir birinin alınması gerekiyor bizim zorluklarımızı onlarla paylaşabilsinler böyle başlamalı. Yani onlara bizi anlatabilecek bir öncü bulsunlar. Bizim zorluklarımızı biraz nasıl sizi anlatıyorsak onlar biraz dinlenmeye çalışsınlar araştırsınlar çünkü onlar araştırmadığı sürece ya da öğrenmek istemedikleri sürece hiçbir şekilde öğrenemeyecekler. Yani illa bizim bu zorlukları projelerde onların karşısına çıkartmak yerine onlar birazcık böyle öngörülü insanları kadın futbolu ile ilgili hani araştırma yapıp bizimle ilgili bilgiler toplayıp bize yardımda bulunsunlar hani maddi olarak da demiyorum artık sadece daha demin dediğimiz konur herkes yaşında oynayabilirsiz Herkes kendini gösterebileceği liglerde oyun oynayabilirsiz demek isterdim” (Güneş, Oyuncu, 15).*

Araştırmaya katılan annelerden Ceylan Hanım kızlara futbol alanında fırsat verilmesi gerektiğini ifade etmektedir:

“Toplum diyeceğim yani ilk bakışta direk erkek oyunu diye bir o bakışı değiştirirsek bence kızlara da **fırsat verilebilir** yani. Bir Avrupa’da nasıl verilebiliyorsa Türkiye’de verilebilir yani bu toplum olarak buna bir fırsat vermiyoruz ki zaten çocuklara. Yani benim yeğenim Tekirdağ’da keşfedildi, beğenildi Altınordu’da oynuyor 5-6 yıldır ama benim kız çocuğum erkek olmuş olsaydı eminim o da seçilebilirdi ama kız çocuğu yani ama benim işte bu psikolojide olduğumuz için halk olarak ben o gözle bakmıyorum” (Ceylan, Anne, 39).

Öztürk (2017)’ da yaptığı çalışmada kadın futbolunun amatör spor statüsünde yer aldığına dikkat çekmektedir. Erkeklerle ayrılan büyük bütçelerin var olmasına rağmen kadınlar için bu durumun amatör spor dalı ve sosyal sorumluluk projesi arasında sıkışıp kaldığını belirtmektedir. Katılımcıların aktardığı ifadelerle göre; kadın futbolunun amatör statüde yer alması, TFF’nin kadın futbolu ile ilgilenmediğini ve fırsat eşitliği yaratmadığı karşımıza çıkmaktadır.

4.2.3.1 Deneyimde eşitsizlik

Güneş, oğlan çocukları ile eşit fırsatlara sahip olmadığını, çok az maç yapabildiklerini belirtmektedir: “**Küçüksen oynayamazsın yani küçük kızsın futbol liginde oynayamazsın çünkü sen kızsın çünkü sana önem verilmiyor.** 8-9 yaşındaki bir erkek 7 yaşından sonra liglere başlıyor. Bu çok büyük bir ayrımcılık bu kadınların ilerlemesinde çok büyük bir duvar bize durduran bir duvar o kız 7 yaşında o futbol oynarsa 10 yaşında o kızı kimse durduramaz ama o kız 10 yaşında oynamaya başlayabiliyor bu zor bir durum... .. Ben şu an a takım seviyesinde tam olarak değilim ama benim yaş grubun bitti genç kızlar kaldırıldı. Çok saçma bir şekilde **sanki çok oyun oynuyor musunuz gibi 2 yıldır genç oynatılmıyor.** Minik, yıldız, a. Yani ben şu an 15 yaşındayım ve benim a takım yaşında gözüküyorum ama a takımda çok bir çalışmadığım bir süreçte şu an oynayabileceği mi düşünmüyorum hani ilerlediğim zaman. Çok yani benim hayatım bitmiş olurdu mesela ya da herhangi bir kişi için söylüyorum. Kızın kendini gösterebileceği bir alan kalmadı eğer a takımda oynamazsa. Bitti 15 yaşından sonra bitti. **Eğer U15 olsaydı ben yaşadım da oynayacaktım kendimi gösterecektim. Ben şimdi a takımda 20 yaşında kaç yıllık futbol oynayan biriyle karşılaşıyorum**” (Güneş, Oyuncu, 15).

Simge, A takıma çıkmadığı süreçlerde çok az maç yaptığını ifade etmiştir: “A takıma yeni girdim yaklaşık bir seneden beri a takımdayım. A takımında değilken doğru düzgün maçlarımız bile olmuyordu. **Yıldız takımdaydım o zaman 3-4 tane maç yapıyorduk yani hiç maç yapmıyorduk**” (Simge, Oyuncu, 15). Simge'nin annesi kızının ufakken maçlara katılmadığı için üzüldüğünü ve ağladığını belirtmiştir: “Şimdi yaş grubu olduğu için mesela futbolda işte belirli yaş gruplarını ayrıldıkları için benim kızım en küçükleriydi. Şimdi ablaları ile maçlara gidemediği zaman çok üzülyordu. Kız bir yaş grubu kız çocuğuna toparlamamaktan kaynaklıyor. Yani bir erkekler erkek her yaş grubunda istediğiniz kadar görebilirsiniz ayırabilirsiniz yaş gruplarını ama kız çocuğunun öyle bir şey yapma şansınız yok ki. Hani şansları yok ki kızları aynı yaş grubunda erkekler gibi yaş grubuna belirli maçlar gitsin katsınlar falan. Kızlarda bu yok tabii doğal olarak kızların da kalbi kırılmıyor mu kırılıyor şimdi ben o konuda kızımın **üzüldüğünü** de gördüm **ağladığını** da gördüm ben maçlara katılmıyorum, benim yaş grubu mu yok gibisinden ama işte yine hattan kaynaklanıyor”(Ceylan, Anne, 39).

Güneş, erkekler yılda 60-70 maç yapabilirken kadınların 9-10 maç yapabildiğini söylemektedir: “Bir erkek çocuğu onlara sunulan imkânlarla bize sunulan imkânlar hiç aynı değil. Erkek kulüpleri hep ön planda ve onlar turnuvalar düzenleniyor, yok iller arası ligler arası söyler düzenleniyor. Kadınlara çok hani biz istersek imza toplanır ya da çok baskı olursa TFF ya da belirli yerlere o zaman hani ha tamam yapalım gibisinden şeyler oluyor. Bu çok üzücü ve **onlar yılda 60-70 maç yaparken sen 9 -10 maç lig maçı falan yapabiliyorsun. Bu de hiç eşitlik olarak gözüküyor.** Çünkü onlar belediyenin altında birçok şekilde maç yapıyorlar. Halı saha maçları, işte kulüpler arası maçlar, kulüpler arası ayak tenisi bunlar onlar için çok artı ve avantajlı şeyler. Hem orada onları izlemeye gelen kişilere kendini gösterebilir, ileride milli takıma gidebiliyorlar ve hani hayatları daha çok maç görmüş oluyor ama biz yılda 9 maç falan ya da biz kendimizi milli takıma ya da herhangi bir hocaya gösterebilecek hiçbir etken ekstra bilse yaşayamıyoruz” (Güneş, Oyuncu, 15). Güneş'in söylediklerine benzer bir şekilde Yağmur'da az antrenman ve maç yapabildiklerini ifade etmektedir: “Erkeklerle göre maçlarımız daha böyle az ya da antrenmanlarımız. Antrenmanları daha çok erkekler yapıyor. Biz kadın olarak haftada iki kez yapıyoruz onlar belki daha fazla yapabiliyorlar. Hafta içi ya da hafta sonu bence eşit olmalı yani erkekler haftada 3-4 kez yapıyorsa biz de 3-4 kez

yapmalıyız iki kez yetmiyor bizim için çünkü genelde maçlarımız hafta sonu oluyor ve hafta içi çalışmak istiyoruz ama saha genelde dolu oluyor antrenman yaptığımız yer yapamıyoruz antrenmanları haftada 2 gün yapıyoruz ama bence yetersiz yani. **Çünkü eşit olmalı erkeklerin yaptığı antrenman sayısı ile kadınların yaptığı antrenman sayısı ya da maç sayıları falan**” (Yağmur, Oyuncu, 15). Futbol oynayan kız çocuklarının söylediklerine benzer bir şekilde antrenör Umut’da maç performanslarının az olduğunun altını çizmektedir: *“Kadınlara imkân verilirse kadınlarda yeteneklerini sergileyebilirler. Şimdi tabii ki bir erkek ortalama 50-60 maç oynuyor kadın liginde biz geçen sene 10 tane maç oynadık. Şimdi 10 tane maçta bu çocuk ne yapsın. Hele bir kadın liginde bizim Türkiye’de yıldız kızlar ve genç kızlar maçları var. Ocak ayında 3 tane oynuyorsunuz bitiyor ya 3 tane maçla çocuk mu gelişir”* (Umut, Antrenör, 30).

Yukarıdaki ifadelerde de aktarıldığı gibi TFF’nin kadın futbol liglerinde 18 yaş altı kız sporcular için U13 Yerel Kızlar ve Yıldız Kızlar Türkiye Şampiyonası kategorileri bulunmaktadır. Statüye göre kız çocukları bu iki kategoride maçlara katıldıktan sonra oynayabilecekleri tek kategori A takımdır. Görüşmecilerin ifadesinde *“küçük kızsın futbol liginde oynayamazsın, sana önem verilmiyor”*, *“yilda 3-4 tane maç yapabiliyoruz”*, *“antrenman sayılarının erkeklere oranla azlığı”* dikkat çekmektedir. Çalışmamızın bulgularına benzer bir şekilde, Weigelt ve Kanoh 2006’Almanya’da yaptığı çalışmada kız çocuklarının futbol kulüplerinde uzun süre oynayamamalarının önündeki yapısal sorunlara dikkat çekmektedir. Takım sayılarının azlığı, yeteri kadar kız oyuncunun olmaması ve dolayısıyla kız takımının kurulamamasından dolayı kızların çok fazla fırsat bulamadığını ve bazılarının oğlan takımlarında oynamak zorunda kaldıklarını belirtmektedir. Bu durumun ise yaş sınırına takıldığını, bazı kızların oğlan takımlarında oynamak için büyük kadın takımlarında oynamak içinde küçük kalmasına neden olmaktadır (Weigelt ve Kanoh, 2006).

4.2.3.2 Mali eşitsizlikler

Ücretsizlik, güvencesizlik ve yurt dışı hayali

Bu çalışmada üç ligden ikişer sporcu olmak üzere toplam altı kız çocuğu ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Futbol oynayan kız çocukları ücret alamadıklarını, kadın futbolunda alınan ücretlerin çok düşük olduğunu, kadın takımları arasında da

alınan ücretlerin farklılık gösterdiğini belirtmiştir. Ücret alınamaması ve futbolun meslek olarak görünememesinden dolayı kadın futbolcular başka işler yapmak zorunda kalabilmektedir. Ücretsizlik ve güvencesizlikten dolayı kız çocukları yurt dışında kadın futboluna daha fazla değer verildiğini ve daha iyi imkânlara sahip olduğunu belirtmektedir.

Üç kadın liginden toplam altı takımdan altı sporcu ile gerçekleştirilen görüşmelerde kız çocukları ücret almadıklarını, ücret alan kadın sporcuların erkeklere oranla çok düşük ücretler aldığını ve kadınların kendi aralarında aldığı ücretlerinde farklılık gösterdiğini belirtmiştir.

Farklı liglerde futbol oynayan Asya, Yağmur, Simge ve Fatma'nın Türkiye'de kadın futbolcuların aldığı ücretler hakkında ne düşünüyorsunuz sorusuna cevapları aşağıdaki gibidir:

“İlk olarak verilen maaşlardan söz etmek istiyorum. Bir erkek futbolcunun geliri mesela 10 milyon desek kadın futbolcunun geliri 2 milyona falan düşüyor, hatta 1 milyon falan olabiliyor. Bence bu fark çok yanlış. Ama tabii ki kadın futbolun popülerliği erkek futbolunkine nazaran çok daha düşük ki neden bilmiyorum. Bence aradaki seviye farkı yok gibi. Hatta yok denilebilecek kadar az. Ama bilmiyorum yeterli imkân sağlanmıyor bence popülerliği bu yüzden de çok az. Eğer biraz daha o konu üzerinde durulsa biraz daha emek harcansa kadın futbolu şu an günümüzde çok daha farklı yerlerde olabilirdi” (Asya, Oyuncu, 14).

“Erkek futbolcular maaş alıyorlar kadınlar alıyorlar mı bilmiyorum ama benim bildiğim kadarıyla almıyorlar. Bence bizim de almamız lazım erkek futbolcular alıyorsa. Çünkü aynı sporu yapıyoruz onlarla, bir farkımız yok onlar da bir topun peşinden koşuyor aynı sporu yapıyor aynı şeyi yapıyoruz bir farkımız yok ama o parayı maaşını bizimde bence almamız lazım ama benim bildiğim kadarıyla kadın futbol takımında oynayanlar kadınlar maaş almıyor” (Yağmur, Oyuncu, 14).

“Erkeklerin aldığı maaşlara göre kadınların ki çok daha az. Yani aslında şöyle hani kadınlar ve erkekler eşit haklara sahip değil bu yüzden erkeklerin aldığı maaşlar kadınların aldığı maaşa göre çok daha fazla” (Simge, Oyuncu, 16).

“Ücret konusunda tabii var dediğim gibi işte bir erkeğin aldığıyla bir bayanın aldığı eşit değil erkek atıyorum hani 20 lira alıyorsa bayan 2-3 falan alıyor” (Fatma, Oyuncu, 17).

Aileler ise yapılan görüşmelerde “erkeklerin daha fazla ücret aldığını ve kadın futbolundaki ücretlerin vasatın altında” olduğunu söylemişlerdir:

“Erkeklerin farklıdır tabii ki çünkü daha aktif görünüyorlar kızlardan ve ona göre tabii ki ücretleri daha yüksektir” (Ceylan, Anne, 39).

“Çok vasatın altında diyebilirim size kadın futbolunda alınan ücretin hani şuna şöyle örnek verebilirim zaten size gösterebilirim Yani bugün bizim ülkemizin en büyük takımları Galatasaray, Fenerbahçe, Beşiktaş, Trabzon yani 4 büyükten size bahsediyorum. Bir tane takımın kadın futbolu var düşünün yani ne kadar değer verildiğini maddiyatın ne kadar aşağıda olduğunu buradan anlayabilirsiniz. kız kardeşimin oynadığı kulüp erkeklerin oynadığı işte süper amatörde şu an hani oynadığı durumun süper amatörde şu an her sene bir süper amatör oynanıyor süper amatör oynanıp topçulara belli miktar veriliyor ben o miktarın başarısı olan kız çocuklarına da verilmesini istiyorum. Çünkü o kulübün en büyük başarısı kadın futbolu ama sen yatırım gidiyorsun erkek tarafına yapıyorsun Bence en büyük eksiklik bu her sene aynı yerde saymanın bir anlamı yok ki ben öyle düşünüyorum senin takımın birinci lige çıkmış ama kadın futbolundan bir tanesi para almıyor Kim bu hayali devam ettirir ki yani maddi imkanları düşünmek lazım” (Atlas, Ağabey, 25).

Türkiye’de farklı kulüplerde antrenörlük deneyimine sahip Müjde kadın futboluna ayrılan bütçenin az olmasından ve kadınların aldığı ücretlerin farklılık göstermesinden bahsetmektedir: *“Bütçe çok az. Bütçe erkeklere verilen bütçe tabii ki değil yani. Zaten 3. ligde oynayan kızlar para almıyorlar, 2.ligde oynayanlar verirse kulüp 100 lira verir herhalde o da harçlık çok şanslıdır veren, 1. ligde mesela “E Spor takımı” şuan 1. ligde acaba kızlara para verebilir miyiz düşüncesi var. 100 lirayı belki 10 kişiye verebiliriz ama 10 kişi de hiçbir şey alamayacak gibi hani birine 300 verelim diyoruz diğerine hiç veremiyoruz falan. Mesela şu an biz gideceğiz Beşiktaş’la maç oynayacağız Beşiktaş’taki kız 7000 lira maaş alıyor. Bizimkiler 100 lira belki alır. Biz onlarla rekabet edeceğiz. Hiç eşit bir durum değil ki”* (Müjde, Antrenör,22) Antrenör Kardelen ise dünyada birçok ülkede eşit ücretle ilgili kadınların mücadele ettiğini söylemektedir: *“Dünyada birçok ülkede Hollanda’*

da Almanya' da Amerika' da **ücret eşitliği ile ilgili mücadeleler oluyor**. Onu da bir kenara bıraktım, Hollanda'da mesela bir kadın futbolcunun erkelerle oynayacaktı ve oynayabiliyorsa artık Hollanda'da bile karma yapabilirler futbolu böyle bir durum vardı. Onun dışında işte bir takım başka, ücret eşitliği falan sağlanmaya başlanıyor. Ama baktığımızda işte erkek dünya kupasına milyarlarca dolar para harcanırken, kadın dünya kupasına tabi daha az oluyor” (Kardelen, Antrenör, 25).

Canan “geleceğini futbol üzerine kurmanın riskli bir iş olduğunu”, Güneş, “maalesef futbol meslek edinemediklerini”, Asya ise “futbolculuğun yanında ikinci bir mesleğinin olması gerektiği” dile getirmişlerdir.

*“Kadın olarak geleceğini futbol üzerinden kurmak bence zor. Çünkü erkekler bir kulübe girdiğinde orada herhangi bir ücret alabiliyor ama kadınlar amatör olarak başlıyor, ilerlemeye çalışıyor, illaki ücret alıyorsun ama ciddi bir gelişim kaydetmen gerekiyor. Bu biraz zor oluyor o yüzden **geleceğini onun üstüne kurmak biraz riskli bir iş**. Ben okulu bırakıp buraya devam edip buradan para kazanacağım diyemem. Çünkü yapamayabilirim, olmayabilir veya sakatlanabilirim bu yüzden geleceğimi bunun üstüne değil de okulla birlikte bu yüzden sürdürmek istiyorum”* (Canan, Oyuncu, 15).

*“Futbolculuğun yanında ailem illaki **ikinci bir mesleğin olsun** diyor. Eğer ki sakatlanırsan zaten tüm spor kariyerin biter diyorlar ama mantıklılar aslında çünkü spor sakatlığa dayalı bir şey aslında eğer ikinci bir mesleğin veya mimarlık gibi bir mesleğin olursa işler daha kolay olabilir. Mimarlığı yedek olarak tutarım, futbolculuğu ana meslek olarak yaparım”* (Asya, Oyuncu, 14).

*“Kadınlar çok **geri planda bırakılıyor** yani aslında bize şey diyorlar çok abartıyorsunuz kadınların aşağıda bırakıldığını ama aslında hiç bahsetmiyoruz bile bu bahsetmediğimiz halimiz. Yani bizle onlar aynı seviyede tutulmuş olsaydık şu an kadın futbolda yani onların döndürdüğü para ile bizim hiç para almamız gibi hani amatör lig bile onlar da aylık maaş alıyorlar ya da yıllık bir yol parası karşılıyor en azından ama biz de çok yetenekli insanlar bile ailesi için ek iş yapıyor. **Yani futbol biz meslek edinemiyoruz ama onlar çok rahat meslek edinebiliyor açıkçası...** Sadece futbola dayamak istemiyorum hayatımı. Çünkü **bir sakatlık getirsem çok boş bir zamanda kalabilirim boşlukta kalabilirim**. Çok örnek var ünlülerde hayatı bitiyor çünkü onu hayatı futbol oldu bir yandan bitiyor var hayat. O yüzden akademik olarak*

düşünüyorum farklı mesleklerde düşünüyorum onlar öyle istiyorlar. İkisini aynı anda yürütmemi istiyorlar. Hem futbol olsun hayatında tamam devam edeyim hem de ek bir hani yapabileceğim bir meslek olsun elimde istiyorlar.” (Güneş, Oyuncu, 15).

Antrenör Umut, kadın futbolcuların geçimini sağlamak için farklı işlerde çalışabildiğini söylemekte: *“Çoğu beden eğitimi öğretmenliği yapabiliyor. Dışarıda çalışan çocuklar spor akademisi okuyanlar varsa mutlaka çalışan çocuklar. Ben de mesela bir kız var ismini vermeyeceğim kız akademi kursunda çalışıyor, hafta sonu spor okulunda çalışıyor, hafta içi de bize antrenmana geliyor. Düşünün üç yerde çalışıyor söyle hesap yapayım kafamda bizden aldığı parayı da düşünerek. 4 lira bir para anca 3 yerde çalışarak 4 lira bir para kazanıyor baktığınız zaman”* (Umut, Antrenör, 30). Bir başka antrenör Kardelen ise Türkiye’de kadın futbolunun para kazanılacak bir alan olmadığını gördüğünü ve bununla mücadele etmek için antrenör olduğunu şu sözlerle dile getirmiştir: *“Türkiye’de kadın futbolu ekmek yani para kazanabileceğimiz bir alan olmadığını gördüm ve sürekli başka şeyler yapmak zorunda bırakıyoruz. Sadece futbol oynayamıyoruz ve bu bizim hayat kalitemizi düşürüyor. Bu yüzden dedim ben bunu değiştirmek istiyorum. Yani ben çok küçük yaşta futbola başlayamadım ve bunun kendi yaşamımda eksikliklerini gördüm ve hala hani benim bu işten para kazanmamı engelleyen bir takım mekanizmalar var. Kulüp içerisinde, kulüp dışında ya da bu işte o eril zihniyet. Dedim ben bunu değiştirmek istiyorum. Bu yüzden antrenör olmaya karar verdim”* (Kardelen, Antrenör, 25).

Türkiye’de kadın futbolculara ücret verilmemesi ve verilen ücretlerin az olmasından, futbolun meslek olarak görünmemesinden dolayı geleceğe dair kariyer planlamalarında yurt dışında kadın futboluna bakış açısının daha iyi olduğunu düşünmekte ve yurt dışında futbol oynamak istediklerini belirtmektedir.

Görüşmecilerden Simge “Türkiye’de kadınlara göre kadın futbolu erkek futbolu diye ayrıcalık olduğunu ve yurt dışında daha iyi imkanların olduğunu düşünmektedir: *“Futbolda ilerlemeyi düşünüyorum. Tabii ki ilk önce hedefim milli olmak. Yani öyle bir hedefim var ilk önce milli olup sonra inşallah yurtdışından bir takıma gitmeyi düşünüyorum. Türkiye’de durum biraz vahim maalesef o yüzden. Türkiye’de kadınlara göre kadın futbolu erkek futbolu diye çok ayrımcılık yapıldığı için açıkçası yurtdışı çok daha iyi olur “* (Simge, Oyuncu, 16). Güneş ise yurt dışında

çok daha iyi arabalara binebileceğini ve evlerde yaşayabileceğini düşünmektedir: “Herkesin yurt dışına çıkması gerekiyor bunu planlayan herkesin ben de planlıyorum. Yani eğer böyle bir planınız varsa yurtdışına çıkmak için elinizden geleni yapmalısınız. Çünkü milli takımına bile gitseniz istediğiniz hayali yaşatmıyorlar size ek bir işiniz olması gerekiyor ama yurt dışına çıktığınız zaman işler çok değişiyor. Çünkü oradaki imkânlar buradaki imkânlarla aynı değil. Orda kadına değer veriliyor, kadın ve erkek eşit tutuluyor, oynanan miktarlar aynı ama burda olmadığı için burada kariyer planlayamıyoruz açıkçası. İlla öğretmensindir bir de futbolcusundur ya da illa şeysindir antrenörsündür bir yerde hocalık yapıyorsunuzdur küçüklere bir yerde de futbol oynuyorsun tek futbol yürütülüyor Türkiye’de... ..Türkiye’de kariyer planlayacaksan öğretmen olurum ve futbol oynarım ama yurtdışında oynayacaksan **çok iyi arabalarda çok iyi evlerde kalır futbolumu oynarım**” (Güneş, Oyuncu, 15).

Fatma’nın ağabeyi Atlas kardeşinin Avrupa planlarının olduğunu belirtmekte: “Şöyle bir ülke olarak bakarsak bu duruma benim kız kardeşimin şöyle bir gelecek planlaması var tabii bizim düşüncemiz de çünkü yeterli imkân yok onun düşüncesi tamamen Avrupa’ya daha planlı dayalı yani. Hani şu an böyle düşünüyoruz Avrupa’yı düşünüyor kariyer planlaması şöyle Şampiyonlar Ligi’ni düşünüyordu” (Atlas, Ağabey, 25). Fatma ise kadın futbolunun yurt dışında daha çok değer gördüğünü düşünmektedir: “Türkiye ve yurtdışı tarafları %70-80 daha çok **değer görüyor kadın futbolu yurtdışında**. İmkânlar konusunda da aynı şekilde daha çok yardımcı olunuyor yüzü olarak %80-90 yani %100 bile görülüyor yurtdışındaki bayan futbol ile erkek futbolu. Planım yani gelecekteki planım eğer bir sakatlık bir sıkıntı olmazsa maddi manevi bir sıkıntı yaşamazsam **yurt dışında oynamak istiyorum** hedefim ilk başlarda böyle çok düşüktü. Çünkü maddi manevi imkânlarım çok kısıtlıydı ama işte ileriye görünce işte böyle **milli takımda falan yurtdışına falan çıktığım zaman** oraları insan gördüğü zaman oradaki futbolcuları gördüğü zaman hani daha çok istiyor. Gelecekteki hedefim yurtdışında hem **yurt dışında oynamak** hem de **Türkiye milli takımında** Türkiye’yi temsil ederek kalıcı olmak istiyorum. Aynı zamanda yurt dışında da kalıcı olmak istiyorum” (Fatma, Oyuncu, 17).

Yukarıdaki bilgilerde aktarıldığı gibi futbol oynayan kız çocuklarının, kadın futbolunda ücret alamadıklarını, alınan ücretlerin erkeklere oranla çok düşük olduğunu ve kadın oyuncular arasında da alınan ücretlerin farklılık gösterdiğini

görülmektedir. Bununla birlikte ücret politikalarının eşitsizliğinden dolayı futbolu meslek olarak görememekte ve futbolla birlikte başka işler yapabilmektedir. Türkiye'deki güvencesiz ortamdan dolayı kadın futbolcular yurt dışındaki kadın futboluna bakış açısının ve imkanların daha iyi olduğunu düşünmekte ve kariyerlerine yurt dışında devam etmek istemektedirler. Çalışmamızın bulgularına benzer şekilde; Sporda kızların ve kadınların eşit düzeyde statüye ve mali gelire sahip olmadığı belirtilmiştir. Erkeklerle spor kariyerine girme şansı verilirken kızlara yapılan ödemelerin yetersiz olmasından dolayı kızların kariyer planlaması çok zor olmaktadır (Slater ve Tiggemann, 2010). Braciska (2018)'deki çalışmasında, Amerika'daki kadın futbolcuların eşit kaynaklar, fonlar, sponsorluklar ve daha iyi ücret alabilmek için mücadele edilmesi gerektiğini belirtmektedir. Bu durum genç kızlara futbol oynamaları için pozitif bir başlangıç sağlayacaktır. Ülkemizde yapılan başka bir çalışmada ise kadın futbolcuların düşük maaşlar aldığı ortaya çıkmaktadır (Öztürk, 2016).

4.2.3.3 Lojistik eşitsizlik

*“Soyunma odalarının ayrı olmasını istiyoruz kadın futbolcuların erkek futbolcuların ve malzeme konusunda da kadınların malzemeleri daha az erkek futbolcuların malzemelerine göre aynı **eşit olmasını** istiyoruz. Erkek futbolcuların antrenman üstleri genelde ayrı oluyor benim gördüğüm kadarıyla öyleler maç kıyafetleri ayrı oluyor. Bizim de bence öyle olmalı çünkü bizim maç kıyafetlerimiz ile antrenman yapıyoruz bizim ne farkımız var ki onlardan bizim de **ayrı olmalı antrenman formamız, maç kıyafetimiz formamız ayrı olmalı**. Hijyenik olarak da soyunma odaları kötü yani bence erkekle bir kadın futbolcunun **soyunma odaları ayrı olmalı**” (Yağmur, Oyuncu, 15).*

Görüşmeciler kadın futbolunda tesislerin yetersizliği, tesislerde hijyen koşullarının iyi olmamasını, antrenman malzemelerinin eşit olmamasını ve formaların azlığını dile getirmiştir.

Kız çocukları, aileleri ve antrenörleri tesis binalarının yetersizliğinden ve hijyen koşulların iyi olmamasından bahsetmektedir:

*“Düşünsenize **kızlar futbol oynuyor ve sahanın içerisinde kahve var**. Erkekler kahve ve tavla oynuyor, böyle bir yerde yani saha evet ve yanında erkekler*

tavla oynuyor kahve içiyor yanımızda top onların gidiyor falan böyle bir yerde” (Güneş, Oyuncu, 15).

“Yetersiz olduğunu düşünüyorum. Yani şöyle mesela ben idmanlara çok şık gittiğim dönemlerde mesela tabii yoğun olarak işte gün içinde %95'i erkek idmanlara giriyor kızlara şu kadarcık yer ayrılıyor mesela hani saha içerisinde. Onların çok geniş bir çalışma alanı bile verilmediğini gözlemledim mesela. Değil mi şimdi neden erkekler çok daha fazla %95 işte %5'lik kızlar hani ciddi anlamda büyük bir sahada ama kızlara daha ufak bir alan veriliyor ya da yapmak istedikleri kamplar şunlar bunlar işte gibi eğitime izin verilmediğini de gördüm. Hani gibi gibi hani yetersizlik var. Yani her konuda yetersizlik var. Bir kere kulüplerinde biraz kendilerini kızlara biraz bayağı bir müsaade etmeleri gerektiğini düşünüyorum aslında. Ön plan yine erkeklere veriliyor yani görüyoruz” (Ceylan, Anne, 39).

*“Bir soyunma odası ayrılıyor ama erkeklerle ortak olarak kullanıyorlar, tamam bunda bir sorun yok ayrı bir alan değil ama mesela çöp kutusuna ped atıyorsunuz bu sorun oluyor. Çöp kutusuna, **ped atmayın**. Yani sonra mesela erkek oyuncular **boxerlarını** falan unutabiliyorlar diyelim, ben bu tabii ki doğal bir şey. Ben bunu kötümek için söylemiyorum ama yani o görünmez olup, o pedin görünür olması insanı şey yapıyor. Çöp kutusuna atılan bir ped, çöp yani” (Kardelen, Antrenör, 25).*

“Ya arkadaş maça gidiyoruz köpek bağlasanız durmayacak soyunma odalarında çocukları giyindirmeye çalışıyoruz. Yani inanılmaz kötü yani tuvalette çocuk giremez yani girse hasta olur. Mesela Anadolu ya da gittik. Bursa'ya gittik mesela Bursa'da Çınar spor ile bir maç oynadık. Biz soyunma odasına girdik. Yani 80'li yıllardan kalmaydı bina öyle söyleyeyim. Zaten saha çim dedikleri sahayı inek otluyordu öyle söyleyeyim. Çim sahada oynadık ama yine otluyordu sahada. o kadar bakımsız yerlerde ve düşünün sahada çukurlar var çocukların sağlığı hiç önemli değil yani. Yan tarafta suni çim saha var. Öbür tarafta erkek maçını oynatıyorlar. Öbür tarafa da bizim maçımızı atmışlar. Tarlaydı bildiğiniz tarlaydı yani taş vardı sahada. Kötü bir sahada top oynadık” (Umut, Antrenör, 30).

“Yani eşit şartlarda hala tesis imkânımız yok. Yani hangi takım şanslı tesis konusunda dersem hiçbir takım. Altyapı tesislerinde kadınlar mesela a

takımlar antrenman yapıyor. Mesela deplasmana gidiyoruz soyunma odaları leş, inanılmaz kötü bir durumda. Polis, güvenlik konusunda az tedbir var. Sağlık konusunda da yine mesela. Yani her takımın tesisi yok” (Müjde, Antrenör, 22).

*“Yani antrenman sahasına gelene kadar şunu söyleyeyim kısaca size. Çocuk geliyor **pislik içinde tuvaletler leş gibi**. Şimdi orada hastalık kapmama şansın yok ki rezil durumda. Kız çocuğu daha da hadi erkek çocuğu apar topar yıkanıp çıkabiliyor ama kız çocuğu o kadar değil. Bir süresi gerekiyor yani normal olan” (Nehir, Antrenör, 43).*

Fatma, forma imkânlarının erkeklere göre az olduğunu söylemiştir: *“Erkeklerin 3-4 tane forması ya da antrenman kıyafeti varsa bizim sadece bir tane yani atıyorum üst üste antrenman yaptığımız zaman biz mesela bunları hemen kışın örnek veriyorum kışın bizde bir tane takım olduğu zaman hani şey yapamıyoruz ertesi gün mesela yıkadığımız zaman kuruyamaya biliyor hasta olabiliyoruz mesela bazen.” (Fatma, Oyuncu, 17).* 15 yaşındaki Güneş’de formaların yetersiz olduğunu söylemekte: *“**Forma sıkıntısı çok yaşıyor o formayı yırtılırsa bittin o formayı giymek zorundasın** çünkü para yok o forma yırtıldı ama işte kendi maçında da gördüm çocuk forması yırtıldı gitti içeriye diğerini giydi geldi. Biz onu yapacağız formanın parasını vermek zorundayız. Yani yeni forma bulmak zorundayız” (Güneş, Oyuncu, 15).* Güneş’in annesi Damla Hanım ise kızıyla yaşadığı diyalog şu şekildedir: *“Geçen sene mi öbür sene mi ne bir eşofman takımı vermişlerdi buna. Demişti “X” Hanım mesela bunlara kesinlikle bunlar da yırtılmasın yırtılırsa gider yenisini alırsınız demiş. Kızım bunun yenisi kaç para dedim 600 milyon dedi. 600 milyona bir pijama mı alacağım ben sana yırtma onu tamam mı, yıka duvara aç diye gırgır yapıyordum yani. Biraz o konularda çok sıkıntıları var bunların” (Damla, Anne, 35).*

Güneş, oğlan çocuklarına göre daha az antrenman malzemesine sahip olduğunu düşünmektedir: *“Erkeklerin hunisi, yok işte merdiveni, topu hani onlar bunun zorluğunu yaşamıyorlar. Topu patlıyor mesela adamın yedek bir sürü topu var görüyoruz yani oraya çıkarıyorlar poşet poşet malzeme. Bizim belediyemiz işte **dört top veriyor, merdiven veriyor, huni veriyor o kadar bize verilen şeyler**” (Güneş, Oyuncu, 15).* Fatma’nın ağabeyi ise imkanların eşit tutulmadığını söylemiştir: *“Erkek-kadın diye eğer eşit tutulursa tesis imkânı, yani bir kadına verilen*

malzemelere bakarsınız bir erkeğe verilen malzemelere bakarsınız ben kız kardeşimin oynadığı kulüpten denk geldim yani pekte eşit gelmedi. Erkek futbolu daha çok göze battığı erkek futbolunu izleyen seyirciler genelde daha çok olduğu futbolunu için erkek üzerine malzeme konusunda olsun ne bileyim her türlü imkân üst düzeyde olmak zorunda” (Atlas, Ağabey, 25).

Yukarıdaki ifadelerde de aktarıldığı gibi futbol oynayan kadınların tesislere, materyallere ve formalara erişimde bir takım zorluklar yaşadığı görülmektedir. Çalışmamızın bulgularına benzer şekilde, Engh (2011) yaptığı çalışmada, kadın futbolunun tanınmaması ve tanıtımındaki eksiklik, sponsorlukların yetersizliği, tesis ve materyale ulaşabilmekteki eşitsizliklere dikkat çekmektedir. Ülkemizde yapılan çalışmada ise, kadınlar düşük maaş, tesislerde kısıtlılık, daha az antrenman materyalleri ve formalara sahip oldukları görülmektedir (Öztürk ve Koca, 2018).

4.3 Futbolla Kurulan Duygusal Bağ

Bu bölümde futbol oynayan kız çocuklarının futbolla kurulan ilişkide ne gibi duygular barındırdığı incelenecektir. Bu tema (1) İçerden Gelen Futbol Duygusu: “Sevgi, Heyecan, Hayal, Zevk, Tutku, Aşk” ve (2) Alan Yaratma: Tutku, Mücadele ve Var Olma alt temalarıyla incelenecektir.

4.3.1 İçerden gelen futbol duygusu: “sevgi, heyecan, hayal, zevk, tutku, aşk”

*“Futbol yani benim için söyle ben sahaya girdiğim zaman tüm dış dünya ile unutuyordum. Sadece o andaydım ve inanılmaz mutlu oluyordum. O an dışında hiçbir yerde öyle zevk alamıyordum. Ondan sonra o yüzden aslında bunun üzerine gittim ben. Bu hayalimin üzerine gittim. Beni iyi hissettirmeseydi babamı karşıma almazdım ailemi karşıma almazdım veya hayatım riske atmazdım ama ben orada mutluydum o hayatı seçmeliydim. Ben bunu hep söylüyorum. Biz köyde işte dışarıda yatardık bilirsiniz belki. Şey yıldızlara karşı uyurduk böyle hayal kurardık hep. İşte şimdi diyorum ki **benim yıldızım futbolmuş** yani onu öğrendim ben. O yüzden onun peşinden gittim bırakmadım”* (Müjde, Antrenör, 22).

Futbol oynayan kız çocukları ile yapılan bireysel görüşmelerde katılımcılar “futbolu sevdiklerini, bu oyunu aşk ve tutku ile oynadıklarını, hayallerini gerçekleştirirken zevk almaya devam ettiklerini” ifade etmektedir. Futbol

oyarken neler hissediyorsun sorusuna görüşmecilerin verdikleri cevaplar aşağıdaki gibidir: “*Futbolu seviyorum yani buradaki arkadaş ortamı güzel olabilir ama ben nereye gidersem gidiyim futbol oynayacağım. Benim futbol ayrı bir tutkum var. Benim hayatımdaki ailemden sonra gelen en önemli şey futbol... .. Ben bir gün bile futbola gelmediğimde kendimi kötü hissediyorum. Bu düşünce aklıma bir kere gelse bile üzüliyorum. Antrenman iptal olsa üzüliyorum. Futbolu bırakmak benim için hayatımın kayması gibi bir şey olacak*” (Canan, Oyuncu, 15).

“*Hem yetenekli olduğumu söylüyorlar hem de zevk alıyorum seviyorum da hem sokaktan gelen bir sevgisi var. Çünkü mahallede o kadar çok kız olmadığı için otomatikman tüm erkeklerin oynadığı oyun futbol olduğu için sadece futbol üzerine gittiğimiz için hem zevk alıyorum hem seviyorum güzel yani.*” (Fatma, Oyuncu, 17).

“*Çünkü tek istediği hayali buydu. Benim küçükken başka kızlar başka hayalleri olurdu ama benim hayalim futbolcu olmaktı. Herkes hayalini gerçekleştirebiliyor ise ben neden gerçekleştiremiyorum diyordum kendi kendime böyle bir hayallerimi gerçekleştirdim. Tek hayalim buydu beni futbolcu olmaktı onu da gerçekleştirdim yani... .. Evet, seviyorum hem başka sporlara karşı böyle hiç o gözle bakmadım futbola baktığım gözle. Futbol benim için daha önemli her şeyini bir de futbola bayağı baskılı birisiyim Fenerbahçe maçlarından dolayı falan da olabilir maça gittiğimden de olabilir. Seviyorum yani futbolu*” (Yağmur, Oyuncu, 15).

“*Çok heveslenmişim küçükken bayağı seviyordum aslında mesela kız arkadaşlarım barbielerle oynarken ben futbol topu alıyordum... .. Bilmiyorum aslında futbolu çok seviyorum o yüzden de böyle bu yolda ilerlemeyi düşünüyorum ve çok büyük hedeflerim var*” (Simge, Oyuncu, 17).

Simge'nin annesi kızının futbolu çok sevdiğini, mutlu olduğunu kendini daha özgür ifade edebildiğini söylerken, Fatma'nın ağabeyi ise kardeşinin aşkla oynadığını söylemekte, Hasret Hanım ise kızı Yağmur'un futbolu aşırı derecede sevdiğini söylemekte, Güneş'in annesi ise kızının bebeklerle oynamak yerine futbol oynamayı tercih etmesinde futbola olan sevgisini ön plana çıkarmaktadır:

“Futbolu çok seviyor hani orda **mutlu** olduğunu düşünüyorum, orada kendini daha **özgür ifade edebildiğini** düşünüyorum. Bir de hani **sporcu kimliğini** alıp da gerçekten bir de bir şeyleri başardığını gördüğü zaman ondaki o mutluluğu zaten görüyorum hani seviyor yani onun çünkü başka bir dünyası yok. **Aşık futbola aşık yani**”(Ceylan, Anne, 39).

“Oynadığı futbolla tamamen **güzel şeyler, güzel günler görmek** istediği için güzel duyguları barındırdığı için o **aşkla oynadığı** için eminim o yüzden de oynadığını düşünüyorum”(Atlas, Ağabey, 25).

“Çok hareketli çocuk, **aşırı derecede maçı seviyor**. Kendini bildi bileli sokakta, dışarıda olsun böyle yakın mahallede şeyler oluyor saha olsun sürekli orada top elinde top oynar” (Hasret, Anne, 58).

“Seviyorum diyor yani topu çok seviyorum diyor. Ben de anlamadım. Ben daha sana soruyorum kızım niye topu oynuyorsun diyorum ne gerek var diyorum boş ver topu oynama diyorum git başka bir şeyler yap falan filan. Yok ben top oynayacağım, Ben top oynamak istiyorum top daha zevkli kız çocukları ne var bebekle mi oynayacam” (Damla, Anne, 35).

4.3.2 Alan yaratma: tutku, mücadele ve var olma

“Benim **hayalimdi ve hayalimi de gerçekleştirdim**. Hayalimi gerçekleştirdikten sonra bırakacağım diye bir şey demedim ben küçüklüğümde ve ilerleyebildiğim kadar ilerleyeceğim bu kaç yaşına gelirim geleyim ilerleyeceğim yani bırakmayacağım. Önüme ne engeller çıkarsa çıksın devam edeceğim ben... .. **Neden bir oğlan çocuğu yapıyor da bir kız çocuğu neden yapamazsın ki bu sporu**. Oğlan böyle erkek çocuklarına karşı şey oluyorlar yapabiliyorlar ama kızlara gelince yapamazlar spor ne evde otursunlar falan cümleleri kuruyorlar. **Bir kız olarak bunu yapamayacağımızı zannediyorlar**. Bir kız olduğumuz için böyle bir şey yapamayacağımızı zannediyorlar ama biz bunu yaparız... .. Futbol oynamak beni böyle **özgüvenli hissettiriyor** kendime hissediyorum öyle. Futbol benim hayatımı değiştirdi yani çok bence **başarılı olduğumu** da düşünüyorum. Ailemin arkamda olması benim için de iyi ailemi arkamda hissediyorum futbol çok şey kattı yani.” (Yağmur, Oyuncu, 15).

Futbol oynayan kız çocukları sevmek ve zevk almak duyguları ile bu alana dâhil olurken karşılaştıkları “kız çocuğu futbol mu oynar” algısı ve ayrımcı tutumlarla mücadele ederek bu alanda var olmaya çalıştıklarını ve hayallerinin peşinden inançla devam ederek kendilerine alan yarattıklarını belirtmektedir.

*“Futbol hep böyle bana şey geldi. Televizyonlarda hep erkekler var ve sürekli bir erkek öngörüsü yani hep erkek ismi geçtiği için futbolda hep şey **yadırgadım** ben hep bunu savunan biri yani kişiydim küçüklüğümden beri **eşitlik** ve baktım ben bunu **seviyorum** yani **hoşuma gidiyor benim o topa vurmak tutmak o topla zaman geçi0rmek** ve bunu fark ettikten sonra bunun peşini hiç bırakmamaya çalıştım. Hani hep arkasında durdum ve çok bana eğlenceli gelmeye başladı. O yüzden de hayatında hiç çıkartmadım... .. Ailemde hiçbir erkek futbol oynamıyor ilgilenmiyor kuzenlerim ve akrabalarım tek ben olduğum için bir **yadırgadılar** ama sonrasında benim **arkamda durmaya başladıklarını** ilk idmanda geldiklerinde ya da ilk maçı izlediklerinde gurur verici bir şey benim **arkamda olduklarını bilmek benim bu işe daha çok yani güzel işler yapmak da beni ilerletiyorlar arkamda durduklarını bilmek.. Mahalledeki komşuların şöyle oldu hani bir anda beni bilmiyorlar sporla ilgilendiği mi ama mesela idmandan geliyorum. Kızım nereden geliyorsun işte futboldan **vay sen futbol mu oynuyorsun kızlarda mı yapıyor gibi bu benim çok mutlu ediyor şaşırtıyorlar**, bizim yapabildiğimiz öğreniyorlar ve bu belli etmesek de bizi **çok mutlu ediyor**. Çünkü bizim futbol oynayabilmemizi kabullenmeleri kızın futbol oynayabilmelerini bilmeleri **çok güzel bir duygu**” (Güneş, Oyuncu, 15).***

*“İlk spora başlayışım, daha doğrusu futbola başlayışım **zevk işiydi**, sonra ciddiye bindi ondan sonra **ayrımcılık tavırları** falan biraz daha gerçekçi bir tavırla yaklaştığımda bu sefer iyice bırakmak istemedim. Çünkü şöyle düşünüyorum, **eğer ben bu yorumlardan dolayı futbolu bırakacak olursam ayrımcılar kazanmış olur**. Bir kadın sporcuyu daha spordan etmiş olacaklar diye düşünüyorum ki yeterli kişi sırf bu yüzden spor yapamıyor bence” (Asya, Oyuncu, 14).*

*“Ben futbol oynamayı zaten **çok sevdiğim** için geleceğimde de futbol oynamak istiyorum onu görmek istiyorum ilerlemek istiyorum. Mesela **mili takımda** oynamak benim en büyük **hayallerimden** biri zaten. Ben amatör bir spor*

kulübünde oynuyorum bu **herhangi bir karşılık almadan futbolu sevdiğim için oynuyorum**. Sadece geleceğimde de futbolu görmek istiyorum” (Canan, Oyuncu, 15).

“Çevrem desteklemezse beni ne bileyim belki düşebilirdim ya da ne bileyim kendime olan inancım belki biraz da olsa giderdi ama aslında şöyle düşünüyorum çevren desteklemezse bile ben **kendime inandığım sürece bu yolda ilerleyebilirim**. Ailemde beni hani **inanyorlar** yapacağıma **çok inanyorlar** o yüzden onları inanması da açıkçası bana çok **güç veriyor** ben de kendimi daha fazla inanyorum” (Simge, Oyuncu, 16).

Araştırmaya katılan annelerden Merve, kızının bir turnuvada aldığı kupadan sonra kızı Asya'nın gururlu ve hedefine ulaşmış olduğunu şu şekilde ifade etmektedir: “Kız takımı ile erkek takımı karşılıklı ve o kupayı kaldırdığı zaman, herkesin elinde kupa. kupayı kaldırdığında yakaladığım bir kare var. Gerçekten o bebekliğindeki çok coşkulu olduğu andaki çığlık atarak yüzündeki o, yüzü zaten çok tip olarak değişmedi. Onu yakaladım yani çok güzel bir şey. Onur var içerisinde, **gurur var, paylaşma var, hedeflerine ulaşma var. Hani o hep hayal ettiği kadınlar kupasını kaldırma olayı aklıma geldi.**” (Merve, Anne, 44). Başlangıçta kızı Yağmur'un futbol oynamasına sıcak bakmayan Hasret Hanım ise kızıyla gurur duyduğunu belirtmekte: “**Seviniyorum**, benim kızım da bir yere gidecek diye şey yapıyorum **gururlanıyorum**, başarılı inşallah diyorum, her şeyin de hayırlısı olsun kızım sürekli söylüyorum Biz de istiyoruz **kendini kurtarsın iyi takıma gitsin, iyi bir yere gitsin**. Onun geleceği için bizim için artık bizimki geçti. Onun için biz söylüyoruz. **Güzel bir geleceği olsun.**” (Hasret, Anne, 58). Kızı Simge'nin futbola başlamasından çok mutlu olduğunu belirten annesi futbolla beraber kızının daha güçlü ve kararlı olduğunu şu şekilde ifade etmektedir: “Ben daha **güçlü olduğumu ve daha kararlı olduğumu** görüyorum. Çok daha **akıllı ve mantıklı düşünebildiğini** görebiliyorum. Beni hep **gururlandırıyor**. Özellikle maçlarda mesela çok güzel goller atıyor. Onun o mutluluğunu gördüğüm zaman bende onun kadar **mutlu oluyorum** ve yani **takdir aldığını** gördüğüm zaman inanılmaz **gurur duyuyorum**” (Ceylan, Anne, 39).

Antrenör Umut futbol oynayan kızların kendilerine bir alan yaratmaya çalıştığını şu sözlere ifade etmektedir:

“Çocuklar burada **kendilerine bir alan yaratabiliyorlar** ve şu da var bazen de güç gösterisi olarak da yapıyorlar bunu **erkek yaparsa ben de yaparım. Kadın**

isterse yapar mantığı çocuklarda da çok var bunu görüyorum. Evdeki baskıdan kaçmaya çalışanlar var mesela. Yani kendilerine başka meşgale kendilerini ifade edebilecekleri bir alan yaratmaya çalışan çocuklar var. Mesela kaçış yolu arayan çocuklar var. Çünkü ben mesela söyle de bir şey görmüştüm. 20 yaşında bir çocuğun evlendirilebileceğini gördüm. Gerçi 19 yaşında 18 yaşında aile tarafından ama o çocuk bu tarafa yönelik bundan kaçtığını da gördüm. Bu tarz kaçışlar da yapıyorlar” (Umut, Antrenör, 30).

Uzun yıllar kadın futbolunca oyunculuk ve antrenörlük yapan Nehir kız çocuklarının kendi ayakları üzerinde durabilmesi için çabaladığını ifade ederken antrenör Müjde ise güçlü kadınlar yetiştirmek istediği vurgusunu yapmaktadır:

“Kadın futbolun içinden geldiğim için kız çocuklarına ağırlık vermek istedim geçen sene onların daha iyi şartlarda bu futbolun bir meslek olduğunu spordan hariç hayatlarına paralarını kazanabilecekleri, devam ettirebilecekleri, ailelerine bakabilecekleri yani belki bir ihtimal okuma şartları olmayıp da onları hem okutabileceğimiz sponsorluklarla ve sporun içerisinde kötü çevrelerden uzak tutmak adına. Gerçekten kendi ayaklarının üzerinden durup her şeyi başarabileceklerini göstermek adına onlarla çalışıyorum onların içindeyim” (Nehir, Antrenör, 43).

“Hayat kazandırmak istiyorum hem güçlü kadınlar yetişsin istiyorum Hem öğretmek, öğrettiğim şeyin karşılığını almak, onu geliştirmek, onun gelişmişliğini görmek, işte onlara özgüven kazandırmak, tecrübe kazandırmak, onların yanında olmak bu beni iyi hissettiriyor onlarla anı yaşamak. Ben eğer abim bu hayalin gerçekleşemez dediği zaman ben bıraksaydın benim güçlü olmadığını gösterirdi ama ben hayallerimin üzerine gittim. Bende kadınlar bu şekilde olmasını istiyorum. İstediklerinin peşinden gitsinler ve hayatlarında hep spor olsun istiyorum. Spor onları güçlendirir. Hem fiziken hem ruhen hem vücudun her şekilde” (Müjde, Antrenör, 22).

Geçmişte sporla ilgilenmek isteyen fakat fırsat bulamayan Ceylan Hanım kızının futbolla ilgilendiğini fark edince çok mutlu olduğunu ifade etmekte: “Ben çok sevindim. Çünkü dediğim gibi sporu, çok geçmişte de istediğim için sporla ilgilenmeyi olmadığı için kızımda da bunu görünce mutlu oldum tabii ki.” (Ceylan, Anne). Simge’de aile içinde en çok destek olan kişinin annesi olduğunu

söylemektedir: “Aile içinde bana en çok destekleyen tabii ki annemdi. Annem çok destekledi beni” (Simgе, Oyuncu, 16).

Araştırma kapsamında, futbol oynayan kız çocukları sevmek ve zevk almak duyguları ile bu alana dâhil olurken karşılaştıkları “kız çocuğu futbol mu oynar” algısı ve ayrımcı tutumlarla mücadele ederek bu alanda var olmaya çalıştıklarını ve hayallerinin peşinden inançla devam ederek kendilerine alan yarattıklarını belirtmektedir. Çalışmamızın bulgularına benzer bir şekilde, Myrold ve Ullrich’in (2017)’deki çalışmasına göre, bir etkinlikten zevk almak, tutku ile eylemi gerçekleştirmek, bağlı olmak gibi içsel değerler motivasyonu yükseltebildiğinden bireyler bu faaliyeti içlerinde hissedebilmektedir. McDowell ve Schaffner’ın (2011)’de yaptığı çalışmada ise kadınların vazgeçmeden futbola tutunması, oynamaya devam etmesi, mücadele etmesi ve son yıllarda kadın futbolunun görünür olmaya başlaması, futbolun “bizim evimiz, bizim oyunumuz, bizim sporumuz” gibi ifadelerle erkeklerin alanı olarak addedilmesinin sorgulanmasını sağlayabilme potansiyelinin daha da güçlendiğini belirtmektedir. Kugelman ve Möhwald’ın 2006 yılındaki çalışmasında kızların ve kadınların futbol oynayarak özbilinçlerini kuvvetlendirdiğini ve sosyal bir grubun parçası olduklarını hissetmektedir. (Kugelmann ve Möhwald 2006, Akt. Weigelt ve Kanoh, 2006).

4.4 Toplumsal Cinsiyet Normlarını Sarsan Bir Pratik Olarak Futbol

Bu bölümde futbol oyunun nasıl görüldüğünü ve alan içerisinde başarıyla güçlenen kız çocuklarının ne gibi deneyimler yaşadığı incelenecektir. Bu tema (1) Futbol: Hepimizin Oyunu ve (2) İnanç, Mücadele ve Başarı: Güçlenmek alt temalarıyla incelenecektir.

4.4.1 Futbol: hepimizin oyunu

Katılımcılara “Futbolun erkek oyunu olduğuna dair bir algı var. Sizce futbol nasıl bir oyun?” sorusu yöneltilmiştir. Futbol oynayan kız çocukları böyle bir algının var olduğunu fakat aynı fikirde olmadıklarını ve bunu kabul etmediklerini ifade etmiştir. Görüşmeciler “futbol erkek oyunu değildir”, “futbolun cinsiyeti yoktur” ve “spor yapma hakkı” gibi cümleler kurarak futbolun cinsiyeti olmadığı vurgusunu yapmışlardır.

Görüşmecilerden 14 yaşındaki Asya kadınların eski dönemlerde spordan uzak tutulduğunu ve ayrımcılıklarla karşı karşıya kaldığını söylemiştir. Ayrıca futbolun cinsiyetçi bir oyun olmadığını altını çizmiştir:

*“Eski dönemlerde de hep erkeklerin olimpiyatlara katılması, spor yapması yasak değildi ama kadınların onları izlemeye gitmesi bile yasaktı. Öyle şeyler duyuyorum. Ama kesinlikle neden böyle bir şey var ilk başta hiçbir fikrim yok. Hangi ayrımcı ahlaksız böyle bir şeyi çıkardı ya da başlattı onu da bilmiyorum. Çok saçma. Ayrımcılık kendi başına bir aptallık bence. Mesela ben bazen kadın futbolcuları izliyorum ve videoların altında şey yazıyorlar, kadınların mutfaka geri dönmesi lazım, kadınlar futbol oynar mı, bu nasıl oyun gibi şeyler söyleniyor. Başta bence **kesinlikle futbol erkek oyunu değil**. Zaten en başında da söylediğim gibi **cinsiyetçi bir oyun değil**. Eğer cinsiyetçi bir oyun olsaydı da zaten bilmiyorum, bu kadar destekçisi olmazdım ve futbol ilk başta erkek oyunu değildir. Çünkü mesela bazen de voleybol için kız oyunu diyorlar ama erkeklerde oynuyor. Erkekler nasıl voleybol oynuyorsa kızlarda futbolu o şekilde oynayabilir”* (Asya, Oyuncu, 14).

Kız çocuklarının ve kadınların güçlenmesiyle toplumda var olan “futbol erkek oyunu” algısının yavaşça değişebildiğini söyleyen Canan ise şaşkınlığın zamanla takdir almayla sonuçlandığını şu sözlerle ifade etmiştir: *“Türkiye değil bence dünyada futbol erkek oyunu diye gözükiyor ama bence insanlar bunu hatta kadınlar çok farklı bir şekilde çevirdi. İnsanların şaşırmasına ben şaşıyorum. Bence futbol erkek oyunu değildir. Çünkü ben erkekle karşılaşmıyorum ben bir kızla karşılaşmıyorum maçlarda o yüzden kızlarında yapabileceğini düşünüyorum. Zevk meselesi olduğunu düşünüyorum. Kadınlar sürekli ses verdikçe kadınlar yükseldikçe bunu kabul ediyorlar. Artık insanlar yavaş yavaş şaşırmak yerine tebrik moduna geçiyor. Değişiyor, verdiği tepkiler farklılaşıyor. Bence **futbol erkek oyunu değil**”* (Canan, Oyuncu, 15). Canan’ın babası ise kadın futboluna inandığını şu şekilde ifade etmiştir: *“Bence kız çocukları da, bayanlarımız, kadınlarımızda futbol oynayabilirliği bence gösterdiler. Ben buna inandım”* (Can, Baba, 36).

Yağmur, toplumda kızların ve kadınların futbolu yapamayacağına dair görüşe karşı spor yapma hakkının olduğunu ve bu oyunu oynayabildiğini şu şekilde ifade etmiştir: *“Genelde böyle **kadınları ya da kız çocuklarını küçük görüyorlar**. Yani yapamayacaklarını düşünüyorlar ama büyük bence bir kadın olarak bunu yaparız*

yani ben öyle düşünüyorum. Çoğu kişi bence benim gibi düşünüyordur. Yani onların demesiyle tek bir şey demesiyle biz bunu yapamayacağımızı anlamına gelmiyor. Onlar istediklerini söyleyebilir... .. Bir kadın olarak bizim de **spor yapmaya hakkımız** var... .. Bence biz kadınlar olarak erkeklerden daha da iyi oynayabiliriz erkeklerden ne farkımız var bizim bize bence yapabiliriz bunu yani **erkek oyunu değildir futbol**” (Yağmur, Oyuncu, 15). 16 yaşındaki Simge’de sporun kızların görmezden geldiğini ve sporun cinsiyeti olmadığını belirtmiştir: “**Sporun kızı erkeği yoktur. Her kadın her sporu yapabilir.** Türkiye’de hani kadın sporu erkek sporu diye ayrımcılık yapıldığı için maalesef ki kadınlar sporda geri kalıyor. Futbolda çoğunluk erkekler oynadığı için kızlar açıkçası çok görmezden geliniyor bu sporda” (Simge, Oyuncu, 16). Simge’nin annesi ise toplum olarak “futbol erkek oyunu” düşüncesini aşmamız gerektiğini söylemiştir: “*Bir insan bir şey istiyorsa bir meslek işte herhangi bir spor dalı her neyse bunun cinsiyeti yok ki artık bazı şeyleri aşmamız lazım. Hani toplum olarak bazı şeyleri aşmamız lazım. Yani bir Avrupa’da bile çok ciddi kız takımları var mesela. Çok ciddi güzel oynuyorlar bunun kızı erkeği yok ki yani artık kaçınıcı yüzyıldayız ve hala bakış açısı kızdır, erkek gibi vücudu. Onun vücudu o seviyor, gerisi bitmiştir*” (Ceylan, Anne, 39).

Antrenörler Kardelen ve Umut futbolun evrensel bir oyun olduğunu ve sporun cinsiyeti olmadığını söylemişlerdir:

“Ben başlı başına şeyin taraftarıyım: sporun **cinsiyeti olmaz. Hiçbir sporun cinsiyeti** olmaz. Yani bunlara biz atama yapıyoruz ve kız- oğlan, iki cinsiyet var ve işte kız takımı, oğlan takımı işte kadın takımı, erkek takımı. Yani hâlbuki birbirimize o kadar benzeşiyoruz ki ama bunu doğal diye nitelendiriyorlar ve bizi ayrıştırıyorlar aslında. Hâlbuki biz hep birlikte oynayabiliriz, ben ilk önce bunu savunuyorum. Yani ama o ayırım olduğu için daha çok **erkeklere ya da oğlan çocuklarına bu fırsatlar tanınıyor.** Ama kız çocukları hep **dışta kalıyor.** O toplumsal cinsiyet normlarından ötürü çünkü futbol güç gerektirdiklerini söylüyorlar, dayanıklılık gerektirdiklerini söylüyorlar, evet bir zeka oyunu aslında da. Ama çok fazla fiziksel temas var, kızlar oğlanlar aynı yerde oynayamaz hani, ayrı ayrı oynamalılar ama o da belli bir normda. Yani ama bazıları diyor ki işte kızlarda niye oynuyor, çünkü erkek oyunu bu diye bakıyorlar. Ben başlı başına böyle düşünmediğim için kız takımıyla birlikte çalışıyorum. Ama benim tercihim hepsinin karma olması. Ama benim böyle bir

şansım yok, çünkü federasyon bana diyor ki hayır ayrı ayrı oynamalılar. Yani hani önünüze böyle bir set çekildiği için siz hep dezavantajlı olan grupla çalışmak istiyorsunuz. Bir şeyleri değiştirmek için“ (Kardelen, Antrenör, 25).

“Yani futbol çok evrensel bir oyun. Bence o yüzden kız çocuklar niye oynayamaz bence kafadan atmak lazım. Çünkü çocuk yani sonuçta futbol dediğimiz şey bir oyun. Bir oyunu her çocuk oynamak zorunda ya da herkes oynayabilir sende oynuyorsun ben de oynuyorum 40 yaşında biz mesela Rüzgarlıbahçe takımında bir Senem abla vardı 40 küsur yaşında yani oynuyordu kadın yani 40 yaşında bir kadın Yani 12 yaşında bir çocuk da oynayabilir 40 yaşında bir kadın da oynayabilir” (Umut, Antrenör, 30).

4.4.2 İnanç, mücadele ve başarı: güçlenmek

“Anneannem doğduğunda oy atma hakkı yoktu ve ben doğduğumda futbol oynama hakkım yoktu... ..Ben gençken futbol için herhangi bir fırsatımız yoktu. Futbol sürecimizde çok kısıtlı imkânlar bulunuyordu... ..Ciddi bir mücadelenin sonunda oynama hakkımızı elde ettik. Bugün elde ettiklerimizin bizden önce mücadele eden kadınların sayesinde bu noktaya ulaştığını hep hatırlıyoruz... ..Bu oyunu gerçekten kazanmak istiyorum. Çünkü bunun Amerikan halkının gözlerini açacağına inanıyorum...”

Kadın futbolcular - (McDowell ve Schaffner, 2011, s. 558)

McDowell ve Schaffner’ın (2011) futbol oyununa yönelik bir içerik ile yayınlanan *The Gender Bowl* adlı televizyon programına yönelik söylem analizi yaptığı çalışmada, kadınların futbol alanında var olabilmesi sürecini kadın futbolcular hep birlikte açıklamışlardır. Yukarıdaki alıntıda olduğu gibi kadınların futbol oynama hakkını elde etmesi, orada yer edinmesi ve güçlenerek devam etmesi, kadınların diğer toplumsal haklarını elde etmesi ile benzerlikler barındırmaktadır. Araştırma kapsamında ve futbol özelinde baktığımızda, futbol oynamaya başladıklarında bir takım engellerle karşılaşabilen kız çocukları inançlarını yitirmeden ve önüne bakarak oynamaya devam ettiklerini belirtmiştir. Başarılar elde ettikçe; başlangıçta karşı çıkabilen insanların değiştiğini, tebrik ettiğini, değer gördüğünü ve yanlarında olduğunu belirtmişlerdir. Başarı ile birlikte kişisel olarak özgüvenin yükseldiği, mutluluğun arttığı katılımcılar tarafından ifade edilmiştir.

Kulüpte futbol oynamasıyla birlikte özgüveni yükselen ve çevresi tarafından kıymetinin arttığını belirten Asya mutluluğunu şu sözlerle paylaşmıştır: “*Kulübe başlamam ile birlikte **özgüvenimin** yükseldiğini hissettim. Çünkü endişelerim olan bir şeyi yenmişim, sonunda istediğim bir şeye başlatmışım, devam ediyordum ve bu benim tabii ki de **özgüvenimin yükselmesine, neşemin, mutluluğumun artmasına** sebep oldu. İlk olarak okul maçlarında benim oyuncu olarak **kıymetim değere** bindi. Piyasada oyuncu değerim, fiyatım yükselmiş gibi bir şey oldu. Herkes takımına beni istemeye falan başladı. Sonra bir hareket yaptığımda da şey olmaya başladılar “İşte Barça oyuncusundan da bu beklenir” şeklinde şeyler söylenmeye başladı. **Gurur duydum.** Hem kıymetimin bilinmesinden gurur duydum hem de ne desem, güzel bir histi işte. İnsana **heyecan** veriyor, **mutluluk** veriyor” (Asya, Oyuncu, 14). Asya’nın annesi ise kızının futbolla birlikte çevresi tarafından daha çok sevildiğini belirtmiştir: “*Bir kere özgüven sahibi idi ama daha çok özgüven sahibi oldu. Arkadaşları içerisinde zaten sevilen bir çocuktü. Daha çok değer artısı, itibar, daha çok lider pozisyonu, takipçilik*” (Merve, Anne, 44).*

Canan, arkadaşlarının ve okuldaki öğretmenlerinin futbol oynamasından gurur duyduğunu, futbola başladığında dayılarının verdiği tepkilerin nasıl değiştiğini belirtmiştir. Ayrıca Canan’ın babası da kızının futbol oynamasının onunda çevresinde değerli hissetmesine neden olduğunu söylemiştir:

“*Sokakta başladığım için arkadaşlarımda benimle **gurur duyuyordu.** Onlar her zaman tabi ki bana destek veriyorlardı bana. Okulumda da hocalarım ne işle meşgulsünüz derken yani ne gibi sosyal aktiviteniz var derken bir kızdan futbol oynadığımı duymak onları da çok **şaşırtıyordu** aynı zamanda onlarda benimle **gurur duyuyordu.** Bir maç olduğunda okulun bahçesinde onlarda görüyorlardı onlarda beni de onlarda **tebrik ediyordu. Kız çocuğu top oynar mı, kız çocuğu düşer, kız çocuğu şort giymez dikkat etmeli, yere düşer, gol olur en çok dayımlarda duymuştum ben bu tepkiyi ama mesela şu an oynadığımı görünce. Ben böyle sosyal medyadan fotoğraf paylaştığımda onlarda eskiyi unutup beni **tebrik ediyorlar*****” (Canan, Oyuncu, 15).

“*Benim kızımı anlatmam öyle bir oluyor ki sanki üç tane sandalye dört tane sandalyenin üstüne oturmuşum gibi. **Gururlanarak, övünerek** anlatıyorum. İş yerinde arkadaşlarıma benim kızım futbolcu benim kızım şöyle yapıyor dediğim zaman böyle bir ağızımdan farklı kelimeler çıkıyor. Ses tonum değişiyor onu*

*anlatırken. Övünüyorum, gurur duyuyorum Hani ilk önce karşı çıkanlar kız çocuğu top oynamaz, futbolcu oynamaz diyen akrabalarım olsun dostlarım olsun. Şimdi çocuğuma şey demeye başladılar. Şakalaşarak veya gerçek benim için fark etmez. İşte bize araba alacan mı? Bize daire alacan mı? Bize şunu yapcan mı? Çünkü **yapamayacağı şeyleri yapabileceğini gösterdi. Benim kızım bunu yaptı. Ben hep ona diyordum başaracam de başarısın ve başardı**” (Can, Baba, 36).*

Annesinin izin vermemesine rağmen pes etmeyen Yağmur başarıları ile birlikte annesinin fikrinin değiştiğini ve destek olduğunu belirtmiştir. Yağmur’un annesi ise kızının başarısından dolayı çevresinden güzel tepkiler alınca sevindiğini ve gururlandığını ifade etmektedir:

*“İlk anneme söylediğimde annem istemedi, baya tepki gösterdi. Olmaz falan dedi ama ben yine de yaptım çünkü abimler arkamdaydı. Kulübe gittim aradan bayağı bir zaman geçti madalyalar falan kazanmıştım. **Annem onları gördükten sonra mı artık yoksa başarabildiğimi gördükten sonra mı fikri değişti tam olarak bilmiyorum o noktayı ama bir süreden sonra fikri değişti ve destek oldu bana yapabileceğime inandı ve yapabildim ben de.** Şuan arkamda yani bütün ailem arkamda şuan” (Yağmur, Oyuncu, 15).*

*“Komşularımız bazen şey yapıyorlar dışarıdan gelenler görüyorum. Abla senin kızın mı evet diyorum maşallah diyor ne kadar güzel top oynuyor diyor. Geçen yine şeye gitmiştik bir parka oynadı iki tane bayan görmüştü ben tanımiyorum. Aradan birkaç gün geçti tekrar gittik bu sefer senin kızın mı dedi. Evet dedim benim kızım, kulübe mi gidiyor dedi bu ne kadar güzel top oynuyor dedi bu kız. Dedim seviyor gidiyor bilmiyorum dedim. Görenler sürekli Yağmur’la konuşuyorlar. **Gururlanıyorum, seviniyorum** yani keşke de olsun gitsin yapsın. **Arkasındayız sonuna kadar arkasındayız**” (Hasret, Anne, 58).*

Fatma’nın abisi kardeşinin milli takımda oynadığının öğrenmesi üzerine ilk başta tepki gösteren akrabalarının ilgisinin arttığını söylemiştir. Fatma ise öncelikle karşı çıkan annesinin başarıları ile değiştiğini ve destek olduğunu belirtirken ayrıca akrabaları içerisindeki konumunun değiştiğini belirtmiştir:

“Bizim akrabalar tarafından hep böyle bir dışlanmış profilimiz var ama biz onları kendi başarımızla yeteneğimizle kendimizi onun bu başarısıyla

göstereceğimize eminim yani. İlerleyen süreçlerde başarılar gelmeye başlayınca telefonların ardı arkası kesilmiyor işte artık beni sormaları gerekirken ya da ailemi sormaları gerekirken hemen kız kardeşimi sormaya başladılar yani böyle bazı başarıların önünü açtığınız zaman başarılar gelince çevrenizden de güzel tepkiler alıyorsunuz bunu akrabalarınız bile dahil” (Atlas, Ağabey, 25).

*“Başarı elde ettiğimi görünce falan annem de üstüme düştü, yardımcı olmaya çalıştı... ..Bu son 2-3 sene falan böyle babam annem falan akrabasına söylediği zaman işte **milli futbolcu** olduğumu falanda söyleyince iyice böyle bazen mesela ailemi arayıp abimi arıyorlar ben size ondan sonra soruyorlar direkt ilk hep beni soruyorlar milli futbolcu olduğum için direkt beni soruyorlar daha önce de bir samimiyetimiz çok yoktu. Şimdi de öyle çok yok ama öyle yani akrabalar falan son 2 yıl falan böyle bir şey oldular düştüler üzerimize... .. Hiçbir zaman dışarıya öyle **kulak asmadım** yani öyle söyleyeyim dışarıdakileri böyle **hiç takmadım** hep önüme baktım yani bildiğimden şaşmadım” (Fatma, Oyuncu, 17).*

Simge, çevresinin başlangıçta futbol oynamasını şaşkınlıkla karşıladığını fakat başarısıyla birlikte desteklendiğini söylemiştir: *“Çevrem başta çok şaşırmişti ama şimdi artık onlar da **çok inanıyor yapacağıma** çünkü herkes maçını izlemeye geliyor hani çevrem olsun arkadaşlarım herkes maçını izlemeye geliyor bundan dolayı onlar da beni destekliyorlar.” (Simge, Oyuncu). 4-14 yaş kız ve oğlan çocukları ile çalışan Kardelen ise sahadaki varlığı ile toplumdaki algıların değişebildiğini şu şekilde ifade etmiştir: *“U6 da hiç kız oyuncumuz yoktu. Yani hiç kız çocuğu gelmiyordu. Ben bu sene mesela iki tane kız çocuğu katıldı aramıza. Yani çünkü **benim var olmam oradaki karşıdaki velinin de bakış açısını değiştirebiliyor**, diyor ki ya **hoca olmuş hani demek ki yapılabilir**. Bir şeyler kırılıyor yani ve o kırılan şeye o da destek sunmak istiyor” (Kardelen, Antrenör, 25).**

Antrenör Müjde ise başarısı ile birlikte ailede meydana gelen değişimi şu şekilde ifade etmiştir:

“Üniversiteyi kazanınca abim şey diyordu ne olacak şimdi sen Fenerbahçe'de Beşiktaş'ta Galatasaray'da mı çalışacaksın falan diyordu. İşte ben 2 yıl sonra Beşiktaş'a gittim. İşte ne bileyim profesyonel takımların antrenmanlarına çıkıyordum. Profesyonel teknik direktörlerle artık tanışmışlığım var,

*samimiyetim var falan bunları görünce ha senden bir şey olur ya da ne bileyim bunun içinde para da var paraya da bakıyorlar tabii ki. Bir de Nike sponsor oldu bana. Büyük bir marka. Şimdi mesela şöyle bir şey oldu anlatayım şöyle bir anı AVM'lerde Nike mağazalarında posterler benim fotoğrafım vardı yanımda başka kişilerde vardı. İşte sokaklarda Kadıköy'de Mecidiyeköy'de duvarlar da vardı. Ben de hiçbir şekilde paylaşmadım bunları ve mağazalara gitmiyordum bile sırf ben o kapıda varım diye. Giremiyorum içeri ben varım. Sonra biz ağabeyimle şeye gittik AVM' ye gittik yengem hamileydi çocuğa bir şeyler almak için falan. Abim Nike gördü böyle kapıya bakıyor, bana bakıyor, kapıya bakıyor. Abim dedi ki gel dedi hemen dedi içeri girelim. Girmem Ağabey dedim hayatta. Hemen kapıda bir fotoğraf çekilmek istedi. Beni gösteriyor falan. Böyle **aslında bu hayalim gerçekleşmeyecek diyordu sonra beni parmakla göstermeye başladı. Sonra işte çekimler oluyor TRT'de şuradan buradan. Onlarla röportaj yapıyorlar. Anlatıyor gurur duydum falan öyle bir değişim oldu**" (Müjde, Antrenör, 22).*

Araştırma kapsamında baktığımızda, futbol oynamaya başladıklarında bir takım engellerle karşılaşabilen kız çocukları inançlarını yitirmeden ve önüne bakarak oynamaya devam ettiklerini belirtmiştir. Başarılar elde ettikçe; başlangıçta karşı çıkabilen insanların değiştiğini, tebrik ettiğini, değer gördüğünü ve yanlarında olduğunu belirtmişlerdir. Başarı ile birlikte kişisel olarak özgüvenin yükseldiği, mutluluğun arttığı katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Çalışmamızın bulgularına benzer bir şekilde, McDowell ve Schaffner'ın (2011) yaptıkları çalışmada kadınların futbol alanında var olabilmesi sürecini kadın futbolcular hep birlikte açıklamışlardır. Kadınların futbol oynama hakkını elde etmesi, orada yer edinmesi ve güçlenerek devam etmesi, kadınların diğer toplumsal haklarını elde etmesi söz konusudur. Wedgwood'un 2004 yılında Avustralya'da yapmış olduğu çalışmada da futbol oynayan genç kadınların kendilerini güçlü, savunmacı ve yetenekli gördüklerini ve böylelikle kız çocukları sporu geleneksel ritüellere karşı bir direniş aracı olarak kullanabildiklerini belirtmiştir. Ayrıca kız çocuklarının futbol oynamaya başlaması ile oğlanlara karşı sosyal bir güç elde ettiklerini belirtmektedir (Wedgwood, 2004). Agergaard ve Botelho (2014)'de yaptığı çalışmada, Afrikalı göçmen futbolcuların yurt dışında profesyonel futbol oynamalarından dolayı kendi ülkelerinde saygı kazandıklarını belirtmektedir (Agergaard ve Botelho, 2014). Türkiye'de yapılan

başka bir çalışmada bilardo, boks, güreş, futbol branşlarını yapan kadın sporcuların şampiyonluklar ve aldıkları madalyalar alandaki varlığını kabul ettirdiği ve toplumsal statülerinin yükselmesine katkı sağladığı ortaya çıkmıştır (Kavasoğlu ve Yaşar, 2016).

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1 Sonuç

Bu çalışmada, Türkiye'deki toplumsal cinsiyet düzeninin futbol oynayan kız çocuklarının deneyimlerini nasıl etkilediği toplumsal cinsiyet perspektifinden incelenmiştir. Çalışmanın bulgular bölümünde futbol oynayan kız çocuklarının deneyimleri farklı boyutları ile ele alınmıştır ve her tema kendi içinde tartışılmıştır. Çalışmanın sonucunda elde edilen verilerden ulaşılan sonuçlar aşağıdaki gibidir:

1. Futbola yönelik toplumsallaşmada, bireylerin farklı özelliklerdeki ve ortamlardaki toplumsallaşma araçları sayesinde futbola katılmaya başladığı görülmektedir. Görüşmecilerin ifadesinde başta baba olmak üzere dayı, dayıoğlu, ağabey gibi erkek araçların kız çocuklarının futbola ilk başladıkları dönemde daha destekleyici bir pozisyonda olduğu anlaşılmaktadır.
2. Kız çocukları ve çevrelerinin aktardıklarına göre farklı kişiler aracılığıyla toplumsal cinsiyet normlarıyla bir bariyer olarak karşı karşıya kaldıkları ortaya çıkmıştır. Kız çocuğunun ona uygun bulunmayan bir mekân olarak sokakta futbol oynaması ve sokakta oğlanlarla futbol oynaması bazı aileler tarafından kültürel olarak uygun olmaması gerekçesiyle kız çocuğunun futbol oynamasına karşı çıkmıştır.
3. Bazı anneler; kız çocuğu futbol mu oynar, sokakta oğlanlarla futbol mu oynanır ve sağlıklarını düşünüyorum gerekçeleri ile çocuklarının futbol oynamasına başlangıçta karşı çıkmıştır. Anne dışında bazı diğer aile üyelerini, futbolun gerektirdiği giysilerin toplumsal ve ahlaki normlara uymaması, oğlanlarla birlikte oynamasının hoş karşılanmaması ve kız çocuğunun yaralanmasından korkulması gibi nedenlerden dolayı futbola başlayan kız çocuklarına sınır koyucu tepkiler verildiği ortaya çıkmıştır.
4. Toplumun kadın futboluna bakış açısında; “futbolda ayrımcılığın olması”, “futbolda kadın erkek eşitliğinin olmaması”, futbol oynayan kız çocuklarının erkeğe benzetilmesi” ve “cinsiyetçi ve homofobik yaklaşımların olması” söz konusu olduğu ortaya çıkmıştır.

5. Türkiye medyasından kadın futboluna yer verilmediği, medyada erkek futbolunun daha fazla yer aldığı belirtilmiştir.
6. Katılımcıların aktardığı ifadelerle göre; kadın futbolunun amatör statüde yer alması, TFF'nin kadın futbolu ile ilgilenmediğini ve fırsat eşitliği yaratmadığı karşımıza çıkmaktadır.
7. TFF'nin kadın futbol liglerinde 18 yaş altı kız sporcular için U13 Yerel Kızlar ve Yıldız Kızlar Türkiye Şampiyonası kategorileri bulunmaktadır. Statüye göre kız çocukları bu iki kategoride maçlara katıldıktan sonra oynayabilecekleri tek kategori A takımdır. Görüşmecilerin ifadesinde “küçük kızsın futbol liginde oynayamazsın, sana önem verilmiyor”, yılda 3-4 tane maç yapabiliyoruz”, “antrenman sayılarının erkeklere oranla azlığı” dikkat çekmektedir.
8. Futbol oynayan kız çocuklarının, kadın futbolunda ücret alamadıklarını, alınan ücretlerin erkeklere oranla çok düşük olduğunu ve kadın oyuncular arasında da alınan ücretlerin farklılık gösterdiğini görülmektedir. Bununla birlikte ücret politikalarının eşitsizliğinden dolayı futbolu meslek olarak görememekte ve futbolla birlikte başka işler yapabilmektedir. Türkiye'deki güvencesiz ortamdan dolayı kadın futbolcular yurt dışındaki kadın futboluna bakış açısının ve imkânların daha iyi olduğunu düşünmekte ve kariyerlerine yurt dışında devam etmek istemektedirler.
9. Futbol oynayan kadınların tesislere, materyallere ve formalara erişimde bir takım zorluklar yaşadığı görülmektedir.
10. Futbol oynayan kız çocukları sevmek ve zevk almak duyguları ile bu alana dâhil olurken karşılaştıkları “kız çocuğu futbol mu oynar” algısı ve ayrımcı tutumlarla mücadele ederek bu alanda var olmaya çalıştıklarını ve hayallerinin peşinden inançla devam ederek kendilerine alan yarattıklarını belirtmektedir.
11. Futbol oynamaya başladıklarında bir takım engellerle karşılaşabilen kız çocukları inançlarını yitirmeden ve önüne bakarak oynamaya devam ettiklerini belirtmiştir. Başarılar elde ettikçe; başlangıçta karşı çıkabilen insanların değiştiğini, tebrik ettiğini, değer gördüğünü ve yanlarında olduğunu belirtmişlerdir. Başarı ile birlikte kişisel olarak özgüvenin yükseldiği, mutluluğun arttığı katılımcılar tarafından ifade edilmiştir.

5.2 Öneriler

1. Kız çocuklarının ve kadınların futbol olmasına yönelik engelleyici/ayırıcı bakış açılarının son bulması ve futbolda eşit haklara sahip olunabilmesi için; devlet, hükümet ve siyasi partiler spor alanında toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik daha fazla politika yürütebilir.
2. TFF, Milli Eğitim Bakanlığı, dernekler, sivil toplum kuruluşları ile ortak projeler geliştirerek ve yaygınlaştırarak kadın futbolunun gelişimine katkı sunulabilir.
 - a. Okullarda kız futbol takımları kurulabilir
 - b. Kız ve oğlan çocukları aynı takımlarda karma bir şekilde futbol oynayabilir.
 - c. Beden eğitimi derslerinde futbol branşı işlenirken kız çocuklarının katılımları teşvik edilebilir
3. Çocuklara, ailelere, antrenörlere, yöneticilere, hakemlere, taraftarlara ve tüm bileşenlere seminerler/eğitimler düzenleyebilir.
 - a. Futbolun tanıtılması
 - b. Futbol ve gelişim seminerleri
 - c. Toplumsal cinsiyet eşitliği
 - d. Çocuk koruma programı
 - e. Kapsayıcı, eşitlikçi ve demokratik futbol hakkında eğitimlerin verilmesi
4. Süper ligdeki bütün takımlara kadın takımı kurma zorunluluğu getirilebilir. Böylece kadın futbol kulüpleri çoğaltılabilir.
5. 2019-2020 sezonunu statüsüne göre alt yapıda U13 yerel kızlar ve yıldız kızlar kategorileri vardır. Alt yapı liglerinin yetersiz olması daha az antrenman ve maç yapmalarına neden olmaktadır. Liglerin artırılması daha fazla antrenman ve maç deneyimi kazanılmasını sağlayabilir. Böylece kadın futbolu alt yapılarda güçlendirilebilir.
6. Kız çocuklarının ve kadınların futboldan ekonomik kazanç sağlayabilmeli, futbolculuğu meslek olarak görebilmelerini sağlayabilir.
7. Kız çocuklarının ve kadınların; bedenine müdahale edilmemeli(saç boyu, makyaj, beden yapısı), sporcu kimliği ile ilgilenilmez
8. Cinsel yönelimlere saygı gösterilmeli
9. Tesis, saha ve malzeme konusunda daha fazla destek olunabilir

10. Medyada kadın futbolunun daha fazla yer alması sağlanabilir

11. Antrenman saatleri ve müsabaka saatleri hakkında düzenleme yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Agergaard, S., & Botelho, V.** (2014). The Way Out? African Players' Migration to Scandinavian Women's Football. *Sport in Society*, 17(4), 523-536
- Arslan, B., & Koca, C.**(2006). Kadın Sporcuların Yer Aldığı Günlük Gazete Haberlerinin Sunum Biçimine Dair Bir İnceleme. *Spor Bilimleri Dergisi*, 17(1), 1-10
- Birkalan-Gedik, H.** (2010). Futbolun Cinsiyeti, Fubotlun Cinselliği: Feminist Bir İmkan ve İmkansızlık Olarak Futbol. *The Gender and Sexuality of Football: Football as a Feminist Possibility or Impossibility*). In *Cogito: Dünya Gözüyle Futbol (Cogito: Worldly Football)*, Edited by Şeyda Öztürk, 137-48.
- Boiché, J., Plaza, M., Chalabaev, A., Guillet-Descas, E., & Sarrazin, P.** (2014). Social Antecedents and Consequences of Gender-Sport Stereotypes During Adolescence. *Psychology of Women Quarterly*, 38 (2), 259-274.
- Bozok, M.** (2011). Soru ve Cevaplarla Erkeklikler, SOGEP, İstanbul.
- Braciska, A. O.** (2018). "One Team: A Historical Analysis of Inequalities Between Men's and Women's Professional Soccer". *Gender, Sexuality and Women's Studies Student Scholarship*. 13.
- Caudwell, J.** (2011). Gender, Feminism and Football Studies. *Soccer & Society*, 12(3), 330-344
- Cleland, J.**(2015). A Sociology of Football in a Global Context, Routledge Press, New York.
- Connell, R.** (2008). *Masculinity Construction and Sports in Boys' Education: A Framework for Thinking About the Issue*. *Sport, Education and Society*, 13(2), 131–145.
- Eccles, J.** (2011). "Gendered Educational and Occupational Choices: Applying The Eccles Et Al. Model of Achievement-Related Choices." *International Journal of Behavioural Development*, 35 (3): 195-201.
- Eccles, J. S., Jacobs, J. E., Harold, R. D., Yoon, K. S., Abreton, A., & Freedman-Doan, C.** (1993). Parents and Gender-Role Socialization During The Middle Childhood And Adolescent Years. Sage Publications, Inc.
- Ecevit, Y.** (2003). Toplumsal Cinsiyetle Yoksulluk İlişkisi Nasıl Kurulabilir? Bu İlişki Nasıl Çalişılabilir? *C.U. Tıp Fakültesi Dergisi*, 25 (4), 83-88.
- Engh, M. H.** (2011). "Tackling Femininity: The Heterosexual Paradigm and Women's Soccer in South Africa." *The International Journal of the History of Sport* 28(1): 137-152.

- Fredricks, J. A., & Eccles, J. S.** (2004). Parental Influences on Youth Involvement in Sports. In M. R. Weiss (Ed.), *Developmental Sport and Exercise Psychology: A Lifespan Perspective* (pp. 145-164). Morgantown, WV: Fitness Information Technology.
- Giddens, A.** (2001). *Sosyolojinin Kapsamı, İçinde*: Ed. Anthony Giddens, *Sosyoloji Başlangıç Okumaları*, Say Yayıncılık, İstanbul.
- Gündüz, D.** (2010). İlköğretim Okullarında Görev Yapan Kadın Öğretmenlerin Spora Katılımı ve Sosyo Kültürel Problemler (Sarıyer örneği). Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı
- Hacısoftaoğlu, İ.** (2012). “Burası Er Meydanı: Güreşte Erkekliğin İnşası.” Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Spor Bilimleri ve Teknolojisi Anabilim Dalı
- Hardin, M. & Greer, J.** (2009). The Influence of Gender-Role Socialization, Media Use and Sports Participation on Perceptions of Gender-Appropriate Sports.
- Karaçam, M. Ş.** (2015). “Vücut Geliştirme Alanında Erkeklik Kimliğinin İnşasında Besin Desteği Kullanımının Yeri.” Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Spor Bilimleri ve Teknolojisi Anabilim Dalı.
- Kavasoglu, İ., & Yaşar, M.** (2016). Toplumsal Cinsiyet Normlarının Dışındaki Sporcular. *Spor Bilimleri Dergisi*, 27(3), 118-132
- Kenyon, G. & Loy, J.** (1965). *Toward a Sociology of Sport. Journal of Health, Physical Education, Recreation*, 36(5), 24–69.
- Koca, C & Bulgu, N.** (2005). Spor ve Toplumsal Cinsiyet: Genel Bir Bakış. *Toplum ve Bilim*, 103, 163-184.
- Koca, C. & Demirhan, G.** (2005). Beden Eğitimi ve Spor Alanında Toplumsal Cinsiyetin Yeniden Üretimi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 16(4), 200-228.
- Koca, C.** (2017). Spor Bilimlerinde Nitel Araştırma Yaklaşımı. *Spor Bilimleri Dergisi*, 28(1), 30-48
- Kuş, E.** (2012). *Nitel-Nitel Araştırma Teknikleri*. (4.Baskı), Anı Yayıncılık, Ankara.
- Kümbetoğlu, B.** (2005). *Sosyolojide ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma*, Bağlam Yayıncılık, İstanbul.
- Lindqvist, A., Senden, M., Renstrom, E.** (2020). What is Gender, Anyway: a Review of the Options for Operationalising Gender, Psychology & Sexuality.
- Lysa, C.** (2020). Fighting for the Right to Play: Women’s Football and Regime-Loyal Resistance in Saudi Arabia. *Third World Quarterly*, 41(5), 842-859.
- McDowell, J., & Schaffner, S.** (2011). Football, It’s a Man’s Game: Insult and Gendered Discourse in The Gender Bowl. *Discourse & Society*, 22(5), 547-564.

- Myrold, R. L., and S. Ullrich-French.** (2017). "Expectancy-Value Theory Outcomes of a School-Based Bicycling Programme." *International Journal of Sport and Exercise Psychology* 15(2): 207-220.
- Orta, L.** (2014). "Women and Football in Turkey." *International Journal of Humanities and Social Science* 4(7): 85-93.
- Öztürk, P.** (2017). "Futbolda Kadın Futbolcuların Deneyimleri." Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Spor Bilimleri ve Teknolojisi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Öztürk, P., & Koca, C.** (2015). Futbolun "Ötekisi" Kadınlar, Fotoğrafın "Ötekisi" Fotoromanı Yazıyor. *Moment Dergi*, 2(2), 157-183
- Öztürk, P., & Koca, C.** (2018). Uluslararası Politika Belgeleri Kapsamında Spor ve Toplumsal Cinsiyet Politikaları. *Spor Bilimleri Dergisi*, 29(3), 114-130
- Parker, A.** (2006). *Lifelong Learning to Labour: Apprenticeship, Masculinity and Communities of Practice*. *British Educational Research Journal*, 32(5), 687-701.
- Pfister, G.** (2010). Outsiders: Muslim Women and Olympic Games—Barriers and Opportunities. *The International Journal of The History of Sport*, 27(16-18), 2925-2957.
- Pfister, G.** (2015). "Avrupa Perspektifinden Toplumsal Cinsiyet ve Spora İlişkin Gelişmeler ve Mevcut Sorunlara Bir Bakış" (T. Göbekçin, Çev.). İçinde İ. Hacisoftaoğlu, F. Akcan & N. Bulgu (Editörler), Oyunun ötesinde (s. 182), NotaBene Yayınları, Ankara.
- Pilcher, J.** (2001). Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Eşitsizlikleri Üzerine Açıklamalar, İçinde: Ed. Anthony Giddens, Sosyoloji Başlangıç Okumaları, Say Yayıncılık, 103-113, İstanbul.
- Prinz, A., Bollacke, S., Bünger, B., Langen, M., Rösler, M.** (2016). Who's Afraid Of Women's Football? Gender Inequality and Football Success. University of Muenster. DOI: 10.2139/ssrn.2781089
- Romaine, A., DeFreese, J. D., Guskiewicz, K., & Register-Mihalik, J.** (2016). Sport parent perceptions of American Youth Football Costs, Benefits, and Safety, *Journal of Clinical Sport Psychology*, 10 (4), 253-271.
- Saraç, L.** (2008). Sporda Homofobi Ölçeği: Türkçeye Çevrilmesi ve Adaptasyonu, *Spor Bilimleri Dergisi*, 19 (4), 238-249.
- Scruton, S., Fasting, K., Pfister, G., & Bunuel, A.** (1999). It's Still A Man's Game? The Experiences of Top-Level European Women Footballers. *International Review for the Sociology of Sport*, 34(2), 99-111.
- Serra, P.** (2015). Principles of Sport Management. Editors: S. Rudansky-Kloppers, J. Strydom, *Sociology of Sport*. Oxford University Press, New York. pp:55-93
- Slater, A., and M. Tiggemann.** (2010). "Uncool to Do Sport": A Focus Group Study of Adolescent Girls' Reasons for Withdrawing from Physical Activity." *Psychology of Sport and Exercise* 11(6)

- Sofuoğlu, S.** (2006). Türkiye'deki spor federasyonları yönetim kurullarında görev yapan kadın üyeler üzerine bir araştırma (2005-2006 sezonu). Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı
- Süeroğlu, Ü.** (2017). İstanbul'daki Kadın Futbol Liglerinde Oynayan Futbolcuların Toplumsal Cinsiyet Algılarına İlişkin Niteliksel Bir Analiz. Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı
- Türk, B.** (2008). Eril Tahakkümü Yeniden Düşünmek: Erkeklik Çalışmaları İçin Bir İmkan Olarak Pierre Bourdieu. *Toplum ve Bilim*, Sayı:112, 119-146.
- Wedgwood, N.** (2004). Kicking Like A Boy: Schoolgirl Australian Rules Football and Bi-Gendered Female Embodiment. *Sociology of Sport Journal*, 21(2), 140-162.
- Weigelt, Y., & Kanoh, K.** (2006). Elegant and on the Offense: Women's Football in Europe'. *Football Science*, 3, 21-8
- Yalçınoğlu P.** (2013). Kelimelerin Uçmasını Sağlamak: Görüşme Yoluyla Anlamak. İçinde: Ersoy A, Yalçınoğlu P. Editörler. Nitel Araştırmaya Giriş, 3. Basım, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Yıldırım A, Şimşek H.** (2004). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

İnternet

- Unicef Report.** (2005). Operotion Guidance Overview In Brief, Alındığı tarihi: 01.03.2021, adres: https://www.unicef.org/gender/files/Overarching_2Pager_Web.pdf.
- Türkiye Futbol Federasyonu.**(2012). "Kadın Futbol Kitapçığı." (Kadin-Futbolu-Kitapcigi.pdf, Alındığı tarihi: 15.02.2021, adres: <https://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/0002012/Ligler/Kadinlar/Kadin-Futbolu-Kitapcigi.pdf>.
- Türkiye Futbol Federasyonu.**(2019). "2019-2020 Kadın Futbol Ligleri Özge Kanbay Sezonu Müsabakalar Statüsü." (Kadin-Futbol-Ligleri-Statusu.pdf, Alındığı tarihi: 15.02.2021, adres: <https://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/STATULER/2019-2020/Kadin-Futbol-Ligleri-Statusu.pdf>
- Koca, C.** (2018). "Sporda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Haritalama ve İzleme Çalışması". Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği, Alındığı tarihi: 11.02.2021, adres: <http://www.ceidizleme.org/medya/dosya/95.pdf>.
- Kadınlar İçin Spor ve Fiziksel Aktivite Derneği ve Kızlar Sahada,** (2020). "Türkiye'de Sporda Toplumsal Cinsiyet Eşitliği İzleme Raporu-2020." Alındığı tarihi: 03.02.2021, adres: https://www.kasfad.org/wp-content/uploads/KASFAD_2020_yeni_.pdf.

- KASFAD (Kadınlar için Spor ve Fiziksel Aktivite Derneği).** (2012). Türkiye’de Kadınlar ve Kız Çocuklarının Spor ve Fiziksel Aktiviteye Katılımı, Alındığı tarihi: 04.02.2021, adres: <http://www.kasfad.org/wp-content/uploads/KASFAD-raporu.pdf>.
- FIFA,** (2019). “Women’s Football Member Associations Survey Report 2019.” Alındığı tarihi: 11.02.2021, adres: <https://img.fifa.com/image/upload/nq3ensohyxpuxovcovj0.pdf>.
- TFF,** (2010). Kız Çocukları ve Futbol: Toplumsal Cinsiyet Yaklaşımı, Alındığı tarihi: 11.02.2021, adres: <https://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/002011/FGD/kitaplar/FGD-egitim-kiz-cocuklari-ve-futbol.pdf>

EKLER

EK-1: Etik Kurul Onay Formu

Istanbul
GEDİK
Üniversitesi

T.C.
İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Yazı İşleri Müdürlüğü

İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ - Yaz
İşleri
Tarih:18/06/2020 10:10
Sayı:
E-20788822-050.01.04.2020.67771.187
0000165005

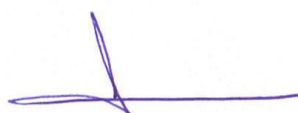

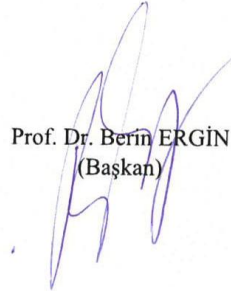
Sayı : 20788822-050.01.04
Konu : Etik Kurul Kararı 2020/02 Doç. Dr. Tuna USLU ve
Dr. Öğr. Üyesi İlknur HACISOFTAOĞLU

DAĞITIM

06.03.2020 tarihli ve 2020/02 sayılı Etik Kurul toplantısında, Doç. Dr. Tuna USLU ve Dr. Öğr. Üyesi İlknur HACISOFTAOĞLU'nun "12-18 Yaş Futbol Oynayan Kız Çocuklarının Deneyimlerinin İncelenmesi" adlı başvurusunun etik olarak uygun olduğuna katılanların oy birliği ile karar verildi.

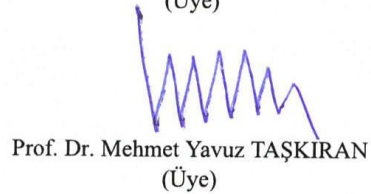
Bilgilerinizi rica ederim.

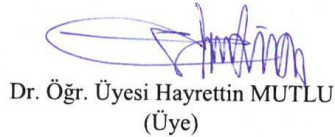

Prof. Dr. Feride ÖNAL
(Üye)

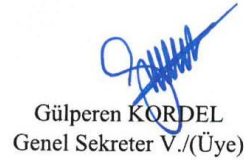

Prof. Dr. Berin ERGİN
(Başkan)

Doç. Dr. Murat DANIŞMAN
(Üye)

İZİNLİ
Prof. Dr. Süha ATATÜRE
(Üye)

Prof. Dr. Mehmet Yavuz TAŞKIRAN
(Üye)

Dr. Öğr. Üyesi Hayrettin MUTLU
(Üye)

Gülperen KÖRDEL
Genel Sekreter V./(Üye)

EK-2: Kulüp İzin Yazısı

Spor Kulübü Yönetimine,

İstanbul Gedik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Anabilim Dalında yüksek lisans öğrencisiyim. Yüksek lisans tezim kapsamında futbolla ilgili yeni bir araştırma yapmaktayız. Bu araştırmanın amacı; futbol oynayan kız çocuklarının deneyimlerini incelemektir. Bu çalışmada Türkiye'deki toplumsal cinsiyet düzeninin futbol oynayan kız çocuklarının deneyimlerini nasıl etkilediği incelenecektir. Araştırmanın sonucunda kız çocuklarının futbol alanındaki yaşadıkları sınırlılıkları ve katılımını teşvik eden faktörler tespit edilmiş olacak ve böylelikle kız çocuklarının futbola katılımını destekleyen öneriler geliştirilmeye çalışılacaktır.

Araştırmamız gönüllülük esasına dayanmaktadır Görüşmeler için önerilen tahmini süre 30-40 dakikadır. Görüşme esnasında konuşulanların not alınmasının zor olmasından kaynaklı izin verdiğiniz takdirde ses kayıt cihazı kullanılacaktır. Vereceğiniz cevaplar çalışmada yer alan araştırmacılar dışında kimse ile paylaşılmayacak ve bilimsel araştırma amacı ile kullanılacaktır. Çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra cayma hakkına sahip olduğunuzu belirtmek isterim. Görüşmenin akışına ve isteğine bağlı olarak bazı sorular sorulmayabilir ya da yeni sorular eklenebilir. Ayrıca istediğiniz soruyu cevaplamama hakkına sahipsiniz. İstedikçe zamanda araştırmadan da ayrılabilirsiniz. Araştırma doğrultusunda kimlik bilgileriniz gizli tutulacak ve verdiğiniz cevaplar yalnızca araştırmacı tarafından, yalnızca araştırma amacına yönelik kullanılacaktır.

Yukarıda verilen bilgiler doğrultusunda kendi isteğiniz doğrultusunda araştırmaya katılmayı kabul ediyorsanız lütfen aşağıya adınızı, soyadınızı ve imzanızı atınız.

Yardıminız ve desteğiniz için çok teşekkürler.

Araştırmacının İletişim Bilgileri

Adı-Soyadı: Baran UCAL

E-posta: baranucal@gmail.com

Cep Tel:

Kulüp Yetkilisinin;

Adı-Soyadı:.....

İmzası:.....Tarih:.....

EK-3: Veli Bilgilendirme Formu

Sayın Veli,

Bu araştırma, futbol oynayan kız çocuklarının deneyimlerini incelemek amacıyla gerçekleştirilmektedir. Bu anlamda bu çalışmada Türkiye'deki toplumsal cinsiyet düzeninin futbol oynayan kız çocuklarının deneyimlerini nasıl etkilediği incelenecektir. Araştırma için İstanbul Gedik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Etik Kurulundan gerekli izinler alınmıştır.

Araştırmamız gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çocuğunuzun bu araştırmaya katılması durumunda futbol alanında yaşadıklarına dair görüşme gerçekleştireceğiz. Görüşmeler için önerilen tahmini süre 30-40 dakikadır. Görüşme esnasında konuşulanların not alınmasının zor olmasından kaynaklı izin verdiğiniz takdirde ses kayıt cihazı kullanılacaktır. Çocuğunuzun vereceği cevaplar çalışmada yer alan araştırmacılar dışında kimse ile paylaşılmayacak ve bilimsel araştırma amacı ile kullanılacaktır. Çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra cayma hakkına sahip olduğunuzu belirtmek isterim. Görüşmenin akışına ve çocuğunuzun isteğine bağlı olarak bazı sorular sorulmayabilir ya da yeni sorular eklenebilir. Ayrıca çocuğunuz istediği soruyu cevaplamama hakkına sahiptir. İsteddiği zaman araştırmadan da ayrılabilir. Araştırma doğrultusunda çocuğunuzun kimlik bilgileri gizli tutulacak ve verdiği cevaplar yalnızca araştırmacı tarafından, yalnızca araştırma amacına yönelik kullanılacaktır.

Araştırmanın sonucunda kız çocuklarının futbol alanındaki yaşadıkları sınırlılıkları ve katılımını teşvik eden faktörler tespit edilmiş olacak ve böylelikle kız çocuklarının futbola katılımını destekleyen öneriler geliştirilmeye çalışılacaktır. Araştırma ile ilgili sorularınızı aşağıdaki e-posta adresini veya telefon numarasını kullanarak araştırmacıya yöneltebilirsiniz. Yukarıda verilen bilgiler doğrultusunda çocuğunuzun kendi isteğiniz doğrultusunda araştırmaya katılmasını kabul ediyorsanız lütfen aşağıya adınızı, soyadınızı ve imzanızı atınız.

Araştırmacının İletişim Bilgileri

Adı-Soyadı: Baran UCAL

E-posta: baranucal@gmail.com

Cep Tel:

Velinin Adı-Soyadı:.....

İmzası:..... **Tarih:**.....

Çocuğun Adı-Soyadı:.....

İmzası:..... **Tarih:**.....

EK-4: Çocuk Rıza Formu

Sayın Katılımcı,

İstanbul Gedik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Anabilim Dalında yüksek lisans öğrencisiyim. Yüksek lisans tezim kapsamında futbolla ilgili yeni bir araştırma yapmaktayız. Bu araştırmanın amacı; futbol oynayan kız çocuklarının deneyimlerini incelemektir. Bu çalışmada Türkiye'deki toplumsal cinsiyet düzeninin futbol oynayan kız çocuklarının deneyimlerini nasıl etkilediği incelenecektir. Araştırmanın sonucunda kız çocuklarının futbol alanındaki yaşadıkları sınırlılıkları ve katılımını teşvik eden faktörler tespit edilmiş olacak ve böylelikle kız çocuklarının futbola katılımını destekleyen öneriler geliştirilmeye çalışılacaktır.

Araştırmamız gönüllülük esasına dayanmaktadır. Bu araştırmaya katılan durumda futbol alanında yaşadıklarına dair görüşme gerçekleştireceğiz. Görüşmeler için önerilen tahmini süre 30-40 dakikadır. Görüşme esnasında konuşulanların not alınmasının zor olmasından kaynaklı izin verdiğiniz takdirde ses kayıt cihazı kullanılacaktır. Vereceğiniz cevaplar çalışmada yer alan araştırmacılar dışında kimse ile paylaşılmayacak ve bilimsel araştırma amacı ile kullanılacaktır. Çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra cayma hakkına sahip olduğunuzu belirtmek isterim. Görüşmenin akışına ve isteğine bağlı olarak bazı sorular sorulmayabilir ya da yeni sorular eklenebilir. Ayrıca istediğiniz soruyu cevaplamama hakkına sahipsiniz. İstedikleri zaman araştırmadan da ayrılabilir. Araştırma doğrultusunda kimlik bilgilerin gizli tutulacak ve verdiği cevaplar yalnızca araştırmacı tarafından, yalnızca araştırma amacına yönelik kullanılacaktır.

Araştırmaya katılım durumun hakkında karar vermeden önce ailen ile konuşup onların fikrini almanız gerekmektedir. Ailen araştırmaya katılmama izin verdikten sonra katılıp/katılmama senin elindedir. Yukarıda verilen bilgiler doğrultusunda kendi isteğiniz doğrultusunda araştırmaya katılmayı kabul ediyorsanız lütfen aşağıya adınızı, soyadınızı ve imzanızı atınız. İmzaladıktan sonra sana ve aile birer kopyası verilecektir.

Yardımanız ve desteğiniz için çok teşekkürler.

Araştırmacının İletişim Bilgileri

Adı-Soyadı: Baran UCAL

E-posta: baranucal@gmail.com

Velinin Adı-Soyadı:.....

İmzası:..... **Tarih:**.....

Çocuğun Adı-Soyadı:.....

İmzası:..... **Tarih:**.....

EK-5: Gönüllü Katılım Formu

Sayın Katılımcı,

İstanbul Gedik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Anabilim Dalında yüksek lisans öğrencisiyim. Yüksek lisans tezim kapsamında futbolla ilgili yeni bir araştırma yapmaktayız. Bu araştırmanın amacı; futbol oynayan kız çocuklarının deneyimlerini incelemektir. Bu çalışmada Türkiye'deki toplumsal cinsiyet düzeninin futbol oynayan kız çocuklarının deneyimlerini nasıl etkilediği incelenecektir. Araştırmanın sonucunda kız çocuklarının futbol alanındaki yaşadıkları sınırlılıkları ve katılımını teşvik eden faktörler tespit edilmiş olacak ve böylelikle kız çocuklarının futbola katılımını destekleyen öneriler geliştirilmeye çalışılacaktır.

Araştırmamız gönüllülük esasına dayanmaktadır Görüşmeler için önerilen tahmini süre 30-40 dakikadır. Görüşme esnasında konuşulanların not alınmasının zor olmasından kaynaklı izin verdiğiniz takdirde ses kayıt cihazı kullanılacaktır. Vereceğiniz cevaplar çalışmada yer alan araştırmacılar dışında kimse ile paylaşılmayacak ve bilimsel araştırma amacı ile kullanılacaktır. Çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra cayma hakkına sahip olduğunuzu belirtmek isterim. Görüşmenin akışına ve isteğine bağlı olarak bazı sorular sorulmayabilir ya da yeni sorular eklenebilir. Ayrıca istediğiniz soruyu cevaplamama hakkına sahipsiniz. İstedikçe zamanda araştırmadan da ayrılabilirsiniz. Araştırma doğrultusunda kimlik bilgileriniz gizli tutulacak ve verdiğiniz cevaplar yalnızca araştırmacı tarafından, yalnızca araştırma amacına yönelik kullanılacaktır.

Yukarıda verilen bilgiler doğrultusunda kendi isteğiniz doğrultusunda araştırmaya katılmayı kabul ediyorsanız lütfen aşağıya adınızı, soyadınızı ve imzanızı atınız. İmzaladıktan sonra sana ve aile birer kopyası verilecektir.

Yardımcınız ve desteğiniz için çok teşekkürler.

Araştırmacının İletişim Bilgileri

Adı-Soyadı: Baran UCAL

E-posta: baranucal@gmail.com

Katılımcı Adı-Soyadı:.....

İmzası:..... **Tarih:**.....

EK-6: Futbol Oynayan Kız Çocuğu Kişisel Bilgi Formu

1. Kişisel Bilgiler:

Doğum Tarihi:	____ / ____ / ____ (gün/ay/yıl)
Doğum Yeri:	

2. Eğitim Durumu:

- **Öğrenci misin?:** Evet () / Hayır ()

<i>Evet ise;</i>	<i>Hayır ise;</i>
Kaçıncı Sınıf:	Eğitim Durumu:
Okul:	En Son Mezun Olunan Okul:

3. Futbol Deneyimi:

Şu an Hangi Kulüpte/Okul Takımında Oynuyorsun?	
Kaç Yıldır Burada Oynuyorsun?	
Hangi Mevkide Oynuyorsun?	

4. Aile:

Evdeki Kişi Sayısı:	
Toplam Kardeş Sayısı:	
Kız Kardeş Sayısı/Oğlan Kardeş Sayısı:	Kız: Oğlan:
Anne Eğitim Durumu:	
Baba Eğitim Durumu:	
Anne Meslek	
Baba Meslek	

EK-7: Futbol Oynayan Kız Çocuğu Yarı-Yapılandırılmış Görüşme Formu

Görüşülen Kişi (Mahlas):

Görüşmeci:

Tarih:

Yer:

1. Kendinden bahsedebilir misin?
2. Günlerin nasıl geçiyor? (Evde, okulda, dışarıda...)
3. Spor yapmaya ne zaman ve nasıl başladın?
4. Futbolla tanıştığın zamanı hatırlıyor musun? Futbolla ilgili ilk anınız nedir? (ilk anı, çocukluk döneminde)
5. Neden futbol oynuyorsunuz?
6. Ailen futbola başladığında nasıl tepki verdi?
7. Sosyal çevrenin tepkisi nasıldı? (okul, mahalle, arkadaş, öğretmenler...)
8. Futbol oynamana karşı çıkanlar oldu mu? Baskı hissediyor muydun? (Neler, nasıl, performansa etkisi)
9. Futbola başladığında ve sonrasında etrafındaki insanların düşünceleri nedeniyle başaramayacağına dair bir düşünceye katıldın mı?
10. Futbolu bırakmayı düşündün mü? (Neden, neler yaşadın?)
11. Oğlan çocuklarının futbola dizden daha yatkın olduklarını düşünüyor musunuz? (Neden)
12. Kız çocuğu olarak futbol oynarken zorlandığın anlar oluyor mu? (Neler, Niçin) En çok zorluk yaşadığın şey nedir?
13. Futbola özgü olan teknik, güç, dayanıklılık vb. becerilerini nasıl değerlendiriyorsun? (yeterli, yeterli değil, neden?)
14. Rekabet, sertlik ve fiziksel temas gibi faktörler hakkında ne düşünüyorsunuz?
15. Futbolun erkek oyunu olduğu söyleniyor. Sence futbol nasıl bir oyun?
16. Futbol oynarken beklentiler?
 - İlerlemeyi düşünüyor musun? (Neden)
 - Ailenin beklentisi
 - Sosyal çevrenin
17. İmkanlar konusunda neler söylemek istersiniz?
 - Tesis
 - Ücret
 - Gelecek
18. Futbol oynamak seni nasıl etkiledi. Ne söylemek istersin?
19. Eklemek istediğiniz bir şeyler var mı?

EK-8: Aile Kişisel Bilgi Formu

1. Kişisel Bilgiler:

Doğum Tarihi:	_____ / _____ / _____ (gün/ay/yıl)
Doğum Yeri:	
Medeni Haliniz:	

2. Kaç çocuğunuz var? Yaşlarını yazabilir misiniz?

3. Eğitim Durumu:

<i>Sizin;</i>	<i>Eşinizin;</i>
Okur-yazar Değil ()	Okur-yazar Değil ()
İlkokul ()	İlkokul ()
Ortaokul ()	Ortaokul ()
Lise ()	Lise ()
Üniversite ()	Üniversite ()
Yüksek Lisans/Doktora ()	Yüksek Lisans/Doktora ()

4. Meslek:

<i>Sizin;</i>	<i>Eşinizin;</i>
Mesleğiniz:	Mesleğiniz:
Şu anda çalışıyor musunuz? Evet () Hayır ()	Şu anda çalışıyor musunuz? Evet () Hayır ()

5. Spor Deneyimi:

- Geçmişte herhangi bir spor branşı ile ilgilendiniz mi? Evet () / Hayır ()

<i>Evet ise;</i>	
Spor Branşı:	
Bu Sporu Kaç Yıl Yaptın?	
Düzy:	() Lisanslı Kulüp () Lisanslı Okul Takımı () Lisanssız
Lisanslı Olarak Oynanılan Takımlar:	
Lisanslı Olarak Oynanılan Süre:	

6. Evinize giren bir aylık toplam gelirin ne kadar? _____

Türk Lirası

EK-9: Aile Yarı-Yapılandırılmış Görüşme Formu

Görüşülen Kişi (Mahlas):

Görüşmeci:

Tarih:

Yer:

1. Kendinden bahsedebilir misin?
2. Spor yapıyor musunuz? Geçmişte bir takımda oynadınız mı?
3. Futbolla ilgilenir misiniz?
4. Çocuğunuzdan bahsedebilir misiniz?
5. Sizce çocuğunuz neden oynuyor?
6. Ailesi olarak çocuğunuzun futbol oynamasına nasıl tepki verdiniz?
7. Çocuğunuz futbol oynarken ne hissediyorsunuz?
8. Sosyal çevreden nasıl tepkiler aldınız tepkisi nasıldı? (okul, mahalle, arkadaş, öğretmenler...)
9. Kız çocuğu olarak futbol oynarken zorlandığı anlar oluyor mu? (Neler, Niçin) En çok zorluk yaşadığın şey nedir?
10. Çocuğunuzun futbola özgü olan teknik, güç, dayanıklılık vb. becerilerini nasıl değerlendiriyorsun? (yeterli, yeterli değil, neden?)
11. Rekabet, sertlik ve fiziksel temas gibi faktörler hakkında ne düşünüyorsunuz?
12. Futbolun erkek oyunu olduğu söyleniyor. Sence futbol nasıl bir oyun?
13. Çocuğunuzun futbol oynamasına yönelik beklentiler?
 - Gelecek için beklentiniz, nasıl yönlendireceksiniz?
 - Aile içindekiler beklentisi
 - Sosyal çevrenin
14. Erkeklerin daha fazla oynadığı alanda erkeklerin daha yetenekli görülmesi hakkında ne düşünüyorsunuz?
15. İmkanlar konusunda neler söylemek istersiniz?
 - Tesis
 - Ücret
 - Gelecek
16. Kızınız futbol oynamaya başladıktan sonra onda ne gibi değişimler gözlemlediniz? Şimdi neler gözlemliyorsunuz? Sizce futbol oynamak onu nasıl etkiliyor?
17. Eklemek istediğiniz bir şeyler var mı?

EK-10: Antrenör Kişisel Bilgi Formu

1. Kişisel Bilgiler:

Doğum Tarihi:	____ / ____ / ____ (gün/ay/yıl)
Doğum Yeri:	
Medeni Haliniz:	

2. Çocuğunuz var mı? Varsa sayısını ve yaşlarını yazabilir misiniz?

3. Eğitim Durumu:

- Spor Bilimleri Fakültesinde öğrenci/mezun iseniz lütfen bölümünü yazarak belirtiniz.

<i>Sizin;</i>	<i>Eşinizin;</i>
Okur-yazar Değil ()	Okur-yazar Değil ()
İlkokul ()	İlkokul ()
Ortaokul ()	Ortaokul ()
Lise ()	Lise ()
Üniversite ()	Üniversite ()
Yüksek Lisans/Doktora ()	Yüksek Lisans/Doktora ()

4. Meslek:

<i>Sizin;</i>	<i>Eşinizin;</i>
Mesleğiniz:	Mesleğiniz:
Antrenörlük dışında başka işte çalışıyor musunuz? Evet () Hayır ()	Şu anda bir işte çalışıyor mu? Evet () Hayır ()
Çalışıyorsanız işiniz? ()	

5. Spor Deneyimi:

- Geçmişte herhangi bir spor branşı ile ilgilendiniz mi? Evet () / Hayır ()

<i>Evet ise;</i>	
Spor Branşı:	
Bu Sporu Kaç Yıl Yaptın?	
Düzy:	() Lisanslı Kulüp () Lisanslı Okul Takımı () Lisanssız
Lisanslı Olarak Oynanılan Takımlar:	
Lisanslı Olarak Oynanılan Süre:	

6. Evinize giren bir aylık toplam geliriniz ne kadar? _____ Türk Lirası

7. Ne kadar süredir antrenörlük yapıyorsunuz? _____

EK-11:Antrenör Yarı-Yapılandırılmış Görüşme Formu

Görüşülen Kişi (Mahlas):

Görüşmeci:

Tarih:

Yer:

1. Kendinden bahsedebilir misin?
2. Futbol sizin için ne ifade ediyor?
3. Neden futbol antrenörlüğü yapıyorsunuz?
4. Antrenörlük geçmişinizden bahsedebilir misiniz?
5. Neden kız kadın takımı ile çalışıyorsunuz?
6. Kız takımı ile çalışmak size ne hissettiriyor?
7. Sizce kızlar neden futbol oynuyor? Gözlemlerinizi nedir?
8. Kız takımlarının oğlan takımlarından farkı nedir? Gözlemlerinizi nedir?
9. Kız çocuklarının futbola özgü olan teknik, güç, dayanıklılık vb. becerilerini nasıl değerlendiriyorsunuz? (yeterli, yeterli değil, neden?)
10. Kadın futbolunda rekabet, sertlik ve fiziksel temas gibi faktörler hakkında ne düşünüyorsunuz?
11. Futbolun erkek oyunu olduğu söyleniyor. Sizce futbol nasıl bir oyun?
12. Erkeklerin daha fazla oynadığı alanda erkeklerin daha yetenekli görülmesi hakkında ne düşünüyorsunuz?
13. İmkanlar konusunda neler söylemek istersiniz?
 - Tesis
 - Ücret
 - Gelecek
14. Bize kız futbol takımında futbol antrenörlüğü yaparken yaşadığınız en aklınızda kalan anınız nedir anlatır mısınız?
15. Genel olarak kadın futbola ilişkin ne düşünüyorsunuz?

EK-12: Çevrimiçi Onay Maili

14-18 yaş Futbol Oynayan Kız Çocuklarının Deneyimlerinin İncelenmesi-İzin Formları

Gelen Kutusu X

Baran Ucal <baranucal@gmail.com>

9 Ocak Cmt 17:36 (11 gün önce)

Alıcı:

Sayın Velimiz,

Covid-19 nedeniyle bireysel görüşmelerimiz çevrimiçi ortamda gerçekleşecektir. Sizlerle paylaşılan gerekli izin formlarından sonra çalışmayı katılmayı kabul ediyorsanız lütfen aşağıdaki gibi maili cevaplayınız.

"14-18 yaş futbol oynayan kız çocuklarının deneyimlerinin incelenmesi başlıklı araştırma hakkında araştırmacı; çalışmanın amacı, içeriği hakkında detaylı bilgi vermiştir. Gerekli izin formları ve kişisel bilgiler formları araştırmacı tarafından detaylı olarak anlatılmıştır. Velisi bulunduğum kızımın ve kendimin çalışmaya katılmasına onay veriyorum".

Saygılarımla,
Baran UCAL

@hotmail.com

9 Ocak Cmt 17:38 (11 gün önce)

Alıcı: ben

"14-18 yaş futbol oynayan kız çocuklarının deneyimlerinin incelenmesi başlıklı araştırma hakkında araştırmacı; çalışmanın amacı, içeriği hakkında detaylı bilgi vermiştir. Gerekli izin formları ve kişisel bilgiler formları araştırmacı tarafından detaylı olarak anlatılmıştır. Velisi bulunduğum kızımın ve kendimin çalışmaya katılmasına onay veriyorum".

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: Baran UCAL

E-mail: baranucal@gmail.com

EĞİTİM DURUMU

İstanbul Gedik Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Anabilim Dalı, 2018-Devam Etmekte

İstanbul Gedik Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, 2012-2016.